

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF LANGSHEEN DE A. MOERENHOUTSTRAAT EN TERHULPENSESTEENWEG TE OVERIJSE (PROV. VLAAMS-BRABANT)

DOSSIERNR. OVI3020
VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 843

Rapport opgemaakt door: Tine Van denhaute

Derbystraat 51

9051 Gent

oktober 2019

Dossiernr. 25139.R.01 (intern)

Dossiernr. OVI3020 (extern)

Projectcode OE: 2019J24

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief langsheen A. Moerenhoutstraat en Terhulpensesteenweg te Overijse (Vlaams-Brabant)

Auteur

Tine Van den haute

Projectnummer

- 25139 (intern)
- OVI3020 (extern)
- 2019J24 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Gent, september 2019

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 843

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v0	23/11/2018	Interne draft
v1	3/3/2019	Externe draft / definitieve versie
v2	4/10/19	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Project manager	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts / Anouk Van der Kelen
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Verslag van Resultaten	7
1	Inleiding	7
1.1	Thesaurus	7
1.2	Administratieve gegevens	7
1.3	Doel van het onderzoek.....	8
1.4	Aanleiding van het onderzoek.....	8
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	8
1.6	Onderzoeksstrategie.....	15
2	Aard van de bedreiging.....	16
2.1	Huidige situatie.....	16
2.2	Toekomstige situatie	20
3	Assessmentrapport: landschappelijke analyse.....	23
3.1	Topografische situering	23
3.2	Hoogteverloop.....	25
3.3	Bodemkundige situering.....	30
3.4	Conclusie landschappelijke analyse.....	37
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis.....	38
4.1	Historische beschrijving.....	39
4.2	Inventarissen onroerend erfgoed.....	40
4.3	Cartografische bronnen.....	53
4.4	Recente landschapsveranderingen	67
5	Besluit	72
5.1	Interpretatie en datering.....	72
5.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	74
5.3	Samenvatting.....	76
6	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	78
7	Bibliografie.....	79

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Luchtfoto zone 1(middenschalige winteropnamen, kleur, 2018) (Geopunt 2018)	10
Figuur 2: GRB basiskaart met aanduiding van zone 1 (Geopunt 2018).....	10
Figuur 3: Kadasterkaart met aanduiding van zone 1 (Cadgis 2018).....	11
Figuur 4: Luchtfoto zone 2 (middenschalige winteropnamen, kleur, 2018) (Geopunt 2019)	12
Figuur 5: GRB met aanduiding van zone 2 (Geopunt 2019).....	13
Figuur 6: Kadasterkaart met aanduiding van zone 2 (Cadgis 2019).....	14
Figuur 7: De oostelijke uitloper van de A. Moerenhoutstraat (Google Maps 2019).....	17
Figuur 8: De A. Moerenhoutstraat gezien vanaf het noorden (Google Maps 2019)	17
Figuur 9: De overgang van de A. Moerenhoutstraat naar de Jean Tombeurstraat. De linkse aftakking van de A. Moerenhoutstraat is niet inbegrepen bij het studiegebied (Google Maps 2019)	18
Figuur 10: Het einde van de Jean Tombeurstraat (aansluiting Molendreef) richting het noorden (Google Maps 2019)	18
Figuur 11: Zicht op zone 2 vanaf het zuiden (Google Maps 2019).....	19
Figuur 12: Zicht op zone 2 vanaf het noorden (Google Maps 2019).....	19
Figuur 13: typedwarsprofiel van de toekomstige werken (Initiatiefnemer 2019).....	20
Figuur 14: Doorsnede met dieptes van de geplande werken (Initiatiefnemer 2019).....	21
Tabel 1: Een overzicht van de geplande werken binnen het studiegebied (Initiatiefnemer 2019)	21
Figuur 15: Grondinnemingsplan voor zone 2, het terrein voor grondverbetering (Initiatiefnemer 2019).....	22
Figuur 16: Topografische kaart met aanduiding van zone 1 (Geopunt 2019).....	23
Figuur 17: Topografische kaart met aanduiding van zone 2 (Geopunt 2019).....	24
Figuur 18: Hoogtemodel met aanduiding van zones 1 en 2 (Geopunt 2019)	25
Figuur 19: Skyview voor zones 1 en 2 (Geopunt 2019)	26
Figuur 20: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2018) met aanduiding van de genomen profiellijnen (Geopunt 2019).....	27
Figuur 21: Hoogteprofiel noord-zuid (Geopunt 2019)	27
Figuur 22: Hoogteprofiel west-oost (Geopunt 2019).....	28
Figuur 23: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2018) met aanduiding van de genomen profiellijnen (Geopunt 2019).....	28
Figuur 24: Hoogteprofiel noord-zuid (Geopunt 2019)	29
Figuur 25: Hoogteprofiel oost-west (Geopunt 2019).....	29
.....	30
Figuur 26: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van zone 1 (Geopunt 2019)	30
Figuur 27: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van zone 2 (Geopunt 2019)	31
Figuur 28: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	33
Figuur 29: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van zone 2 en een deel van zone 1 (Geopunt 2019).....	34
.....	34
Figuur 30: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het noordelijke gedeelte van zone 1 (Geopunt 2019)	34
Figuur 31: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	35
Figuur 32: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	36

Figuur 33: Bodembedekkingskaart met aanduiding van zone 1 en zone 2 (Geopunt 2019)	37
Tabel 2: Overzichtstabel met geraadpleegde bronnen	38
Figuur 34: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m (Geoportaal 2019)	40
Figuur 35: Weergave van de locaties met beschermde monumenten binnen een straal van 1km (Geoportaal 2019)	42
Tabel 3: Overzichtstabel met beschermde monumenten binnen een straal van 1 km rond het studiegebied	42
Figuur 36: Weergave van de locaties met beschermde stads- en dorpsgezichten binnen een straal van 500m (Geoportaal 2018)	43
Figuur 37: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)	44
Tabel 4: Overzichtstabel van de CAI-meldingen binnen een straal van 1km	45
Figuur 38: Bekrachtigde archeologienota's en nota's binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)	47
Figuur 39: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m (Geoportaal 2019)	49
Figuur 40: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)	50
Tabel 5: Overzichtstabel van de CAI-melding binnen een straal van 1km	50
Figuur 41: Bekrachtigde archeologienota's en nota's binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)	52
Figuur 42: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	53
Figuur 43: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	54
Figuur 44: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	55
Figuur 45: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	56
Figuur 46: Het studiegebied aangeduid op de Popp-kaart (Geopunt 2019)	57
Figuur 47: Stafkaart van België (1873) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Cartesius 2019) .	58
Figuur 48: Stafkaart van België (1939) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Cartesius 2019) .	59
Figuur 49: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	60
Figuur 50: Het studiegebied aangeduid op de Ferrariskaart (Geopunt 2019)	61
Figuur 51: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	62
Figuur 52: Het studiegebied aangeduid op de Vandermaelenkaart (Geopunt 2019)	63
Figuur 53: Het studiegebied aangeduid op de Poppkaart (Geopunt 2019)	64
Figuur 54: Het studiegebied aangeduid op de stafkaart van België uit 1873 (Cartesius 2019)	65
Figuur 55: Het studiegebied aangeduid op de stafkaart van België (1939)	66
Figuur 56: Orthofoto, 1971, panchromatisch met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	67
Figuur 57: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	68
Figuur 58: Orthofotomozaïek (middenschalige winteropnamen, kleur, 2018) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	69
Figuur 59: Orthofoto (1971) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	70
Figuur 60: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	71
Figuur 61: Orthofoto 2018 met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	72
Tabel 6: Een overzicht van de geplande werken binnen het studiegebied (Initiatiefnemer 2019)	75

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Overijse, A. Moerenhoutstraat, Jean Tombeurstraat, Terhulpensesteenweg

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2019J24
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- Straat + nr.:	A. Moerenhoutstraat, Jean Tombeurstraat Terhulpensesteenweg zonder nummer (rechtover nr. 330)
- Postcode:	3090
- Fusiegemeente:	Overijse
- Land:	België
Lambertcoördinaten 1972 X/Y (EPSG:31370)	<u>Afbakening rioleringswerken</u> N: 161490,5189/162241,3494 O: 161561,1821/161678,3850 Z: 161459,6903/161428,1700 W: 161273,2643/161793,6684 <u>Terrein voor grondverbetering</u> N: 161269,3930/160692,3670 O: 161324,2451/160672,0706 Z: 161296,4300/160596,8987 W: 161227,0673/160611,6547
Kadaster	
- Gemeente:	Overijse
- Afdeling:	3
- Sectie:	L; I (Perceel 210A is sectie I, de overige percelen sectie L.)
- Percelen:	Openbare weg (zone 1); 211F2, (een gedeelte van) perceel 210A (terrein voor grondverbetering)
Onderzoekstermijn	September 2019

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2019J24
Thesaurus	Bureauonderzoek, Overijse, A. Moerenhoutstraat, Jean Tombeurstraat, Terhulpensesteenweg

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch bodemarchief wordt bedreigd door een nakende ingreep in de bodem. Het doel van dit onderzoek was driedelig. Ten eerste wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de geplande aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel (DWA- en RWA-leidingen) langsheen een gedeelte van de A. Moerenhoutstraat (tussen Speelberg en Jean Tombeurstraat) en de Jean Tombeurstraat. Ter hoogte van de Terhulpensesteenweg (gedeelte van perceel 210A) zal er ook een terrein voor grondverbetering worden aangelegd.

In juni 2019 werd al een archeologienota, waarvan akte genomen, ingediend voor een omgevingsvergunningaanvraag die betrekking heeft op hetzelfde terrein. Deze archeologienota heeft als ID 11257. De plannen zijn intussen gewijzigd met een uitbreiding van het lijntracé. Hierdoor is de opmaak van een nieuwe bureaustudie noodzakelijk.

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² (ca. 10.837m²) overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² (ca. 10.837m²) overschrijdt buiten een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van een bureauonderzoek.

1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het studiegebied bestaat uit twee delen: enerzijds het tracé van de rioleringswerken en anderzijds het terrein voor grondverbetering. Het tracé van de rioleringswerken zal in deze archeologienota steeds aangeduid worden als zone 1. Zone 2 is het terrein voor grondverbetering. Zone 1 bevindt zich op ca. 600m ten noorden van zone 2.

1.5.1 ZONE 1

Deze zone betreft het gedeelte van A. Moerenhoutstraat tussen de Speelberg en Jean Tombeurstraat, en de Jean Tombeurstraat (cf. figuur 1-2). De lengte van dit tracé bedraagt ca. 950m, de breedte ca. 6m. De oppervlakte van dit tracé bedraagt 5.700m².

In het oosten wordt het terrein begrensd door een smalle, onverharde landbouwweg genaamd 'Tenots'. Op Google Maps wordt zone 1 overigens ook aangeduid als 'Tenots'. In het westen wordt zone 1 begrensd door de lintbebouwing ten westen van de A. Moerenhoutstraat en de Jean Tombeurstraat.

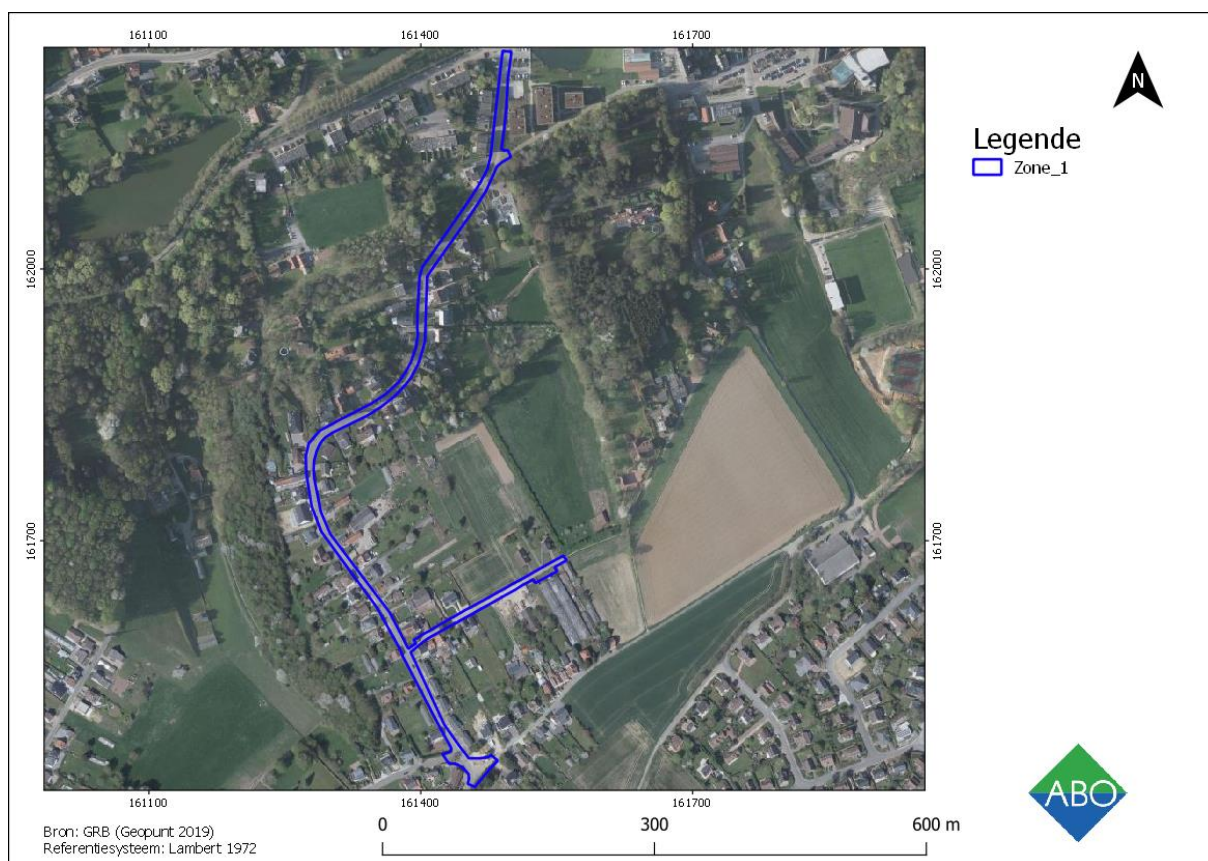
In het zuiden wordt zone 1 begrenst door de aansluiting van de A. Moerenhoutstraat op de Speelberg, in het noorden door de aansluiting van de Jean Tombeurstraat op de Molendreef.

Het centrum van Overijse (de kerk) bevindt zich op ca. 480m ten noordoosten van zone 1. De rivier de IJse bevindt zich op ca. 25m ten noordwesten van zone 1.

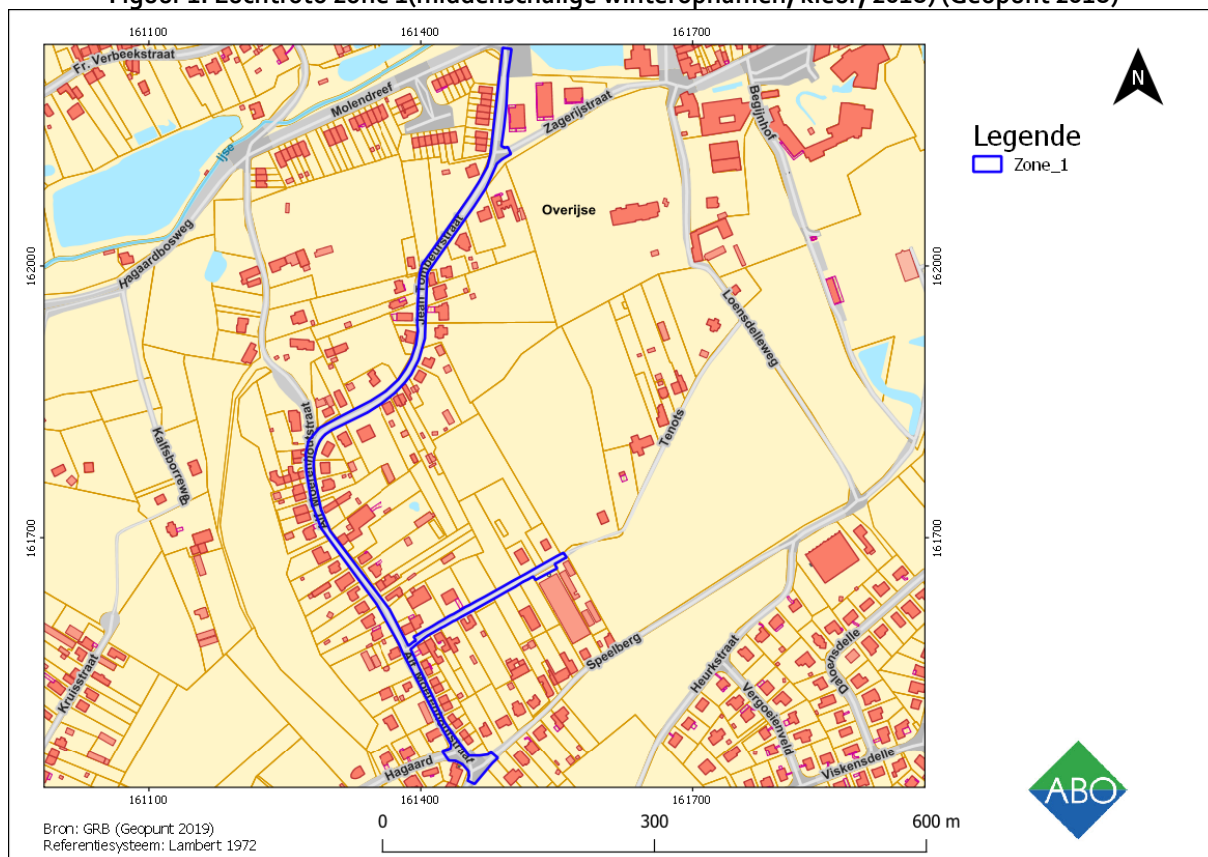
Hoewel de werken in zone 1 zich wat betreft oppervlakte beperken tot het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur (in dit geval de weg), is hetzelfde niet het geval voor de uitgraving. Wat betreft diepte zal een bijkomende verstoring veroorzaakt worden door de geplande werken. Artikel 2.1 paragraaf 36 van het Onroerend Erfgoeddecreet vermeldt immers het volgende:

"Gabarit van bestaande lijninfrastructuur:

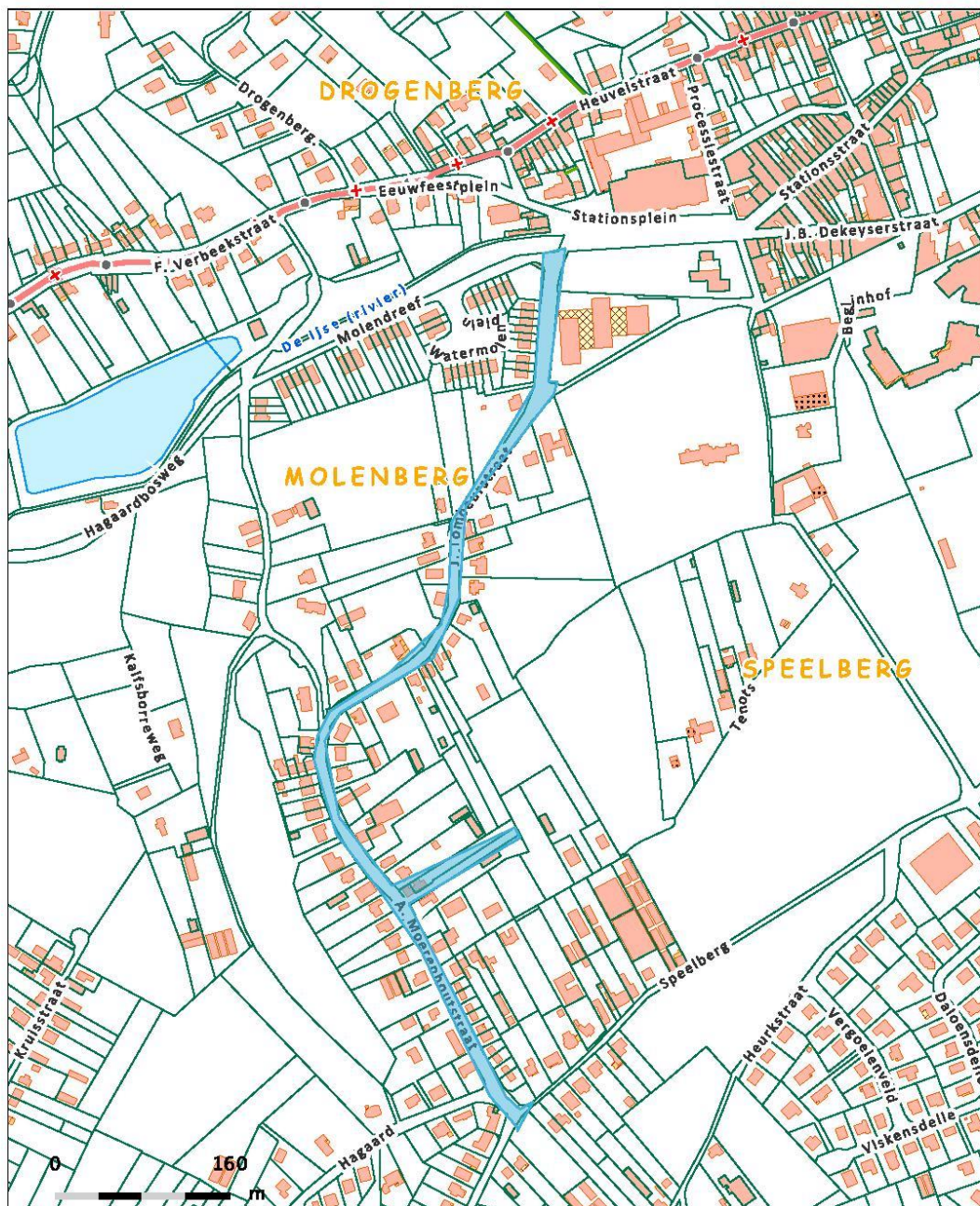
Lijninfrastructuur is infrastructuur die bedoeld is voor verkeer en vervoer van mensen, zaken, goederen en berichten, inclusief alle uitrusting of infrastructuur die nodig zijn voor het beheer en de exploitatie daarvan. Voorbeelden zijn wegen, spoorwegen, waterwegen, havens, pijpleidingen en elektriciteitsleidingen. Het gabarit is de begrenzing van de oorspronkelijke aanleg, zowel wat betreft oppervlak als uitgraving. "Binnen het gabarit van de lijninfrastructuur" betekent dat de aangevraagde werken de begrenzing van de oorspronkelijke aanleg niet overschrijden en geen bijkomende verstoring van de bodem veroorzaken, zowel in oppervlak als diepte."

Figuur 1: Luchtfoto zone 1(middenschalige winteropnamen, kleur, 2018) (Geopunt 2018)

Figuur 2: GRB basiskaart met aanduiding van zone 1 (Geopunt 2018)

© 24/09/2019 - De AAPD is de auteur van het kadastraal percelenplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de Auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal percelenplan geleidelijk vervangen door een dataset beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorstelling van de gebouwen op het kadastraal percelenplan.

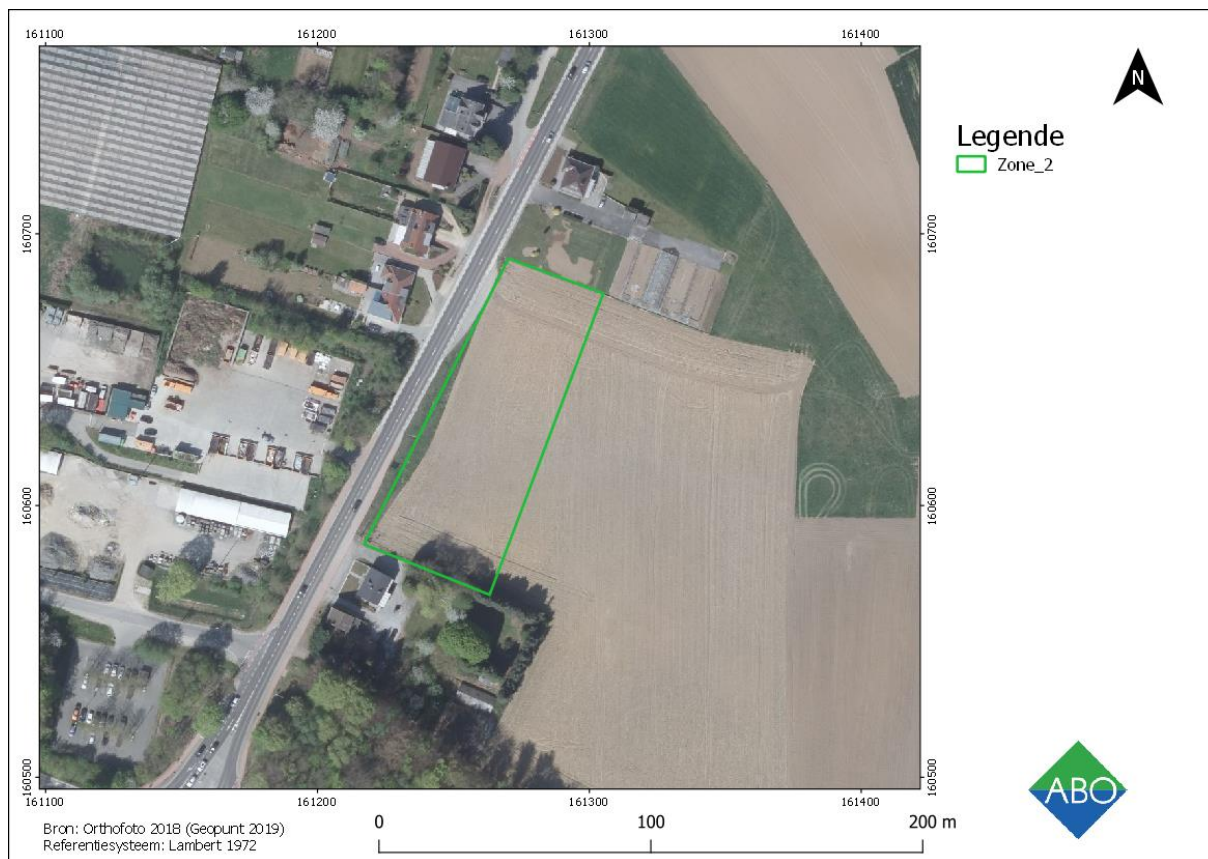

Figuur 3: Kadasterkaart met aanduiding van zone 1 (Cadgis 2018)

1.5.2 ZONE 2

Deze zone bevindt zich op een akker langs de Terhulpensesteenweg en maakt deel uit van perceel 210A (cf. figuur 4-5). Zone 2 heeft geen huisnummer, maar is gelegen tegenover huisnummer 330 aan de overkant van de steenweg. Ten zuiden van zone 2 bevindt zich huisnummer 311. De oppervlakte van zone 2 bedraagt 5.137m².

Het centrum van Overijse bevindt zich op ca. 1,9km ten noordoosten van zone 2.

Figuur 4: Luchtfoto zone 2 (middenschalige winteropnamen, kleur, 2018) (Geopunt 2019)

Figuur 5: GRB met aanduiding van zone 2 (Geopunt 2019)

Federale
Overheidsdienst
FINANCIËN

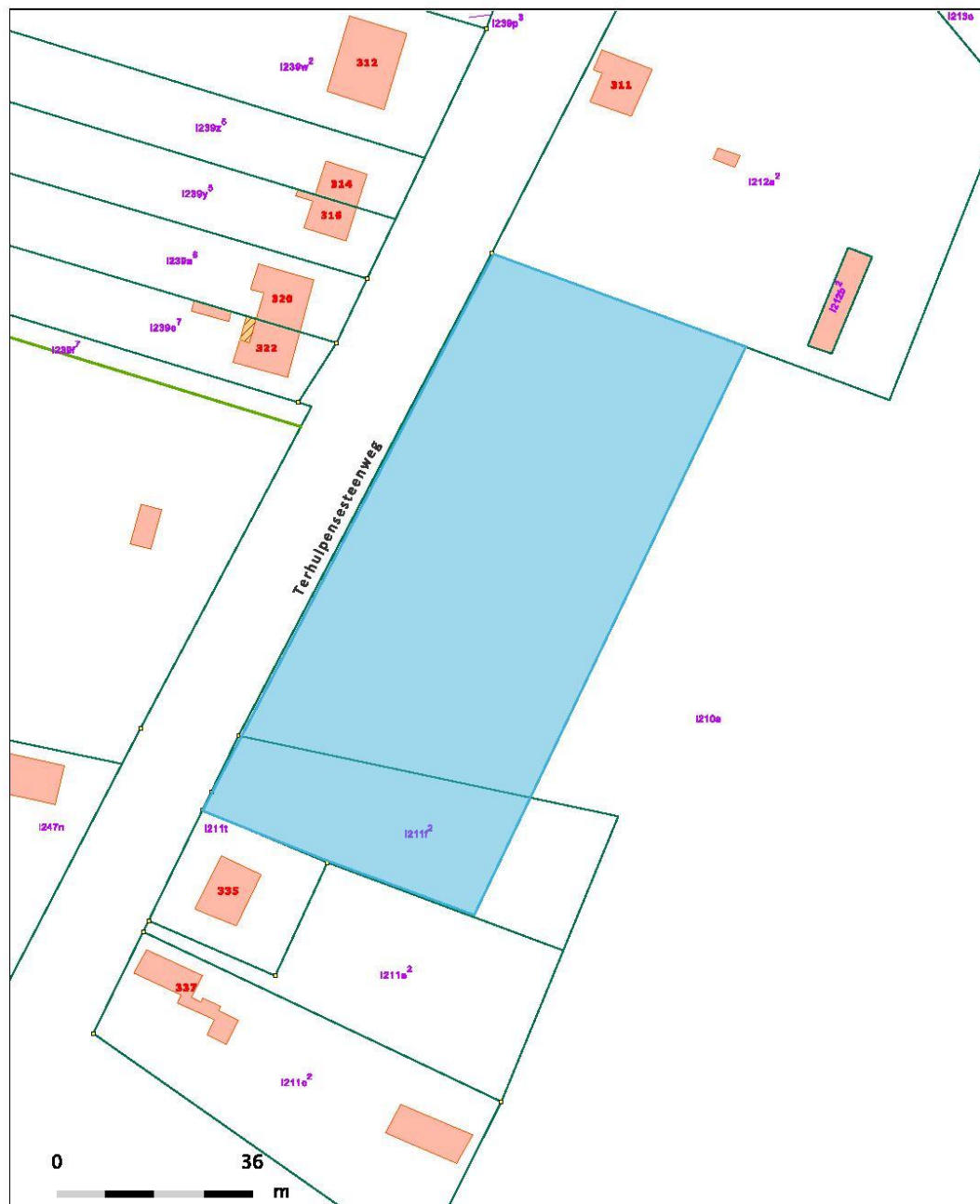
Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie

Kadaster

Gecentreerd op: OVERIJSE 3 AFD

Meest recente toestand

Schaal: 1/1000

© 25/02/2019 - De AAPD is de auteur van het kadastraal percelenplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de Auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal percelenplan geleidelijk vervangen door een dataset beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorstelling van de gebouwen op het kadastraal percelenplan.

.be

Figuur 6: Kadasterkaart met aanduiding van zone 2 (Cadgis 2019)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hst. 3). Hiertoe werd zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

2.1.1 ZONE 1

Binnen de oostelijke uitloper van de A. Moerenhoutstraat bevindt zich momenteel nog geen riolering. De rest van het tracé bevat momenteel een niet-gescheiden riolering op een minimale diepte van ca. 50cm-mv. De exacte diepte is niet gekend en moet voor aanvang van de werken door sondering bepaald worden.

De aanwezige nutsvoorzieningen voor zone 1 bestaan uit telefoon, TV, water en gasaansluitingen aan beide zijden van de weg. Enkel de oostelijke uitloper van de A. Moerenhoutstraat heeft deze niet. Hier is een telefoonlijn aanwezig aan de noordkant van de weg vanaf de westelijke aansluiting met de A. Moerenhoutstraat tot en met huisnummer 87. Verder is er ook nog een waterleiding. Deze bevindt zich in het openbare gedeelte van de weg en loopt nog ca. 2m door over het private gedeelte van de weg. Deze leiding bevindt zich aan de zuidkant van de weg.

Hoe diep de verstoring binnen zone 1 door de reeds aanwezige leidingen gaat is niet bekend. Algemeen bevindt een telefoonkabel zich op ca. 30cm-mv en een gasleiding tussen 0,80cm-mv en 1m-mv. Een waterleiding bevindt zich op ca. 1m-mv diepte.

De bestaande leidingen binnen het lijntracé van zone 1 zullen dus reeds een significante verstoring veroorzaakt hebben.

Voor een betere leesbaarheid zullen de plannen van de bestaande toestand apart worden aangeleverd

Figuren 8 tot en met 11 geven een visuele weergave van zone 1.

Figuur 7: De oostelijke uitloper van de A. Moerenhoutstraat (Google Maps 2019)

Figuur 8: De A. Moerenhoutstraat gezien vanaf het noorden (Google Maps 2019)

Figuur 9: De overgang van de A. Moerenhoutstraat naar de Jean Tombeurstraat. De linkse aftakking van de A. Moerenhoutstraat is niet inbegrepen bij het studiegebied (Google Maps 2019)

Figuur 10: Het einde van de Jean Tombeurstraat (aansluiting Molendreef) richting het noorden (Google Maps 2019)

2.1.2 ZONE 2

Zone 2 is zoals reeds eerder vermeld het terrein voor grondverbetering. Het terrein maakt deel uit van een groter perceel (210A) dat momenteel in gebruik is als akker. Figuren 12 en 13 geven een visuele weergave van dit terrein.

Figuur 11: Zicht op zone 2 vanaf het zuiden (Google Maps 2019)

Figuur 12: Zicht op zone 2 vanaf het noorden (Google Maps 2019)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.2.1 ZONE 1

Binnen zone 1 zal een gescheiden rioleringsstelsel worden aangelegd. Voor het afvalwater zal een DWA-leiding worden aangelegd in gresbuizen met een diameter van 200mm. De diepte van de werken voor deze leiding zal tot 2m-mv gaan. De DWA-leiding zal deels worden aangesloten op de collector langsheen de IJse (t.h.v. het kruispunt met het Stationsplein) en deels op de gemengde riolering ter hoogte van het kruispunt Speelberg.

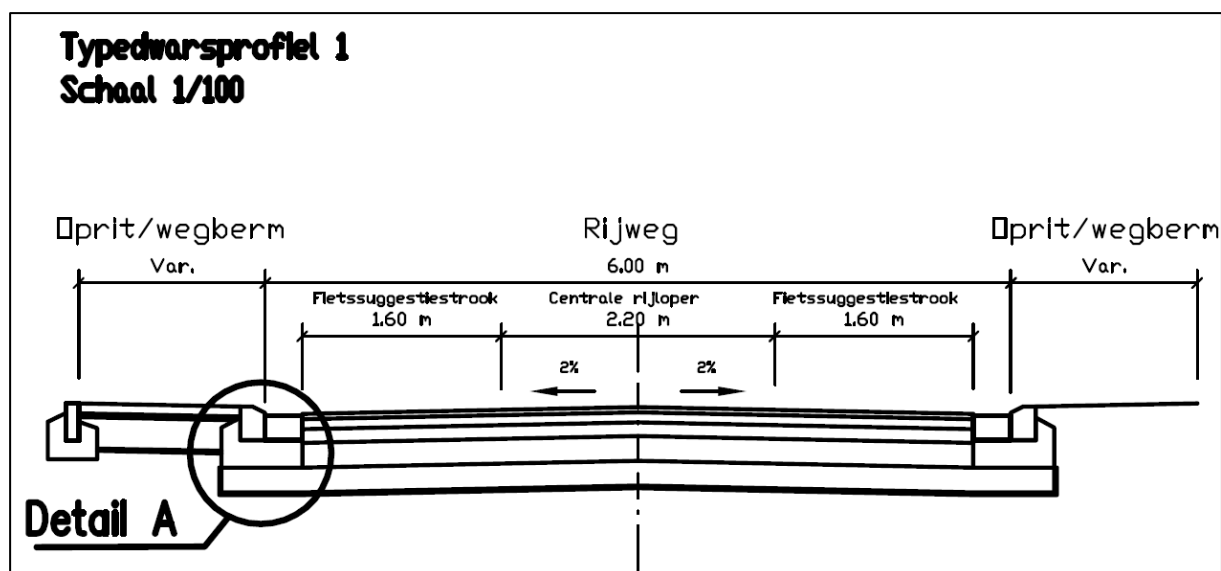
Het regenwater in het openbare gedeelte van de weg zal door middel van een RWA-leiding uitgevoerd in betonbuizen met een diameter van 400mm deels aangesloten worden op de IJse via de RWA-wachtaansluiting die zich reeds t.h.v. het Stationsplein bevindt. De diepte van de werken voor deze leiding zal tot 2m-mv reiken. Het regenwater in de oostelijke helft van de uitloper van de A. Moerenhoutstraat zal, zoals in de bestaande toestand, op natuurlijke wijze infiltreren in de grond.

De bedoeling is om een rijweg met een breedte 6m (incl. kantstrook) en opstaande boordsteen aan beide zijden te voorzien (totale breedte 6,40m). Tussen de opstaande boordsteen en de woningen komt een voetpad met een breedte die kan variëren (ca. 1m breed). De diepte van deze werken zal 0,65m-mv bedragen. Figuur 13 geeft een typedwarsprofiel en figuur 14 een doorsnede met dieptes van de geplande werken aan de rijweg.

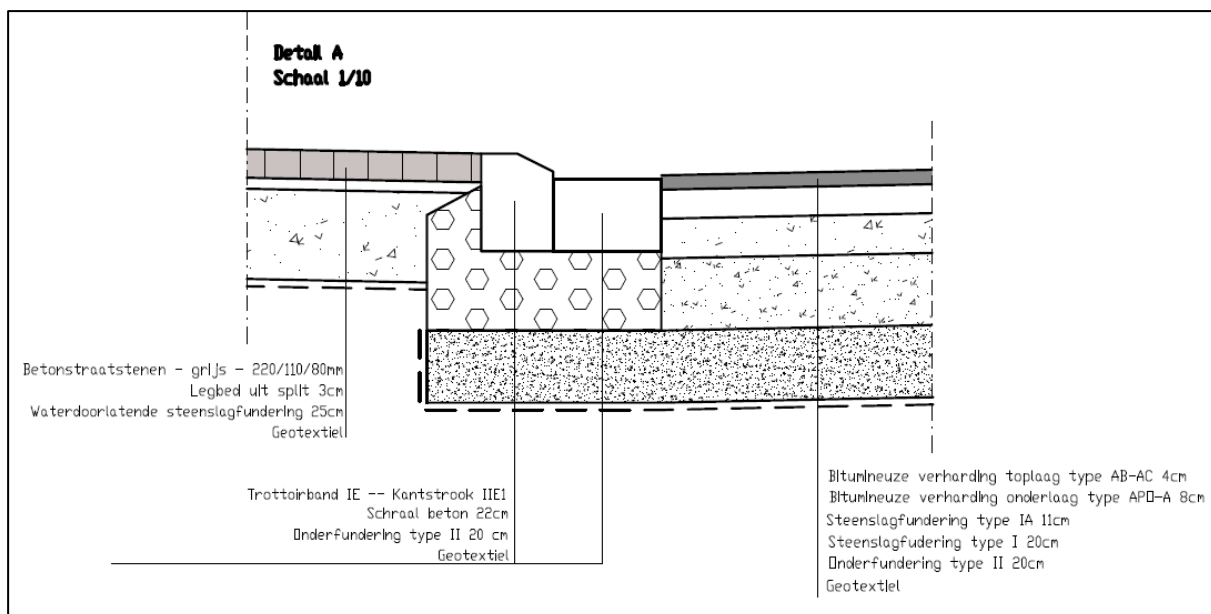
In het oostelijke deel van de uitloper bij de A. Moerenhoutstraat wordt de bestaande verharding, over dezelfde breedte als in de bestaande toestand (m.a.w. 3,5m), opgebroken en vervangen door een bitumineuze verharding. De diepte van deze werken zal 0,12m-mv bedragen.

T.h.v. perceel 564A4 komt een pompstation. Hiervoor wordt een werkzone van 124m² uitgegraven op een diepte van 3,67m.

Voor een betere leesbaarheid zullen de plannen van de toekomstige situatie apart worden aangeleverd.

Figuur 13: typedwarsprofiel van de toekomstige werken (Initiatiefnemer 2019)

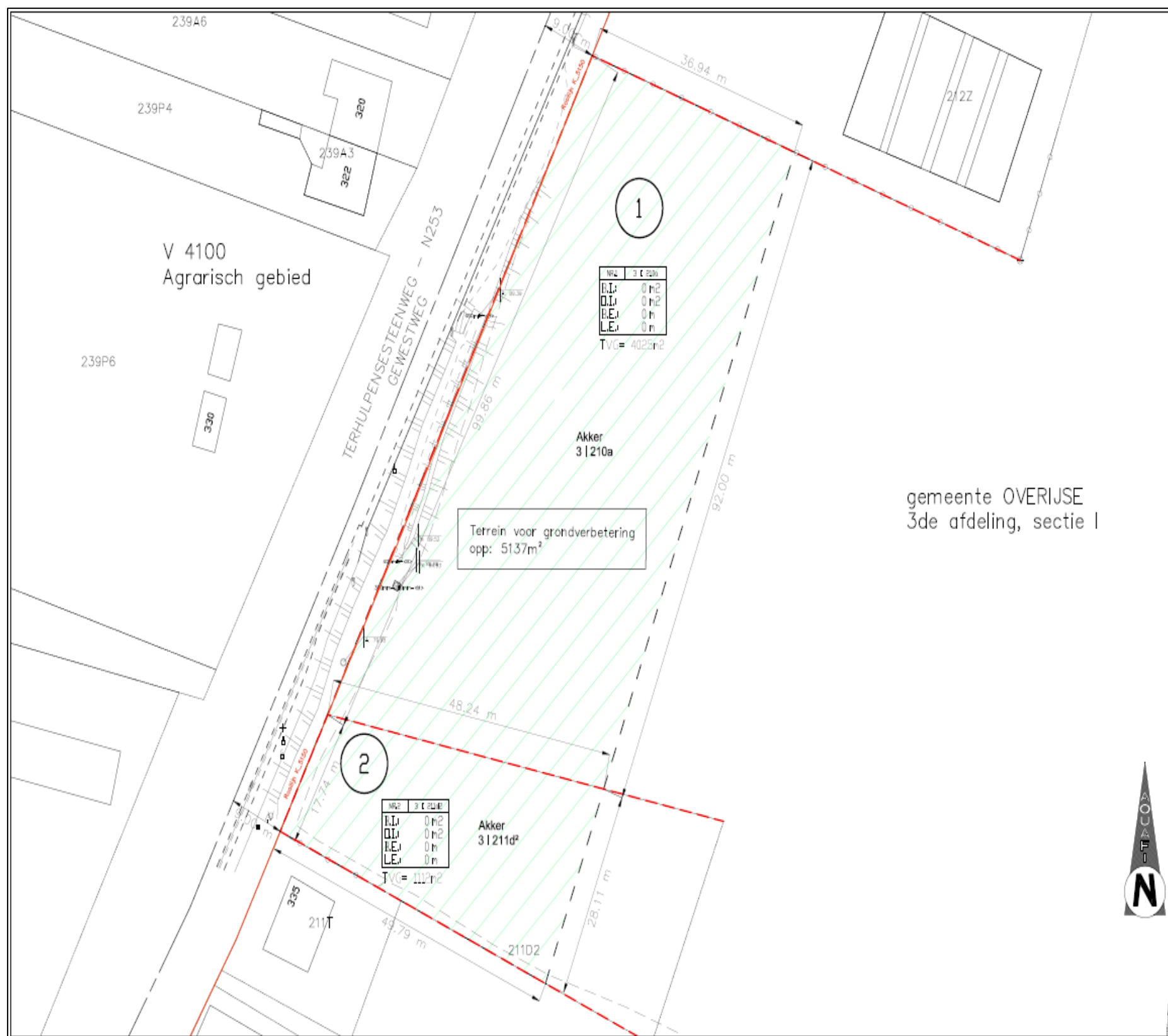
Figuur 14: Doorsnede met dieptes van de geplande werken (Initiatiefnemer 2019)

Geplande riolering (DWA)	Diepte, diameter en lengte v/d riolering
Zone 1	2m-mv; 200mm, 950m
Geplande riolering (RWA)	Diepte, diameter en lengte v/d riolering
Zone 1 (min oostelijke helft uitloper A. Moerenhoutstraat)	2,5m-mv; 400mm, 950m
Oostelijke helft uitloper A. Moerenhoutstraat	geen RWA-leiding, natuurlijke infiltratie in de bodem.
Pompstations	Diepte en oppervlakte
Pompstation 1 (perceel 564A4 in oostelijke uitloper)	3,67m-mv; 124m ²
Herstel rijweg	Diepte en breedte
Zone 1 (min oostelijke helft uitloper A. Moerenhoutstraat)	0,65m-mv; 6,4m
Oostelijk deel uitloper	0,12m-mv; ca. 3,5m

Tabel 1: Een overzicht van de geplande werken binnen het studiegebied (Initiatiefnemer 2019)

2.2.2 ZONE 2

Deze zone zal worden aangewend voor het mengen, stabiliseren, zeven en tussentijds opslaan van gronden in het kader van de rioleringswerken binnen zone 1. Voorafgaand zal de teelaarde worden afgegraven tot maximaal 1m-mv. Deze wordt op het terrein zelf gestapeld als buffer. Na het beëindigen van de rioleringswerken in zone 1 zal ook zone 2 in de oorspronkelijke toestand (akkerland) worden hersteld. Het afgraven en het gevaar op compactie door het af- en aan rijden van zwaar materiaal zorgen voor een bedreiging van de eventueel aanwezige archeologische waarden binnen zone 2.

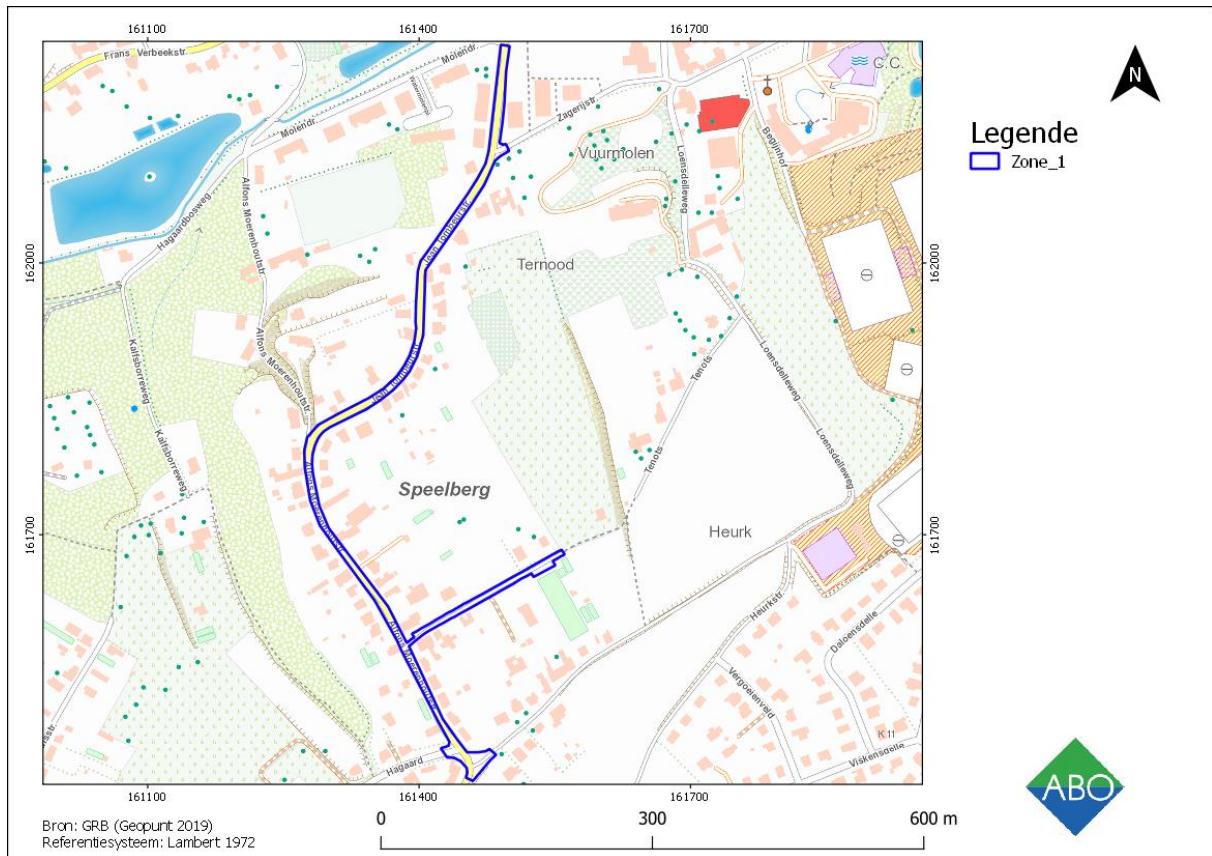
[illegible]

Figuur 15: Grondinnemingsplan voor zone 2, het terrein voor grondverbetering (Initiatiefnemer 2019)

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 ZONE 1

Figuur 16: Topografische kaart met aanduiding van zone 1 (Geopunt 2019)

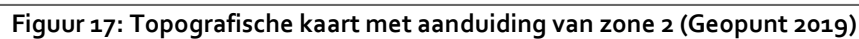
Zone 1 is gelegen op ca. 970m ten zuidwesten van het centrum van Overijssel (figuur 16). Op ca. 25m ten noorden van zone 1 bevindt zich de rivier IJse, een kleine zijrivier van de Dijle. Nabij deze rivier zijn ook enkele grote waterplassen te zien.

Op ca. 450m ten noordwesten van het studiegebied bevindt zich een bosgebied, het Hagaardbos. Net ten westen van zone 1 loopt een verbindingsweg (aangeduid in het geel). Het gaat hier om een ander gedeelte van de A. Moerenhoutstraat.

Ten noorden en zuiden van zone 1 bevinden zich percelen met woningen. Nabij zone 1 merken we het toponiem 'Speelberg' op.

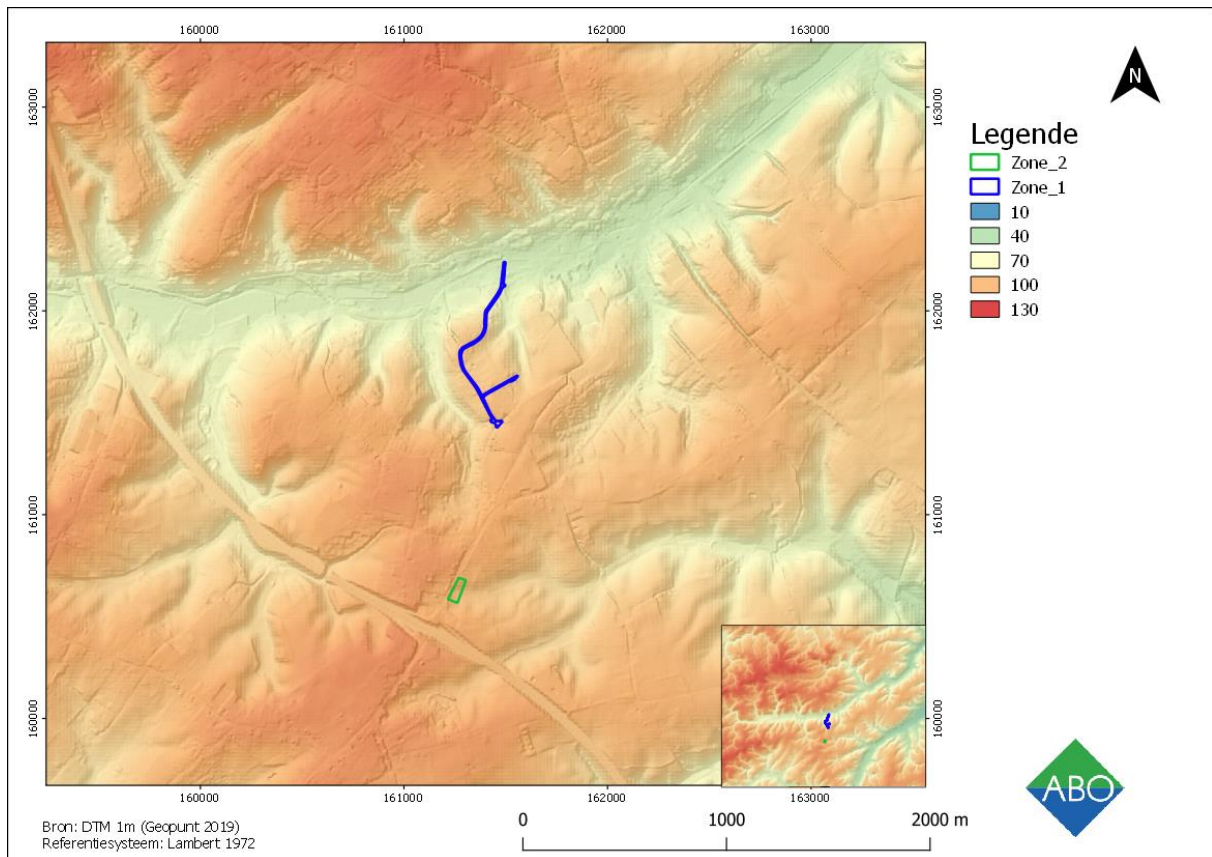
In het oostelijke gedeelte bevindt zich een akker ten noorden van de weg en serres ten zuiden. Iets verder richting het oosten bevindt zich een sporthal met bijhorende voetbal- en tennisvelden. Ten noorden van deze sportvelden is het gemeentehuis te zien, aangeduid als een rood vlak. Ten oosten van het gemeentehuis bevindt zich een kapel.

ZONE 2

24

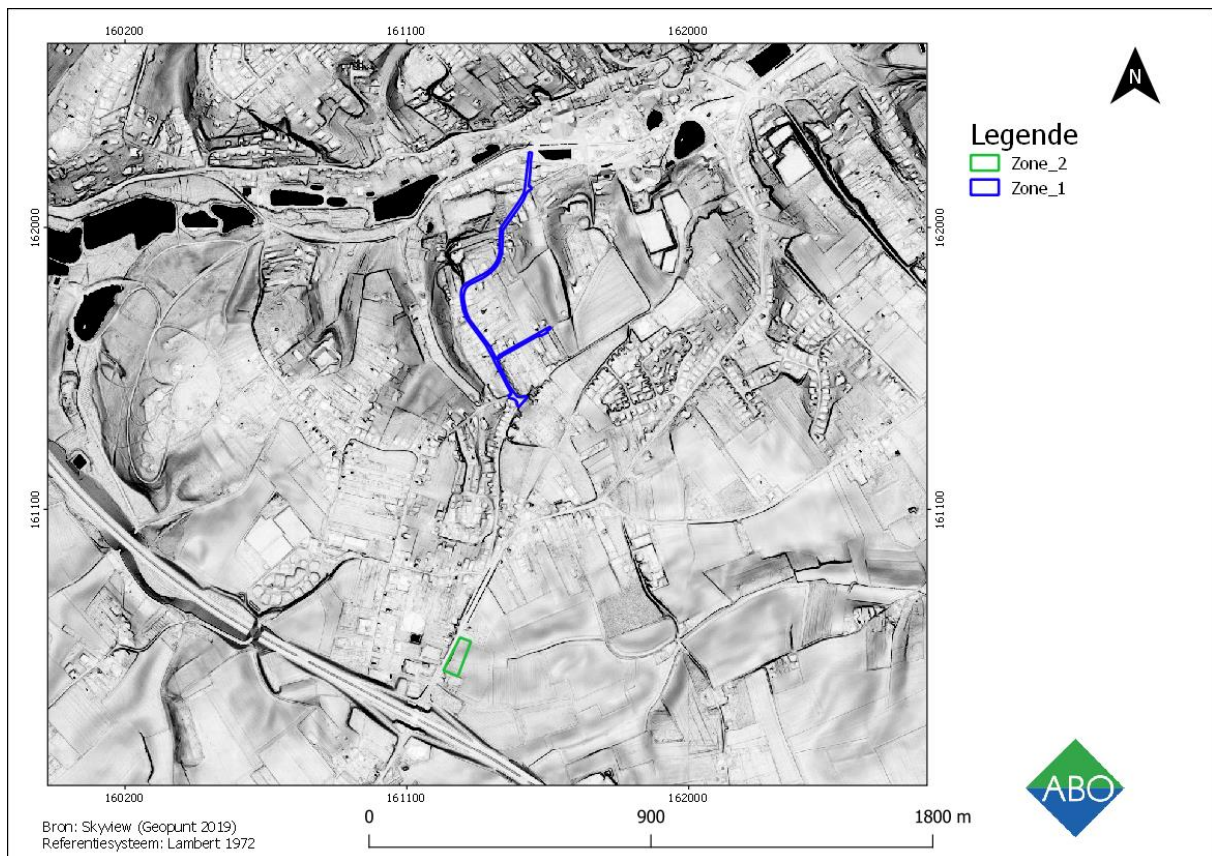
3.2 HOOGTEVERLOOP

Figuur 18: Hoogtemodel met aanduiding van zones 1 en 2 (Geopunt 2019)

Op het hoogtemodel (figuur 18) zien we dat zowel zone 1 als zone 2 gelegen zijn op de uitlopers van een heuvelrug. Deze maakt deel uit van het Brabantse leemplateau. Op de overzichtskaart valt te zien dat het landschap bestaat uit heuvelruggen doorsneden met valleien. Het noorden van zone 1 bevindt zich binnen een dergelijke vallei. Het gaat hier om de vallei van de IJse. Binnen deze vallei, iets ten oosten van zone 1, bevindt zich de dorpskern van Overijse.

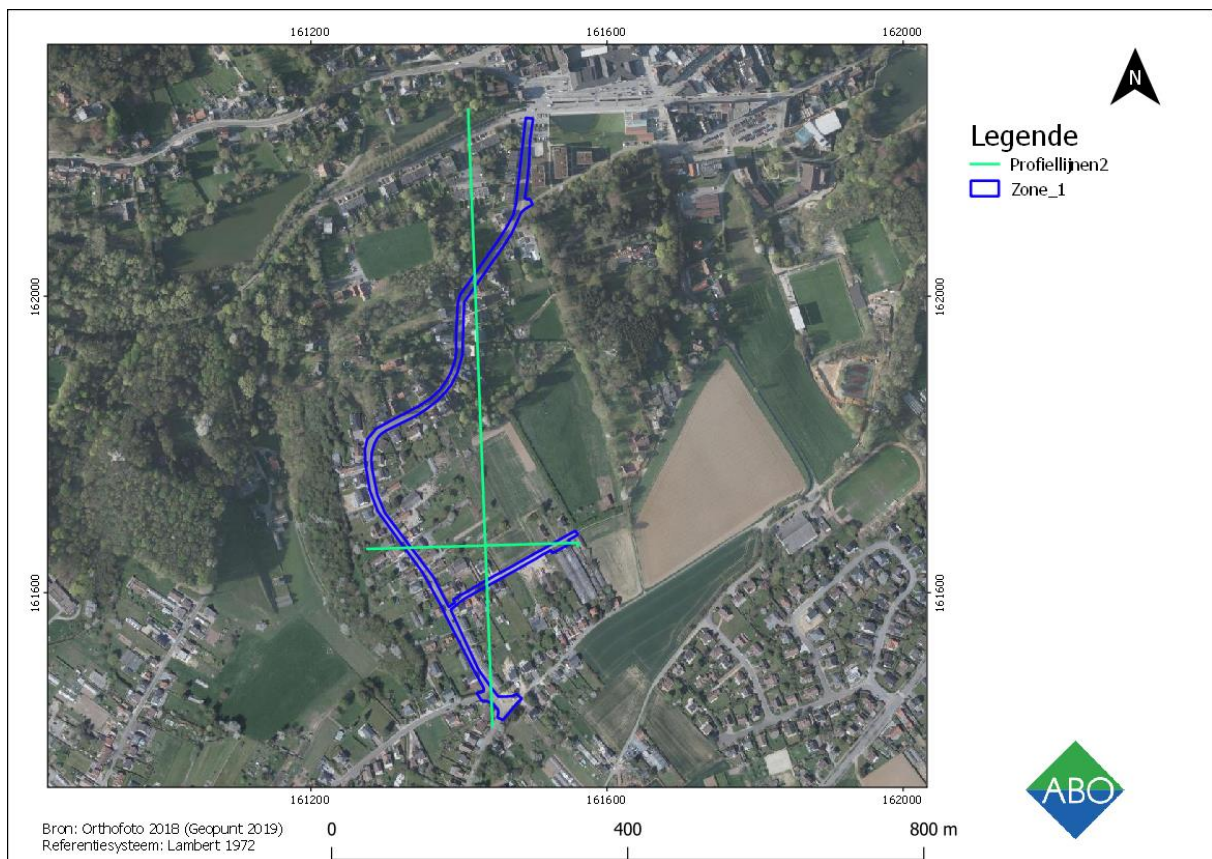
Op de overzichtskaart bij figuur 18 zien we dat zich op ca. 1km ten oosten van zone 2 de vallei van de rivier Laan bevindt, een zijrivier van de Dijle. Net ten oosten en zuiden van zone 2 bevinden zich uitlopers van deze vallei. Ten zuiden van zone 2 valt nog een lijn in het landschap op te merken, het gaat hier om de autosnelweg E411.

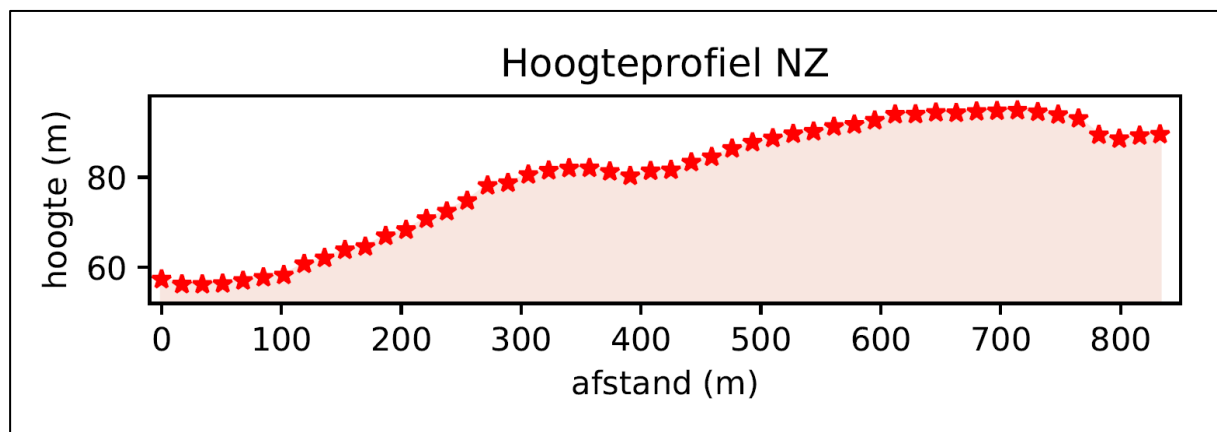
Figuur 19: Skyview voor zones 1 en 2 (Geopunt 2019)

Op de skyview (figuur 19) is het reliëf in de omgeving goed te zien. Ten noorden van zone 1 is de vallei van de IJse te zien. Net ten noorden van het studiegebied bevindt zich de overgang naar het leemplateau. Ten zuiden van zone 2 is de autosnelweg E411 te zien als een genivelleerde lijn in het landschap. In het noorden van zone 1 is de vallei van de IJse te zien als een lagergelegen gedeelte in het landschap, ten oosten van zone 2 is de vallei van de Laan te zien.

3.2.1 ZONE 1: HOOGTEPROFIELEN

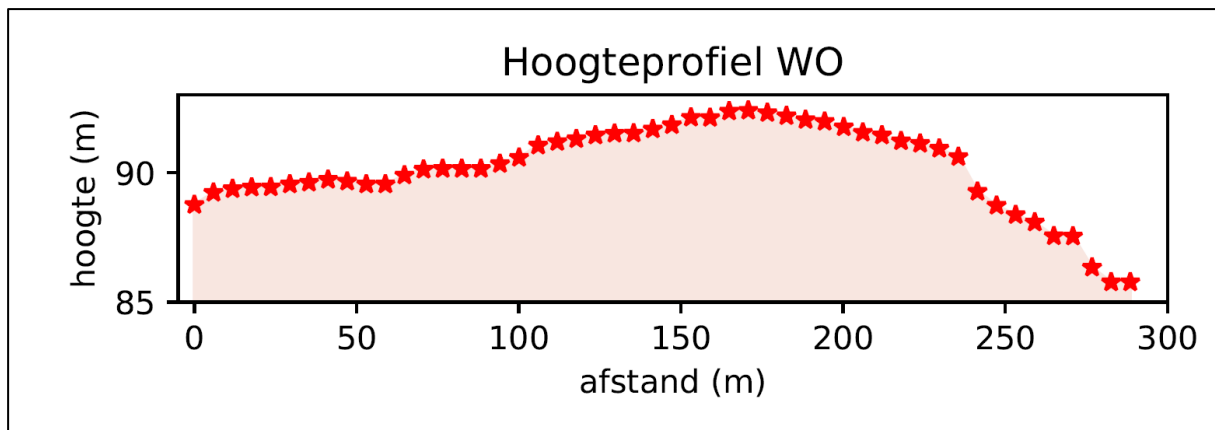

Figuur 20: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2018) met aanduiding van de genomen profiellijnen (Geopunt 2019)

Figuur 21: Hoogteprofiel noord-zuid (Geopunt 2019)

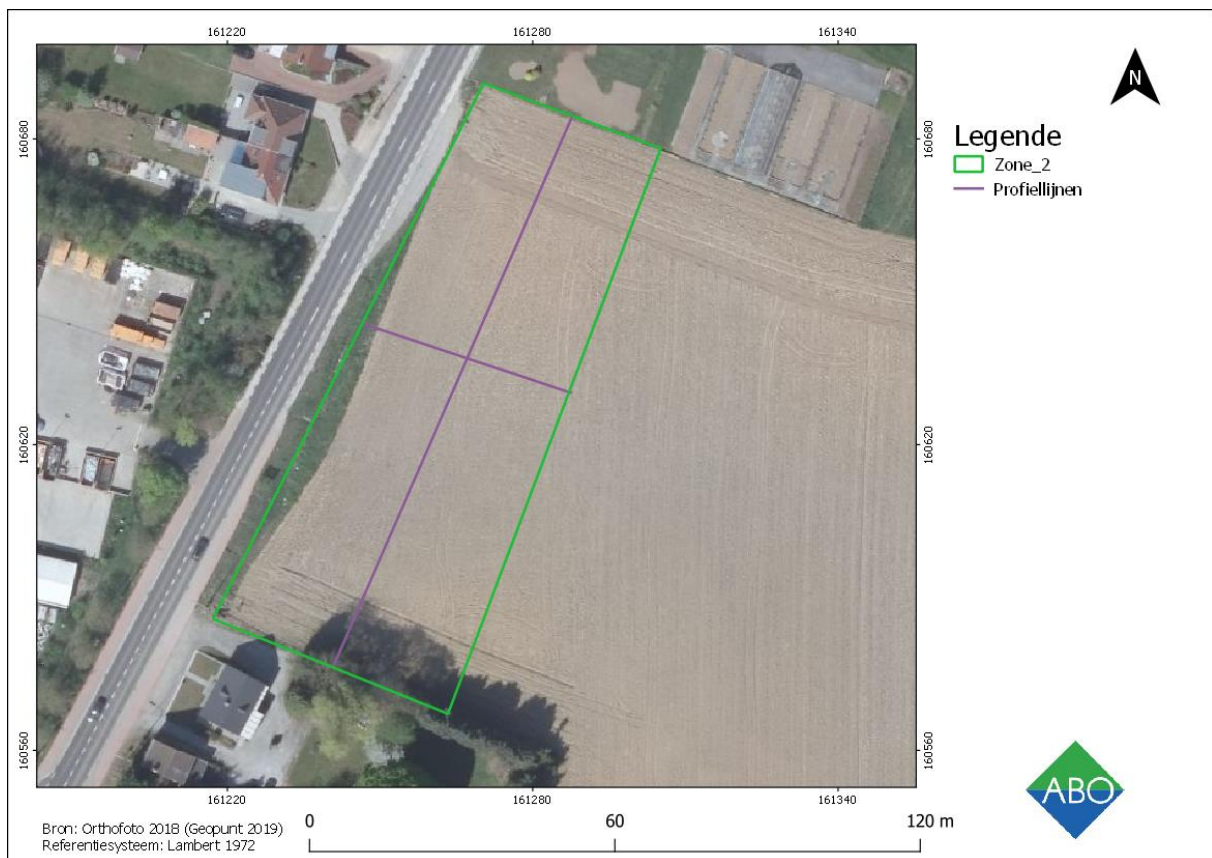
Op het hoogteprofiel noord-zuid (figuur 21) merken we een geleidelijke stijging op richting het zuiden. Er is een vrij sterk hoogteverschil aanwezig van ca. 30m. De stijging van noord naar zuid heeft te maken met de vallei van de IJssel in het noorden. Meer naar het zuiden toe beginnen de hellingen van het Brabantse leemplateau.

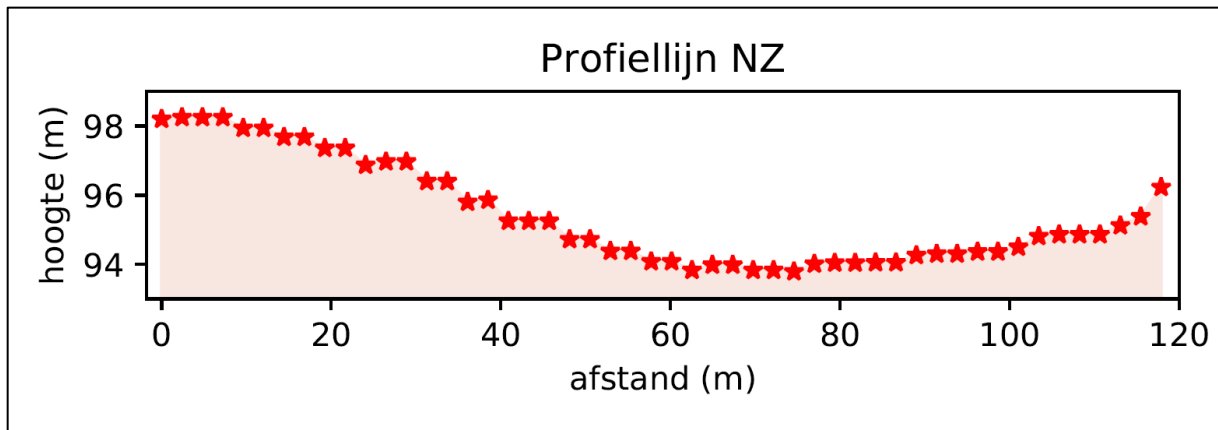
Figuur 22: Hoogteprofiel west-oost (Geopunt 2019)

Voor het hoogteprofiel west-oost (figuur 22) bedraagt het verschil tussen het hoogste en laagste punt ca. 10m. De hoogte stijgt geleidelijk richting het oosten om vanaf ongeveer het midden opnieuw geleidelijk te dalen. Dit toch wel significante hoogteverschil kan verklaard worden door het ongelijkmatige reliëf binnen het leemplateau waarbinnen zone 1 zich grotendeels bevindt.

3.2.2 ZONE 2: HOOGTEPROFIELEN

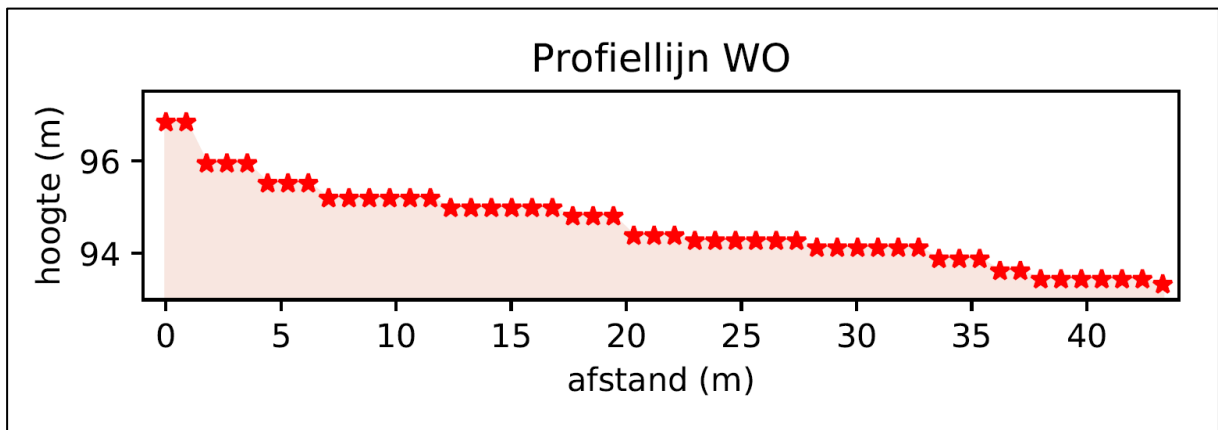

Figuur 23: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2018) met aanduiding van de genomen profiellijnen (Geopunt 2019)

Figuur 24: Hoogteprofiel noord-zuid (Geopunt 2019)

Op het hoogteprofiel noord-zuid (figuur 24) is een geleidelijke daling van het terrein zichtbaar van noord naar zuid. In het zuiden van het terrein is dan weer een lichte stijging merkbaar. Het verschil tussen het hoogste en laagste punt bedraagt ca. 2m. Mogelijk is de daling te wijten aan een uitloper van de vallei van het Laan.

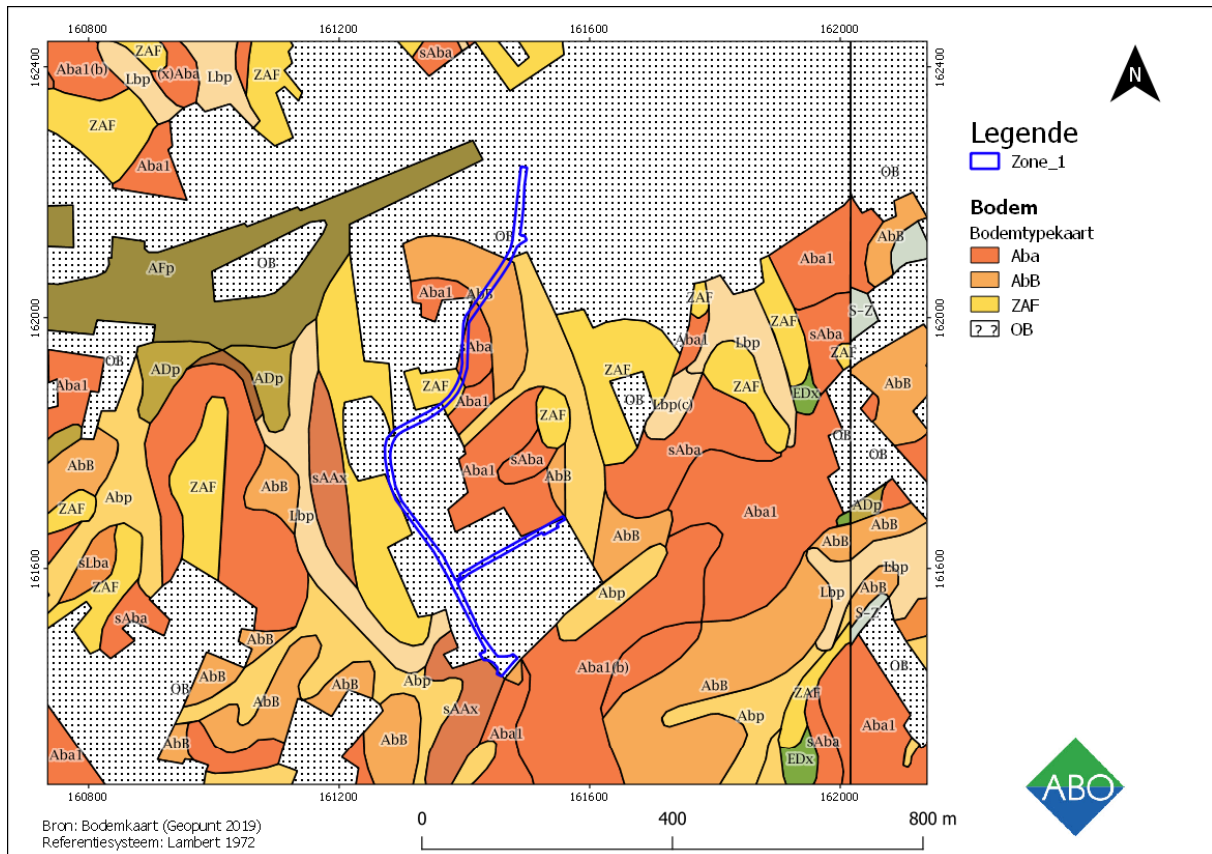
Figuur 25: Hoogteprofiel oost-west (Geopunt 2019)

Op het hoogteprofiel west-oost (figuur 25) is een trapsgewijze daling richting het oosten op te merken. Het verschil tussen het hoogste en laagste punt bedraagt hier ca. 2.5m. De trapsgewijze daling laat hier een nivellering vermoeden die te maken met het gebruik van het terrein als akker.

3.3 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.3.1 BODEMKAART

3.3.1.1 ZONE 1

Figuur 26: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van zone 1 (Geopunt 2019)

Op de bodemkaart voor zone 1 (figuur 26) valt te zien dat dit tracé voornamelijk gekarteerd staat als bodemtype **OB**. Dit is een door menselijk ingrijpen gewijzigde zone waarvan het oorspronkelijke bodemtype niet meer kon achterhaald worden.

Voor het overige snijdt zone 1 in het noorden nog bodemtypes **Aba**, **AbB** en **ZAF** aan. Aanpalend aan de oostelijke uitloper van zone 1 bevindt zich nog bodemtype **Abp**.

Bodemtype **Aba** is een droge leembodem met textuur B-horizont. Deze laatste is aangereikt met klei en sesquioxiden. Dit bodemtype komt vaak voor op hellingen en kent een goede drainageklasse (niet te droog of te nat). Het gaat om geschikte landbouwgrond. Op sterke hellingen is deze bodem wel erosiegevoelig.

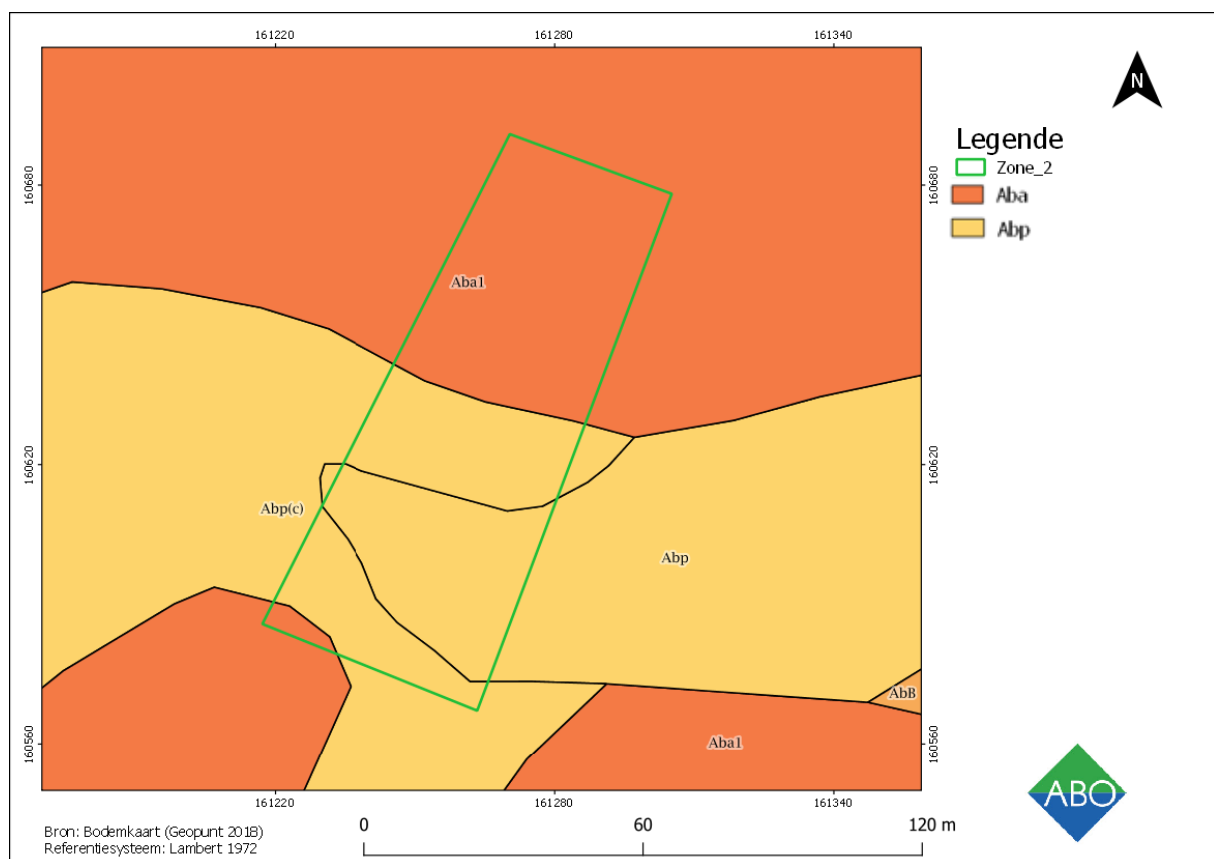
Bodemtype **AbB** is een droge leemgrond met textuur B-horizont. Het gaat om een bronzone. Dit bodemtype is dus wat natter dan de omringende bodemtypes. Vaak werd hier een drinkwaterpoel voor vee aangelegd, gezien de grondwatertafel hier vrij ondiep zit. Het leemdek is betrekkelijk dun. Deze ondiepe leemgronden komen voornamelijk voor op hellingen. De landbouwwaarde is niet zo hoog.

Bodemtype **ZAF** is een zeer droge tot matig natte zandgrond met onduidelijke of geen humus en/of ijzer B-horizont. Het gaat hier om een kaarteenheid die ongeschikt is voor landbouw. Economisch zijn deze nog het best geschikt voor de aanplant van naaldbomen.

Bodemtype **Abp** is een leemgrond zonder profielontwikkeling. Deze komt voor in colluviale, droge leemdepressies. De bodem bestaat uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. Het is over het algemeen goede landbouwgrond.

De bodemtypes in de omgeving van zone 1 zijn voornamelijk leemgronden die voorkomen op hellingen. Dit is in overeenstemming met de ligging op het Brabants leemplateau en de vallei van de IJse waarnaar het plateau in het noorden afhelt. De landbouwwaarde van de omringende gronden is met uitzondering van bodemtypes **ZAF** en **AbB** goed. Over het noorden van zone 1, gelegen binnen de alluviale vlakte van de IJse, zijn geen bodemkundige gegevens bekend. In de nabije omgeving komen natte leembodems voor. Gezien het noorden van zone 1 zich binnen dezelfde landschappelijke ligging (alluviale vlakte van de IJse) bevindt, is de kans groot dat dit gedeelte van zone 1 eveneens uit natte leembodems bestond.

3.3.1.2 ZONE 2

Figuur 27: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van zone 2 (Geopunt 2019)

Binnen zone 2 staan twee bodemtypes gekarteerd: bodemtype **Aba** in het noorden van dit gebied en bodemtype **Abp** in het zuiden. In de zuidwestelijke hoek bevindt zich nog een klein gedeelte dat gekarteerd staat als bodemtype **Aba**.

Bodemtype **Aba** is een droge leembodem met textuur B-horizont. Deze laatste is aangereikt met klei en sesquioxiden. Dit bodemtype komt vaak voor op hellingen en kent een goede drainageklasse (niet te droog of te nat). Het gaat om geschikte landbouwgrond. Op sterke hellingen is deze bodem wel erosiegevoelig.

Bodemtype **Abp** is een leemgrond zonder profielontwikkeling. Deze komt voor in colluviale, droge leemdepressies. De bodem bestaat uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. Het is over het algemeen goede landbouwgrond.

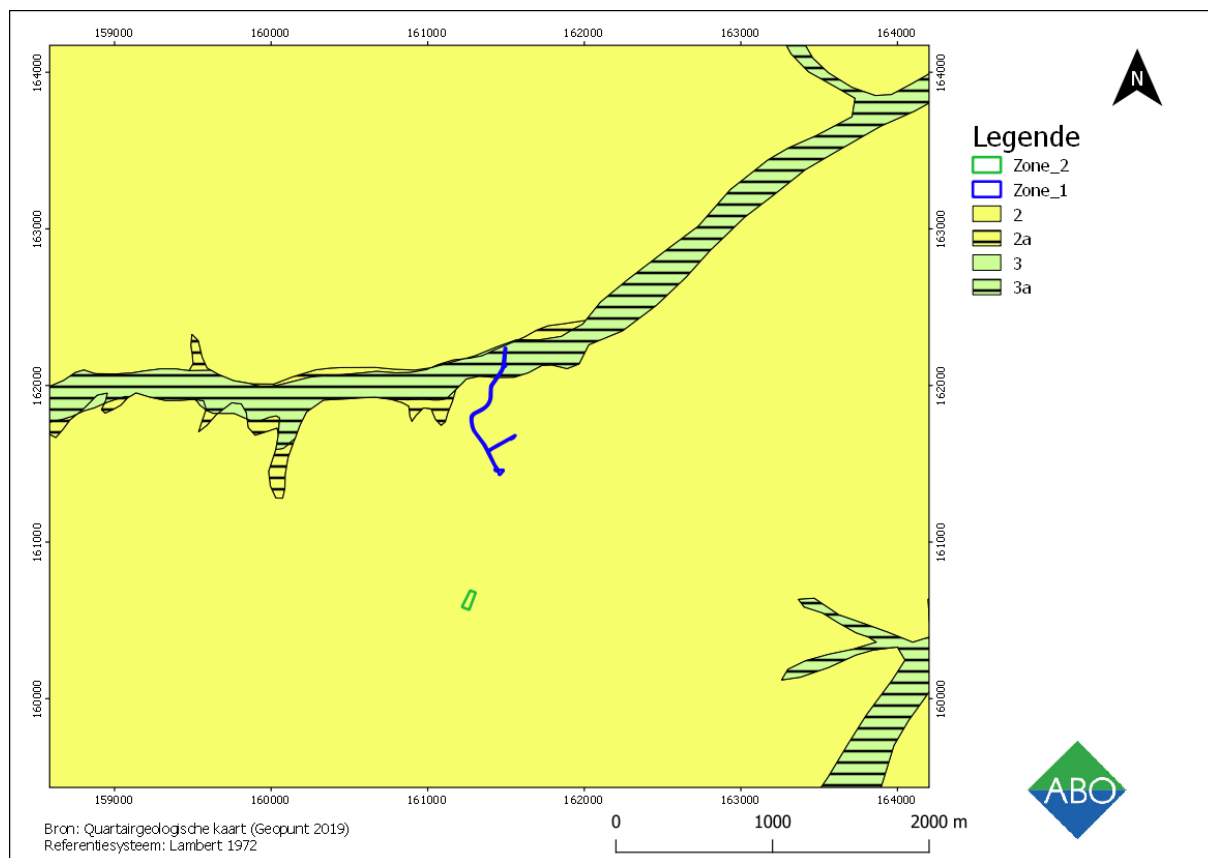
Beide bodemtypes kwamen ook voor ten noordoosten van zone 1. Zoals vermeld gaat het hier om bodemtypes die voornamelijk voorkomen op hellingen en betreft het goede landbouwgrond. Dit is in overeenstemming met de ligging van zone 2 op het Brabants leemplateau en de vallei van de Laan waarnaar het plateau in het oosten afhelt.

3.3.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

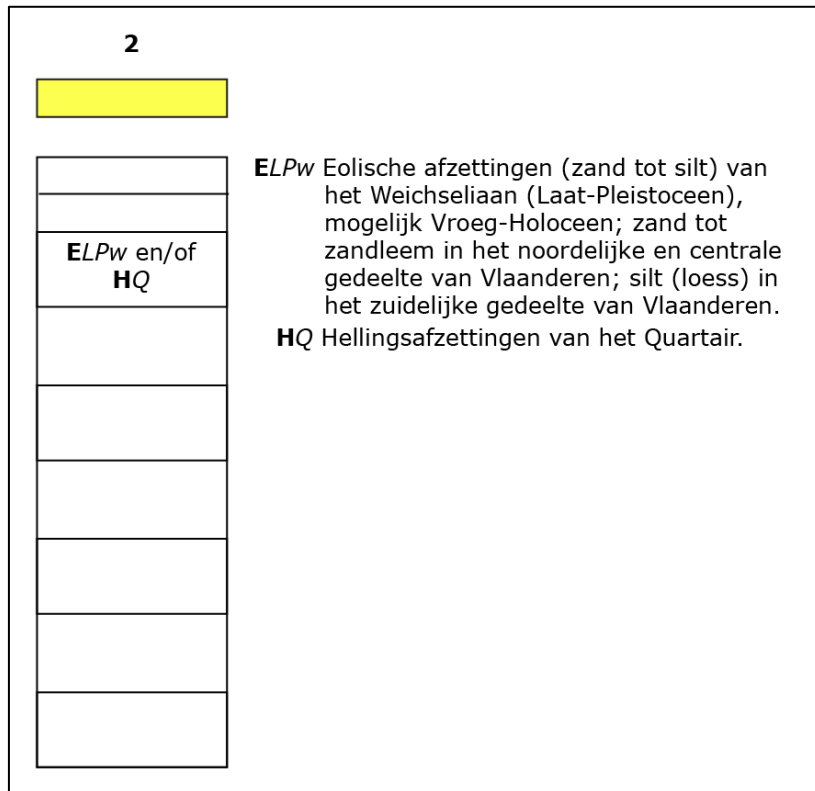
Op de Quartairgeologische kaart (figuur 28) zien we dat zowel zone 1 als zone 2 zich binnen de Quartairgeologische sequentie type 2 bevinden. Het meest noordelijke gedeelte van zone 1 bevindt zich binnen type 3a.

De Quartairgeologische sequentie type 2 bestaat uit eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk het Vroeg-Holoceen. Gezien we ons in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bevinden gaat het om afzettingen van silt (loess). Deze laag komt mogelijk voor in combinatie met hellingafzettingen uit het Quartair.

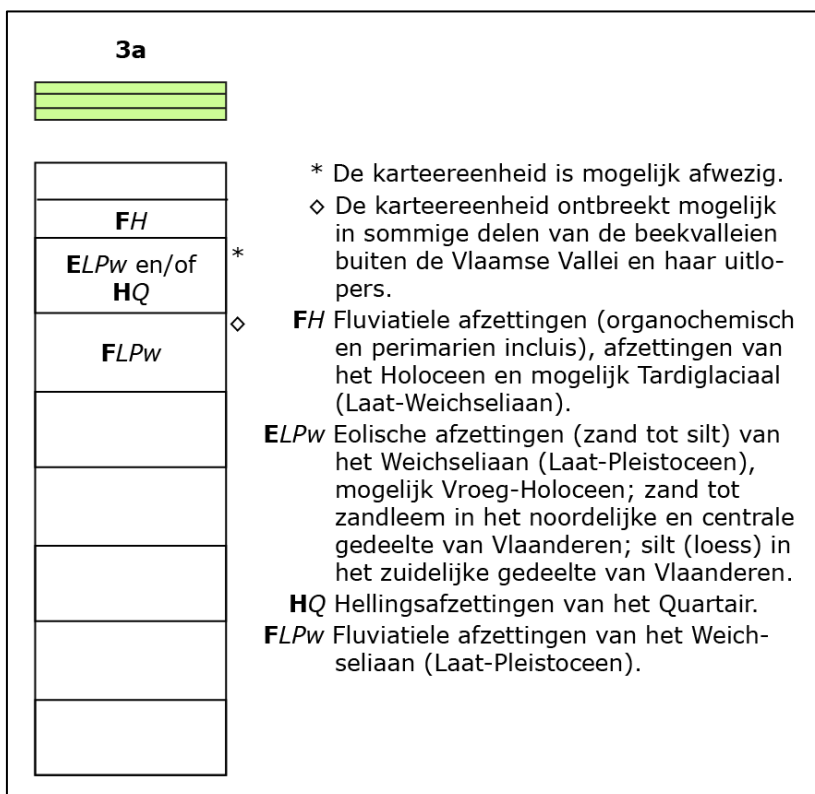
In het noorden van zone 1 zien we merken we de Quartairgeologische sequentie 3a op. Het gaat hier om de alluviale vlakte van de IJse. Deze bestaat uit fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) met daarboven een laag eolische afzettingen van silt uit dezelfde periode. Deze laatste laag wordt mogelijk ook gekenmerkt door hellingsafzettingen uit het Quartair. De bovenste laag bestaat uit fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimarien inclusief) samen met afzettingen uit het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 28: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

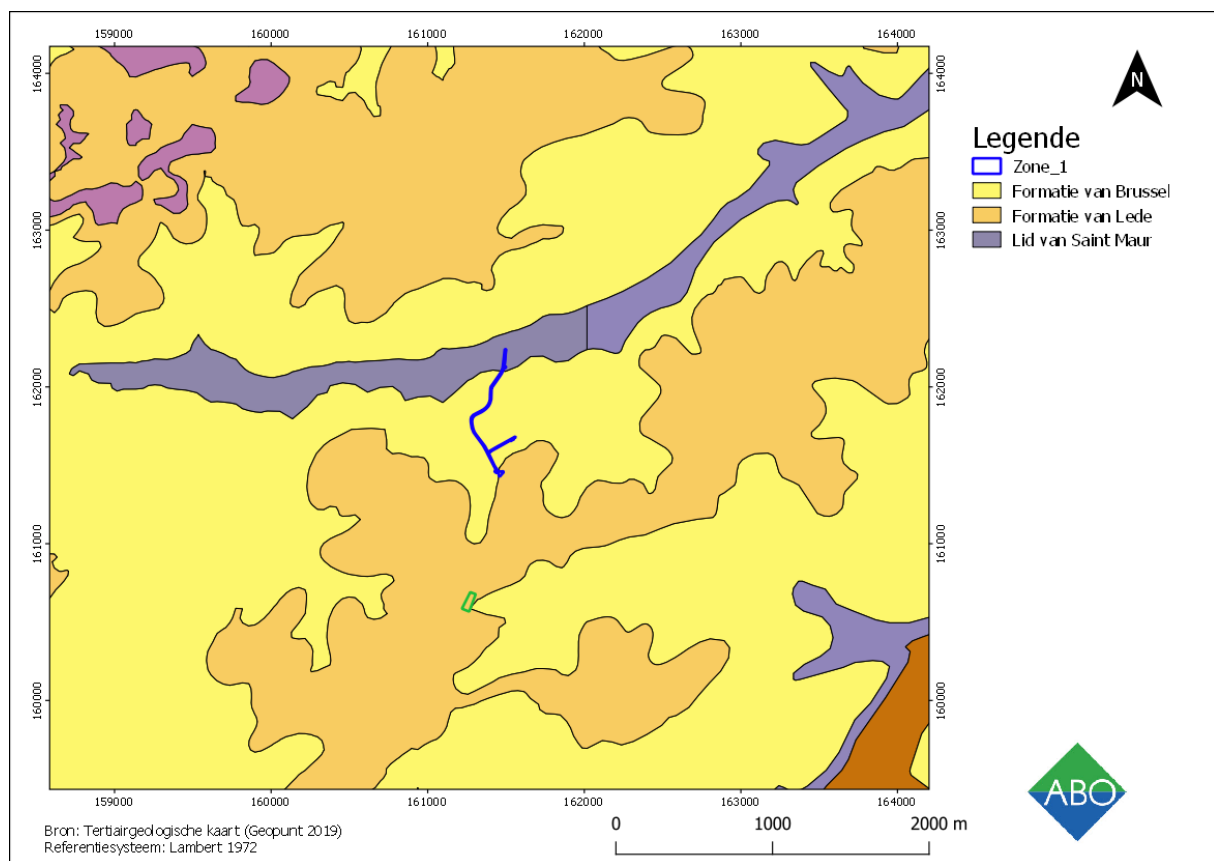

Figuur 29: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van zone 2 en een deel van zone 1 (Geopunt 2019)

Figuur 30: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het noordelijke gedeelte van zone 1 (Geopunt 2019)

3.3.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

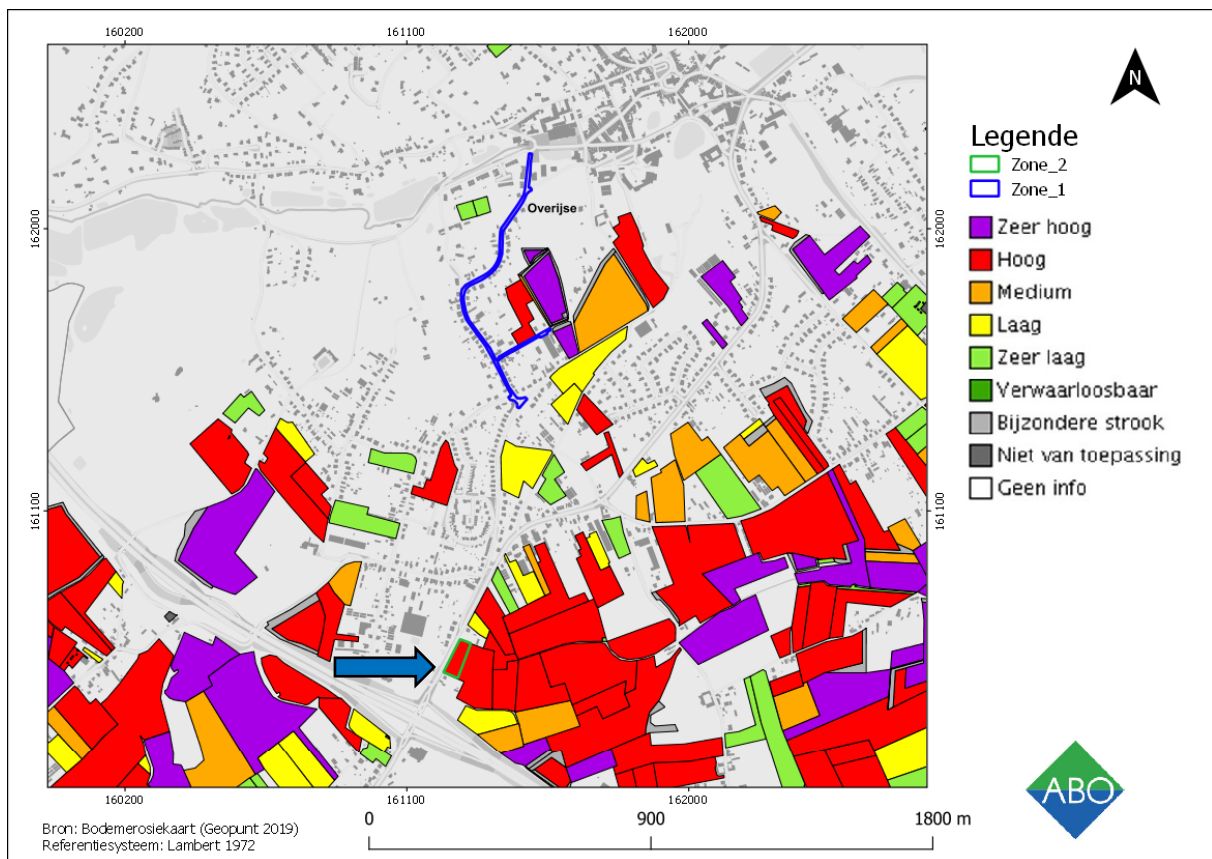
Figuur 31: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de Tertiairgeologische kaart (figuur 31) valt te zien dat het grootste gedeelte van zone 1 binnen de formatie van Brussel valt. Deze formatie bestaat uit bleekgrijs fijn zand. De formatie is kalkhoudend, soms fossielhoudend en bevat kiezel- en zandsteenbanken.

Het noorden van zone 1 bevindt zich binnen de formatie van Kortrijk en is verder onderverdeeld binnen het lid van Saint-Maur. Deze formatie bestaat uit grijze, zeer fijnsiltige klei met enkele dunne intercalaties van grovere silthoudende klei of kleig, zeer fijn silt.

Zone 2 staat grotendeels gekarteerd binnen de formatie van Lede. Ook het uiterste zuiden van zone 1 valt binnen deze formatie. De formatie van Lede bestaat uit lichtgrijs fijn zand. Soms komen er kalksteenbanken voor. De formatie is fossielhoudend, bevat basisgrind en is soms glauconiethoudend.

3.3.4 BODEMEROSIEKAART

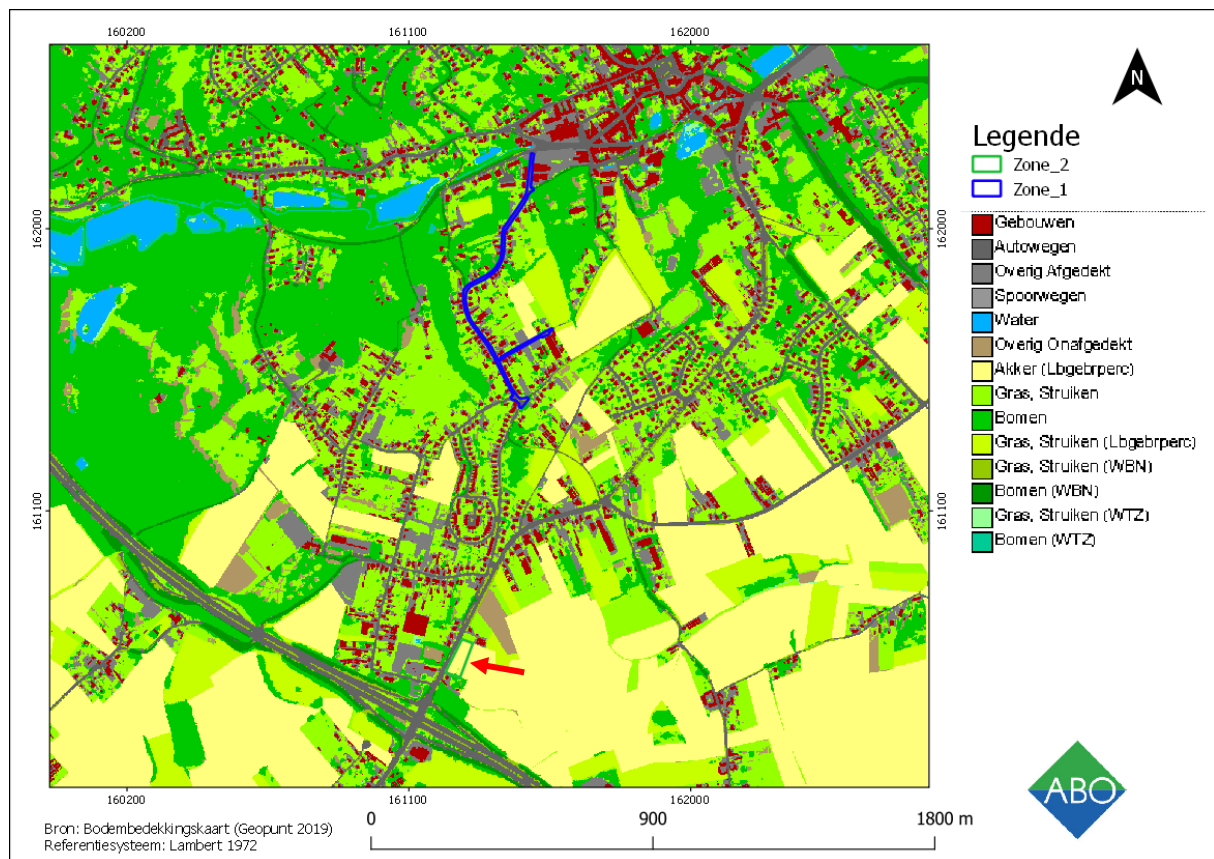

Figuur 32: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de bodemerosiekaart (figuur 32) is er geen informatie beschikbaar voor zone 1. Net ten noorden van de oostelijke uitloper bevindt zich echter een gedeelte waar de bodemerosie gekarteerd staat als 'hoog'. Ten zuidoosten van zone 1 staat de bodemerosie aangeduid als 'zeer hoog'.

Binnen zone 2 (aangeduid met blauwe pijl) staat de bodemerosie aangeduid als 'hoog'. Gezien de ligging van beide zones op de helling van een leemplateau valt dit binnen de lijn der verwachtingen. Dit betekent ook dat de kans bestaat dat eventuele archeologische sporen binnen beide zones reeds weggeërodeerd zijn.

3.3.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Figuur 33: Bodembedekkingskaart met aanduiding van zone 1 en zone 2 (Geopunt 2019)

Op de bodembedekkingskaart (figuur 33) is zone 2 vanwege de vrij slechte zichtbaarheid op de kaart aangeduid met een rode pijl. Langsheen zone 1 bevindt zich lintbebouwing. Zone 1 zelf staat aangeduid als 'overig onafgedekt' gezien het een wegtracé betreft.

Zone 2 staat aangeduid als een akker. Het gebied ten oosten van deze zone staat op dezelfde manier gekarteerd. Ten westen van zone 2 bevindt zich een grotere weg. Ten westen daarvan bevinden zich gebouwen met een groenzone en verhardingen.

3.4 CONCLUSIE LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

Zone 1 is hoger gelegen in het landschap (Brabants leemplateau) op ca. 550m van de rivier IJse. Bodemkundig bestaat het bodemtype uit **OB**, een door menselijk ingrijpen gewijzigde bodem waarvan het oorspronkelijk bodemtype niet kon achterhaald worden. In de omgeving bevinden zich droge leembodems die over het algemeen erg geschikt zijn voor landbouw en bewoning. Het terrein bevindt zich op een zachte helling. In het noorden bevindt zich de lager gelegen vallei van de IJse.

Zone 2 is eveneens gelegen op het Brabants leemplateau. Het terrein daalt geleidelijk van noord naar zuid om dan in het zuiden terug geleidelijk te stijgen. Dit heeft vermoedelijk te maken met een uitloper van de vallei van de Laan die zich deels binnen het studiegebied bevindt. Bodemkundig bestaat deze zone uit bodemtype **Aba** en **Abp**, beide droge leemgronden die geschikt zijn voor landbouw en bewoning.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Landschapsatlas	Geen relict in de buurt (<1km)
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde monumenten	Relevant, cf. 4.2.2
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Relevant 4.2.3
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.5
Inventaris historische stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Buiten GGA
Wereldoorlog relict	Geen relict in de buurt (<1km)
Andere historische/ archeologische relict	Geen relict in de buurt (<1km)
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (ca. 1712)	Relevant, cf. 4.3.1
Ferrariskaart (ca. 1771-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelenkaart (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Poppkaart (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5
Stafkaart België 1873	Relevant, cf. 4.3.6
Stafkaart België 1904	Relevant, cf. 4.3.7
Stafkaart België 1939	Relevant, cf. 4.3.8
Orthofoto's 1971; 1979-1990; 2017	Relevant, cf. 4.4

Tabel 2: Overzichtstabel met geraadpleegde bronnen

4.1 HISTORISCHE BESCHRIJVING

Overijse wordt voor de eerste maal vermeld in 832. De naam was toen echter niet Overijse, maar 'Isca' naar de rivier de 'Ijse'.

Overijse is gunstig gelegen aan de zuidoostelijke rand van het Zoniënwood in de vruchtbare vallei van de Ijse. Tal van wegen in verschillende richtingen doorkruisten het dorp wat natuurlijk de handel ten goede kwam. Gezien de gunstige economische ligging genoot het dorp de bescherming van de hertogen van Brabant en genoot het van een apart statuut met bepaalde vrijheden. Een van de residenties van deze hertogen bevond zich overigens in Overijse. De bloeiperiode situeerde zich in de volle en late middeleeuwen. In de 15de en 16de eeuw verloor Overijse de toegekende vrijheden gezien haar economisch belang afnam en de residentie van de hertogen verlaten werd. Het dorp werd een gewone heerlijkheid. Verwoestingen tijdens de Tachtigjarige Oorlog en plunderingen eind 17de eeuw door Franse troepen versnelden het verval (Agentschap Onroerend Erfgoed 2018).

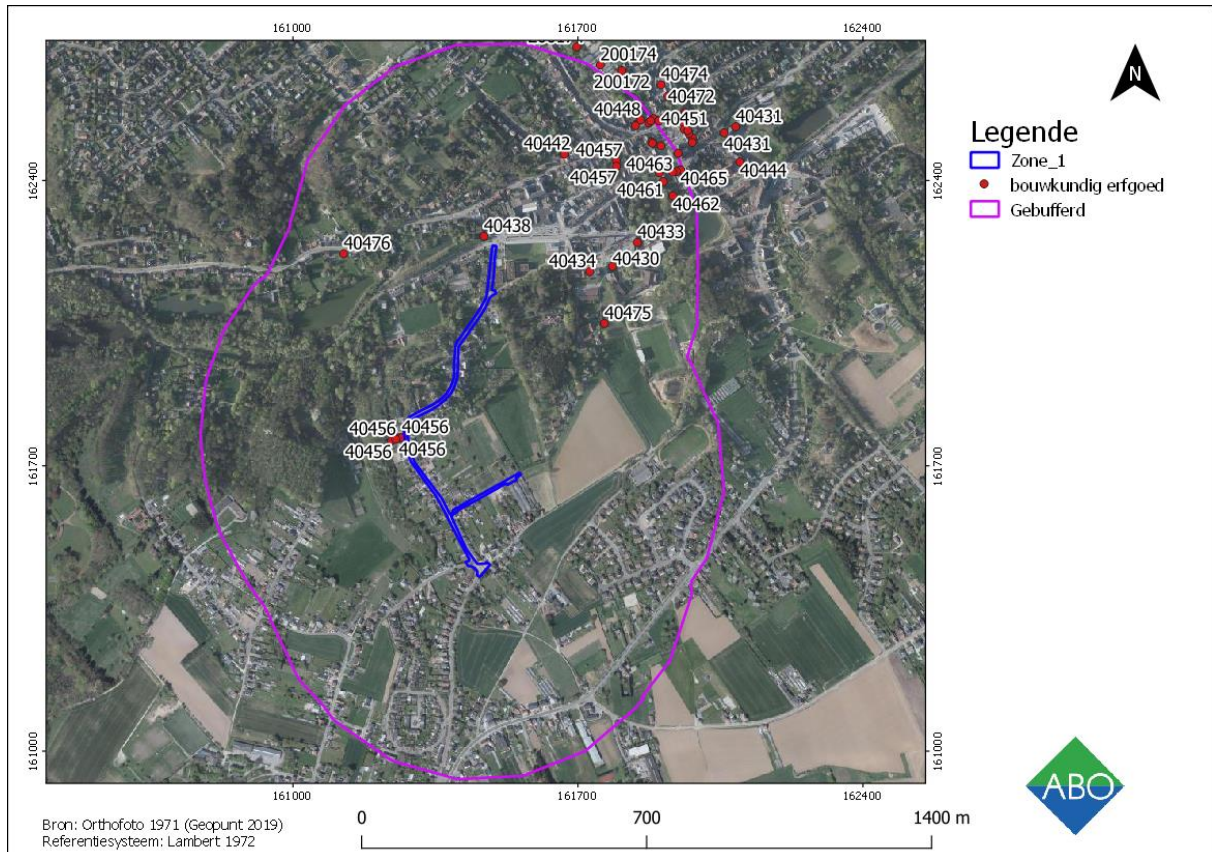
Een nieuw economisch belang ontstond in het derde kwart van de 19de eeuw: de druiventeelt. De bloeiperiode situeerde zich in het interbellum. In de gemeente werden talrijke serres opgericht. De eigenaars en uitbaters stonden bekend als 'serristen' (Agentschap Onroerend Erfgoed 2018).

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

Gezien zone 1 en zone 2 zich op een vrij grote afstand (ca. 1km) van elkaar bevinden zullen deze in dit hoofdstuk apart besproken worden.

4.2.1 ZONE 1: LIJNTRACÉ

4.2.1.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 34: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m (Geoportaal 2019)

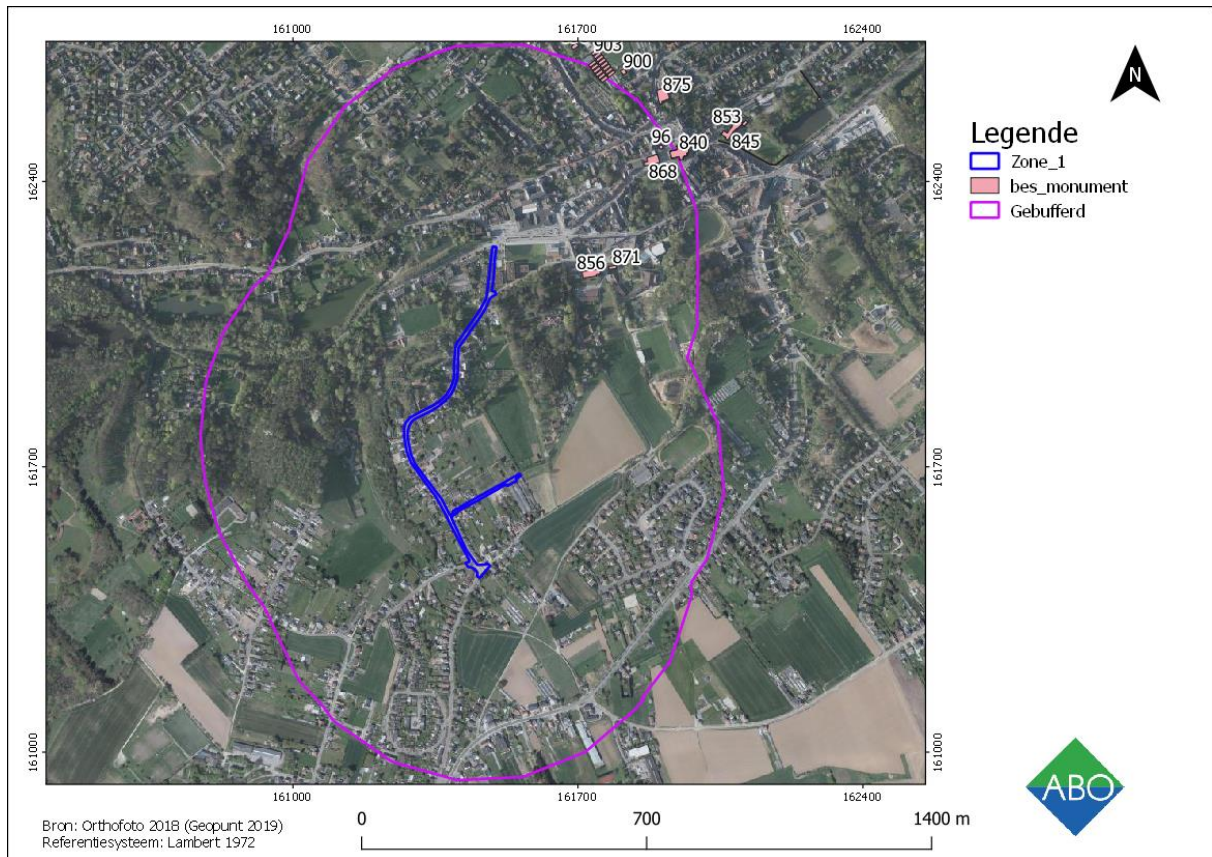
Figuur 34 geeft een visuele weergave van het bouwkundig erfgoed in de omgeving van het studiegebied. Het bouwkundig erfgoed nabij het studiegebied dateert uit de 19de eeuw of later, dit is in het kader van deze archeologienota niet relevant. De cluster in het noordoosten betreft het bouwkundig erfgoed in de dorpskern. Het studiegebied bevindt zich buiten de historische dorpskern. Een bespreking van het bouwkundige erfgoed in deze zone is dan ook minder relevant. Een uitzondering hierop vormen het kasteel Isque, de begijnhofkapel en de parochiekerk. Het kasteel Isque (ID 40431) werd reeds in de 14de eeuw vermeld. Het huidige gebouw heeft een kern in de 16de eeuw en werd verbouwd in de 17de en 18de eeuw.

De begijnhofkapel (ID 40430) is het laatste overblijfsel van een omringend begijnhof. De datering van begijnhof Mariadal gaat terug tot de 13de eeuw. De huidige kapel is moeilijk te dateren, maar is opgericht in gotische stijl en kende meerdere bouwfasen.

De parochiekerk Sint-Martinus gaat terug op een Romaanse kern die vermoedelijk uit de 12de eeuw dateert. De kerk kende vervolgen een grote verbouwing na een brand in de 17de eeuw. De kerk werd nog eens verbouwd in de 19de eeuw.

4.2.1.2 BESCHERMDE MONUMENTEN

Binnen een straal van 500m rond het studiegebied zijn er geen beschermde monumenten terug te vinden. Binnen deze perimeter bevinden zich drie beschermde monumenten (cf. figuur 35). Deze werden opgelijst in onderstaande tabel (tabel 5).

Figuur 35: Weergave van de locaties met beschermde monumenten binnen een straal van 1km (Geoportaal 2019)

ID	Omschrijving	Datering
856	Maalderij 'De Vuurmolen'	20 ^{ste} eeuw
871	Begijnhofkapel	Onbekend (vermoedelijk 17 ^{de} -18 ^{de} eeuw)
868	Afspanning De Bonte Os	16 ^{de} -17 ^{de} eeuw
96	Oorlogsmonument	Interbellum
840	Parochiekerk St-Martinus	12 ^{de} tot 19 ^{de} eeuw

Tabel 3: Overzichtstabel met beschermde monumenten binnen een straal van 1 km rond het studiegebied

Maalderij 'De Vuurmolen' werd beschermd omwille van de industrieel-archeologische waarde. Het gaat om een industriële graanmaalderij met stoomaandrijving. Het gebouw werd uit gewapend beton opgetrokken in 1902 en tijdens de 20ste eeuw nog diverse malen aangepast.

De bescherming met ID 871 betreft de begijnhofkapel die deel uitmaakte van het begijnhof Mariadal. Dit begijnhof werd reeds vermeld in de 13de eeuw. De kapel is het enige dat nog van het begijnhof rest.

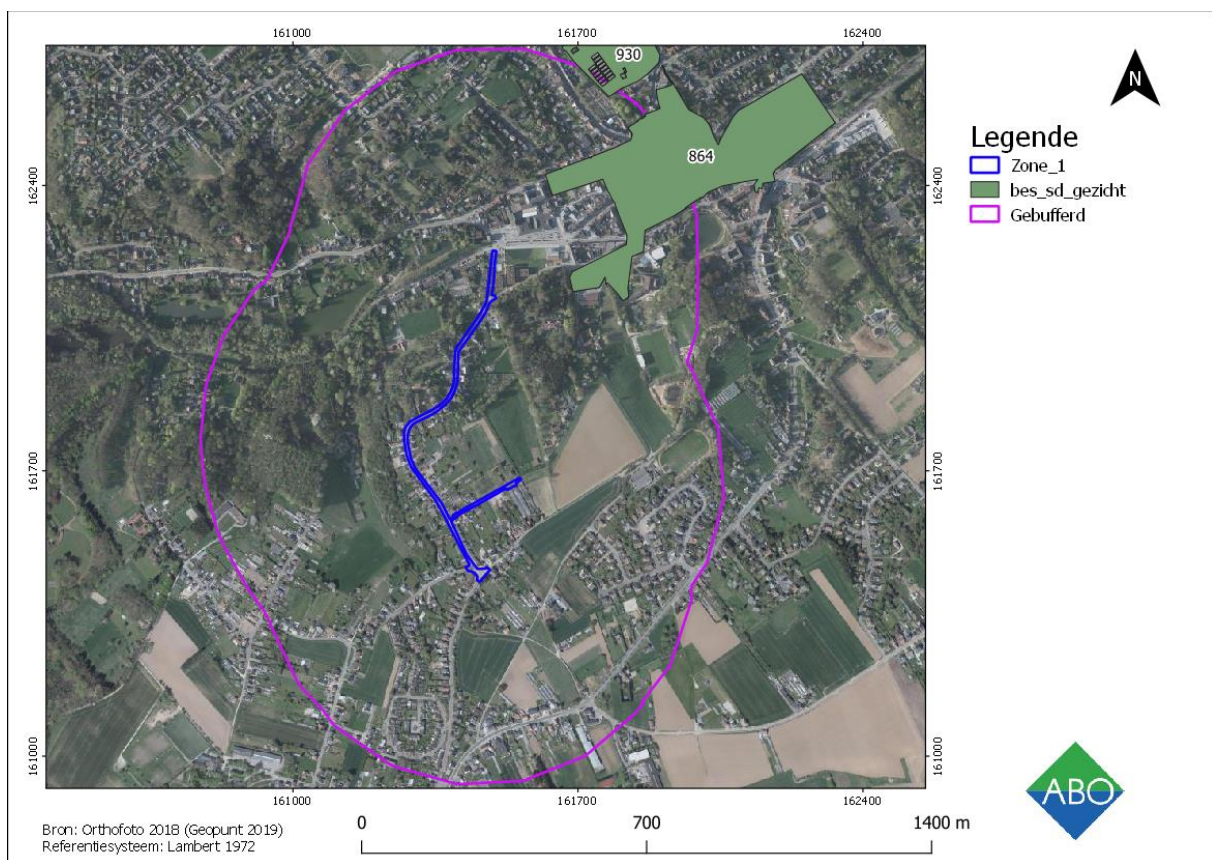
De kapel is moeilijk te dateren, op basis van de bouwkundige elementen zou het gebouw uit de 17de of 18de eeuw kunnen stammen. De kapel werd beschermd omwille van de artistieke en historische waarde.

Afspanning de Bonte Os werd beschermd als monument omwille van het algemeen belang. De afspanning dateert uit de 16de en 17de eeuw.

Het oorlogsmonument dateert uit 1921 en is beschermd omwille van de historische en artistieke waarde.

De parochiekerk met ID 840 werd beschermd op basis van de artistieke en historische waarde. De kerk heeft een Romaanse kern uit de 12de eeuw.

4.2.1.3 *BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN*

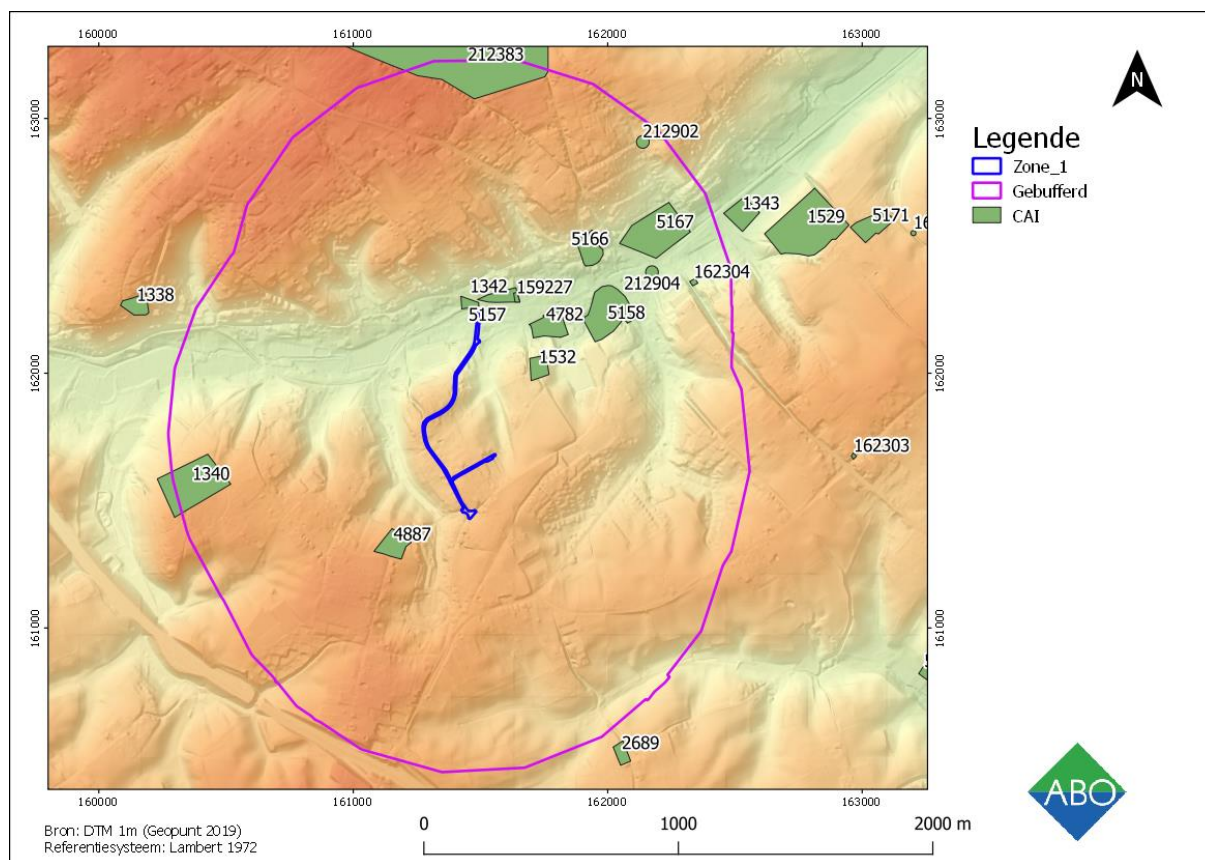
Figuur 36: Weergave van de locaties met beschermd stads- en dorpsgezichten binnen een straal van 500m (Geoportaal 2018)

In de omgeving van het studiegebied bevindt zich één beschermd dorpsgezicht. Het gaat hier om de dorpskern van Overijse. Deze werd beschermd omwille van de historische waarde. Binnen de afbakening vallen een aantal historische gebouwen zoals bv. de begijnhofkapel, diverse burgerhuizen en het kasteel Isque (cf. hst. 4.2.1.1 en 4.2.1.2).

4.2.1.4 *WOI-RELICTEN*

Er zijn geen WOI-relicten aangeduid in de omgeving rond het studiegebied.

4.2.1.5 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 37: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)

Binnen een straal van 1km rond het studiegebied bevinden zich 11 CAI-meldingen. Figuur 36 geeft een visuele weergave van de locatie van de meldingen. Deze werden ook opgelijst in onderstaande tabel.

ID	Omschrijving	Datering	Afstand tot studiegebied
1340	Hof te Beverieren, cartografische studie	Volle middeleeuwen	815m
1342	Hof te Drogenberg, cartografische studie	Late middeleeuwen	60m
1532	Hof te Nots (Tenots), cartografische studie	Late middeleeuwen	245m
4782	Begijnhof Mariadal, archeologisch onderzoek	Late middeleeuwen	275m

4887	Hoeve Regemeuter, cartografische studie	Nieuwe tijd	240m
5157	Molen van Terborcht, cartografische studie	Late middeleeuwen	50m
5158	Hof ter Borch (twijfelachtig)	Late middeleeuwen	420m
5166	Parochiekerk Sint- Maarten, archeologisch onderzoek	middeleeuwen, nieuwste tijd	460m
5167	Kasteel Isque, cartografische studie	Late middeleeuwen, nieuwe tijd	670m
159227	Schuilkelders WOII, werfbegeleiding	Nieuwste tijd	160m
162304	Schuilkelder WOII	Nieuwste tijd	850m
212383	Frans kampement (cartografische studie)	Nieuwe tijd	860m
212904	Kapel, cartografische studie	Nieuwe tijd (mogelijk ouder, datering ante quem Ferrariskaart)	680m

Tabel 4: Overzichtstabel van de CAI-meldingen binnen een straal van 1km

ID 1340

Deze melding betreft het 'Hof te Beverieren'. Het gaat hier om een hoeve uit de volle middeleeuwen die eigendom was van de abdij van Terkameren. Deze is zichtbaar op de Ferrariskaart (Verbesselt 1984)

ID 1342

Op deze locatie bevond zich het 'Hof te Drogenberg', een alleenstaande hoeve uit de late middeleeuwen (Verbesselt 1984). In de CAI wordt niet meegedeeld op welke kaart de locatie van de hoeve werd vastgesteld.

ID 1532

Op deze locatie bevond zich het 'Hof ter Noirt'. Later werd dit verbasterd tot 'Tenots', nog steeds een lokaal toponiem. Het gaat om een alleenstaande hoeve waarvan de locatie werd vastgesteld op de Ferrariskaart (Verbesselt 1984).

ID 4782

Deze melding betreft het voormalige begijnhof 'Mariadal'. Hiervan rest nu enkel nog de begijnhofkapel. Bij archeologisch onderzoek werden op deze locatie meerdere vlakgraven aangetroffen. De begijnhofkapel had namelijk een eigen kerkhof. Over het archeologisch onderzoek zijn verder helaas weinig details bekend (CAI 2019). Het begijnhof is te zien op de Ferrariskaart en bestond uit de kerk en enkele huisjes (Verbesselt 1984).

ID 4887

Op deze locatie bevindt zich op de Ferrariskaart de 'Hoeve Regemeuter'. De Ferrariskaart (1771-1778) geeft een datering ante quem voor deze hoeve (CAI 2018)

ID 5157

Op deze locatie bevond zich de thans verdwenen molen van Terborcht. Deze molen stond ook bekend als de 'Scherrewerremolen' (CAI 2019). Om wat voor soort molen het ging is niet bekend.

ID 5158

Op deze locatie zou zich het nu verdwenen 'Hof ter Borch' bevonden hebben. Het gaat hier om het hof van de Beiers van Overijse dat bestond uit een motte en neerhof. In de CAI wordt echter melding gemaakt van een niet nader omschreven archeologisch onderzoek. Dit onderzoek toonde geen vondsten uit de middeleeuwen aan waardoor geconcludeerd werd dat het hof elders moet gezocht worden (CAI 2019).

ID 5166

Deze melding betreft de Sint-Maartenskerk van Overijse. Binnen de afbakening werd ook de locatie van het voormalig kerkhof bij deze kerk meegenomen. De kerk is laatgotisch met een Romaanse kern. Uit de late middeleeuwen zijn er diverse vlakgraven aangetroffen. Onder het Justus Lipsiusplein (binnen de afbakening) bevindt zich een commandopost uit WOII. Deze is intact bewaard (De Maegd & Van Aerschot 1975).

ID 5167

Op deze locatie bevond zich het Kasteel Isque uit de volle middeleeuwen. In de 17de eeuw werd het kasteel omgebouwd tot een luthof. Momenteel is het in gebruik als schoolgebouw (De Maegd & Van Aerschot 1975).

ID 159227

Na de melding van een toevalsvondst werden twee schuilkelders uit WOII aangetroffen. Het gaat om twee identieke schuilkelders gebouwd rond 1942-1943 die waarschijnlijk dienst deden als schuilplaats voor de kinderen van de nabijgelegen school. De twee schuilkelders zijn elkaars spiegelbeeld en worden beiden toegankelijk langs een trap (Vynckier 2012).

ID 162304

Op deze locatie bevindt zich eveneens een schuilkelder uit WOII. Deze is vrij toegankelijk en nog gekend als bouwhistorisch element (CAI 2019).

ID 212383

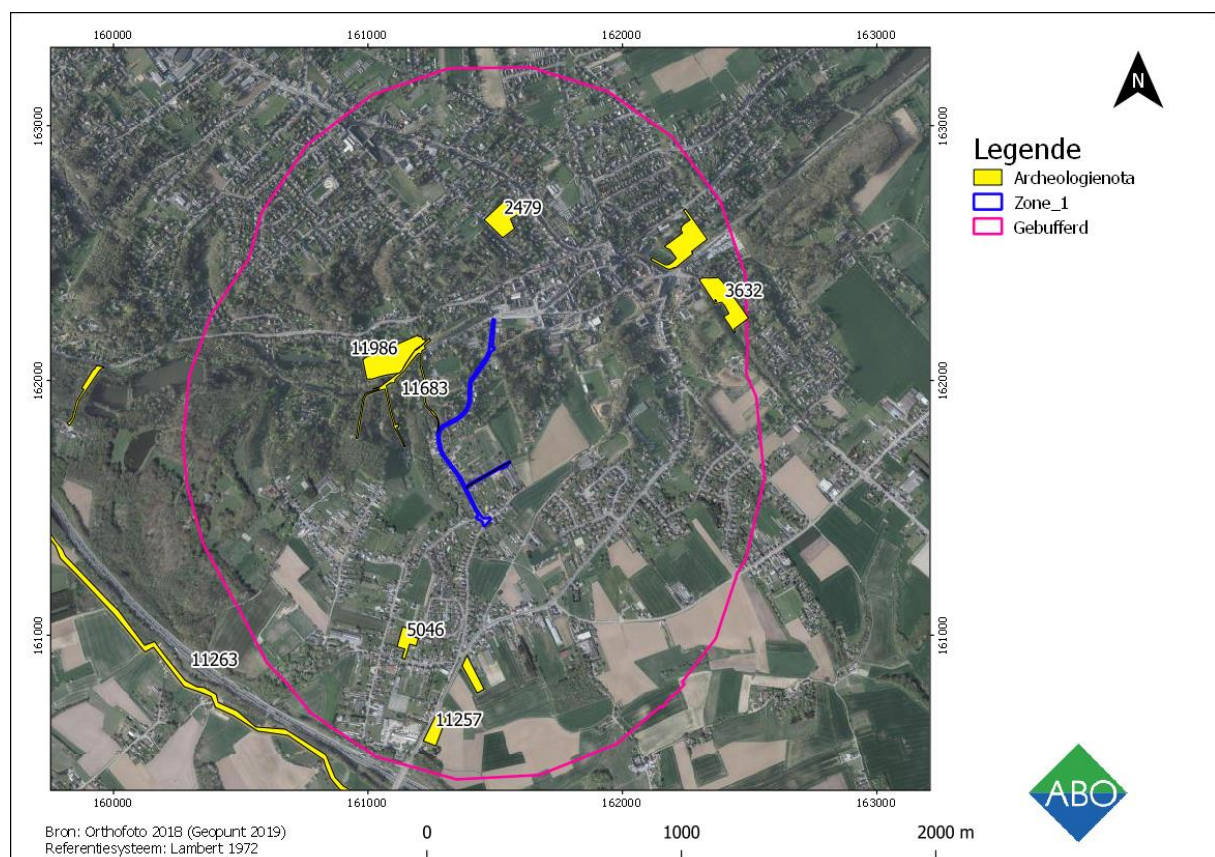
Op een wandkaart van Ignace Vander Stock uit 1661 wordt op deze locatie een Frans kampement opgetekend (vermoedelijk in het kader van de expansiepolitiek van Louis XIV). Het kampement bestaat uit 4 rijen tenten opgedeeld in 4 kwartieren (Carnier & Tallier 2013).

ID 212904

Op deze locatie staat op de Ferrariskaart (1771-1778) eveneens een kapel aangeduid. De Ferrariskaart geeft dan ook een datering ante quem (CAI 2019).

De meeste CAI-meldingen bevinden zich ten noordoosten van het studiegebied, nabij het centrum van Overijse. Nabij de nog bewaarde kapel van het begijnhof werden vlakgraven aangetroffen uit de late middeleeuwen. Bij de Sint-Maartenskerk werden eveneens vlakgraven uit dezelfde periode aangetroffen. Er werd ook een commandopost uit WOII aangetroffen. Na melding van een toevalvondst werden twee schuilkelders uit WOII aangetroffen in het centrum van Overijse. ID 5158 zou de locatie van het 'Hof ter Borch' zijn. Dit was het hof van de Beiers van Overijse dat bestond uit een motte en neerhof. In de CAI wordt vermeld dat een archeologische onderzoek geen vondsten uit de middeleeuwen aantoonde waardoor de locatie twijfelachtig is. Voor het overige bestaat de CAI uit meldingen van cartografisch onderzoek waarbij vooral hoeves uit de nieuwe tijd werden gelokaliseerd.

4.2.1.6 REEDS BEKRACHTIGDE ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

Figuur 38: Bekrachtigde archeologienota's en nota's binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)

In de omgeving van het studiegebied zijn er drie bekrachtigde archeologienota's terug te vinden.

De archeologienota met ID 5046 werd opgesteld naar aanleiding van de verkaveling van een terrein. Er werd vooral een verwachting geformuleerd voor sporen vanaf de late middeleeuwen tot en met de nieuwste tijd. Hoewel de wat hogere ligging in het landschap een indicatie kan zijn voor steentijd is er geen waterloop in de omgeving, wat die kans verkleint. Er werden proefsleuven geadviseerd in uitgesteld traject (De Loof 2017).

Naar aanleiding van de verkaveling van een terrein werd een archeologienota met ID 3632 opgesteld. Op basis van de bureaustudie werden vooral sporen uit de late middeleeuwen, nieuwe tijd en nieuwste tijd verwacht. Er werden proefsleuven geadviseerd in uitgesteld traject (ABO nv 2017)

Opnieuw naar aanleiding van een verkaveling werd een archeologienota met ID 2479 opgemaakt. Gezien de afwezigheid van natuurlijke waterlopen in de omgeving werd de kans op steentijd als laag ingeschat. Het potentieel wordt voornamelijk hoog ingeschat voor periodes vanaf de middeleeuwen tot en met de nieuwste tijd. Er wordt dan ook een proefsleuvenonderzoek geadviseerd in uitgesteld traject (Van de Staey 2017).

De archeologienota met ID 11986 kadert in het landinrichtingsplan van de IJsevallei. Hierbij worden intergemeentelijk een aantal ingrepen gedaan om meer groene zones toegankelijk te maken, de natuurlijke loop van de IJse en Nellebeek te herstellen, verhardingen te verwijderen, wandelpaden in te richten etc. Het gebied waarop de archeologienota betrekking heeft bestaat dan ook uit meerdere afzonderlijke delen. Binnen de perimeter genomen voor de huidige archeologienota gaat het over de zone 'Potvijver' (aangeduid met ID) en de zone 'Kasteelpark' (boven ID 3632).

Binnen de zone 'Potvijver' wordt een wandelpad, vlonder, vogelkijkplatform en het afschuinen van de oevers vooropgesteld. Hoewel deze zone potentieel bezit wordt omwille van de beperkte omvang en diepte van de geplande ingrepen vrijgave geadviseerd.

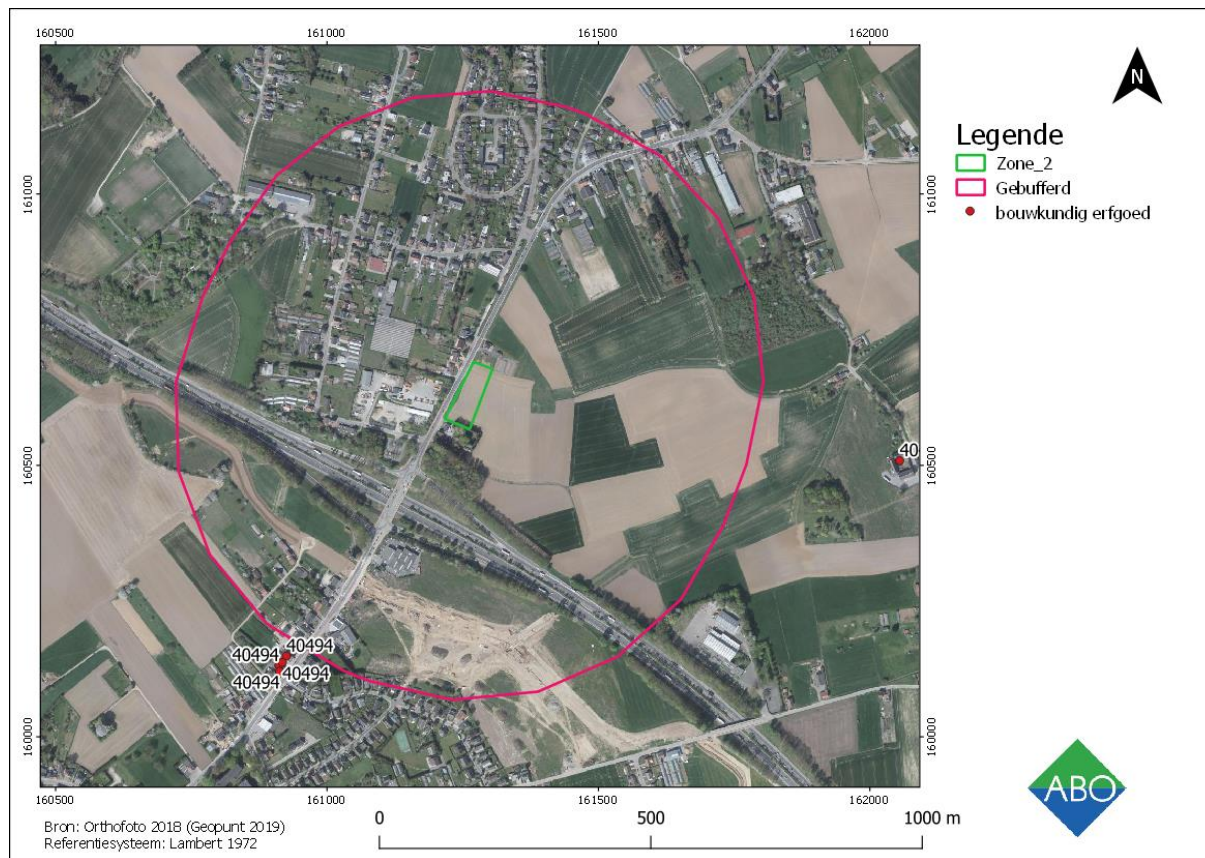
Binnen de zone 'Kasteelpark' zullen paden worden aangelegd en/of verbreed, de oever van de visvijver zal schuin worden afgegraven, er wordt een houten brug geplaatst, overtollig slib en vegetatie worden verwijderd t.h.v. de visvijver,... Ook deze zone bezit archeologisch potentieel maar door de beperkte omvang en diepte van de ingrepen wordt vrijgave geadviseerd (Van Baelen, Noens & Lalloo 2019).

Naar aanleiding van de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel werd een archeologienota met ID 11683 opgesteld. Het terrein voor grondverbetering bevindt zich ten zuidoosten van ID 5046. Gezien het tracé van de riolering reeds werd verstoord bij de aanleg van de vorige (niet-gescheiden) riolering en het terrein zich bovendien in een zone met een laag archeologisch potentieel bevindt werd vrijgave geadviseerd. Voor het terrein voor grondverbetering is wel een archeologisch potentieel aanwezig. Hier werden landschappelijke boringen eventueel gevolgd door verkennende boringen en indien nodig waarderende boringen en proefsleuven geadviseerd (Cléda 2019).

De archeologienota met ID 11257 betreft een archeologienota die eerder werd ingediend voor de huidige werken. Gezien de plannen gewijzigd werden diende echter een nieuwe archeologienota te worden opgesteld. In deze voorgaande nota werd vrijgave geadviseerd voor de rioleringszone gezien het ging om een lijntracé van beperkte omvang in een zone die reeds verstoord was door nutsvoorzieningen en een voorgaande riolering. Voor het terrein voor grondverbetering werd een archeologisch potentieel vastgesteld en werden landschappelijke boringen eventueel gevolgd door verkennende boringen en indien nodig waarderende boringen en proefsleuven geadviseerd (Van den haute 2019).

4.2.2 ZONE 2

4.2.2.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 39: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m (Geoportaal 2019)

Binnen een straal van 500m bevindt zich slechts één melding van bouwkundig erfgoed. Deze melding heeft ID 40494 en betreft een U-vormige hoeve uit het laatste kwart van de 18de eeuw. Het gaat om een bakstenen hoeve met één verdieping van vijf traveeën.

4.2.2.2 BESCHERMDE MONUMENTEN

Er bevinden zich geen beschermde monumenten in de omgeving van het studiegebied.

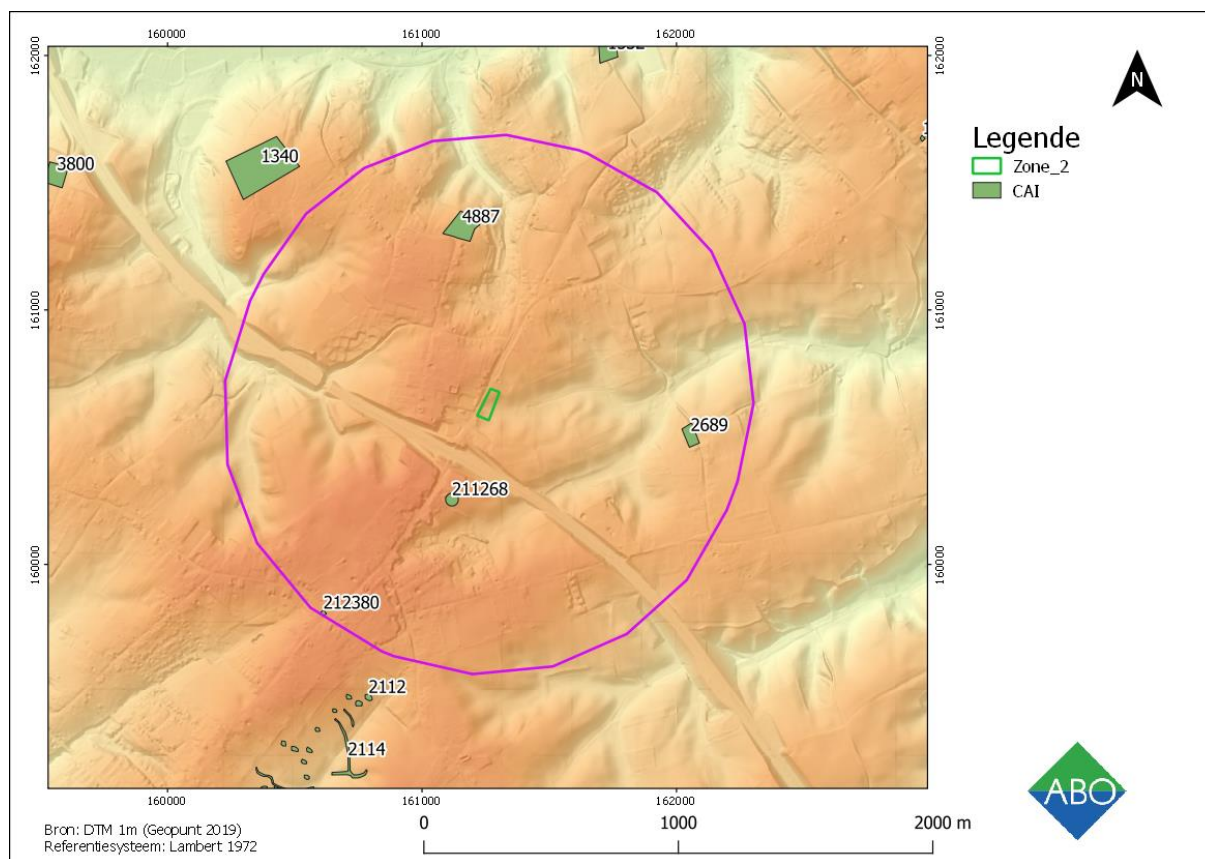
4.2.2.3 BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN

Er bevinden zich geen beschermde stads- of dorpsgezichten in de omgeving van het studiegebied.

4.2.2.4 WOI-RELICTEN

Er bevinden zich geen WOI-relicten in de omgeving van het studiegebied.

4.2.2.5 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 4o: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)

Binnen een straal van 1km zijn er vier meldingen in de CAI terug te vinden (figuur 39). Deze werden opgelijst in tabel 6 en zullen hieronder besproken worden.

ID	Omschrijving	Datering	Afstand tot studiegebied
211268	Archeologisch vooronderzoek	Late middeleeuwen	340m
212380	Kapel Sint-Judocus/Sint-Jozef	Late middeleeuwen	980m
2689	Hof te Reutenbeek, cartografische studie	Nieuwe tijd	815m
4887	Hoeve Regemeuter, cartografische studie	Nieuwe tijd	605m

Tabel 5: Overzichtstabel van de CAI-melding binnen een straal van 1km

ID 2689

Op deze locatie bevindt zich op de Ferrariskaart (1771-1778) het 'Hof te Reutenbeek'. De Ferrariskaart geeft dan ook een datering ante quem (De Maegd & Van Aerschot 1975).

ID 4887

Hier bevindt zich op de Ferrariskaart de 'Hoeve Regemeuter'. De Ferrariskaart (1771-1778) geeft een datering ante quem voor deze hoeve (CAI 2018)

ID 211268

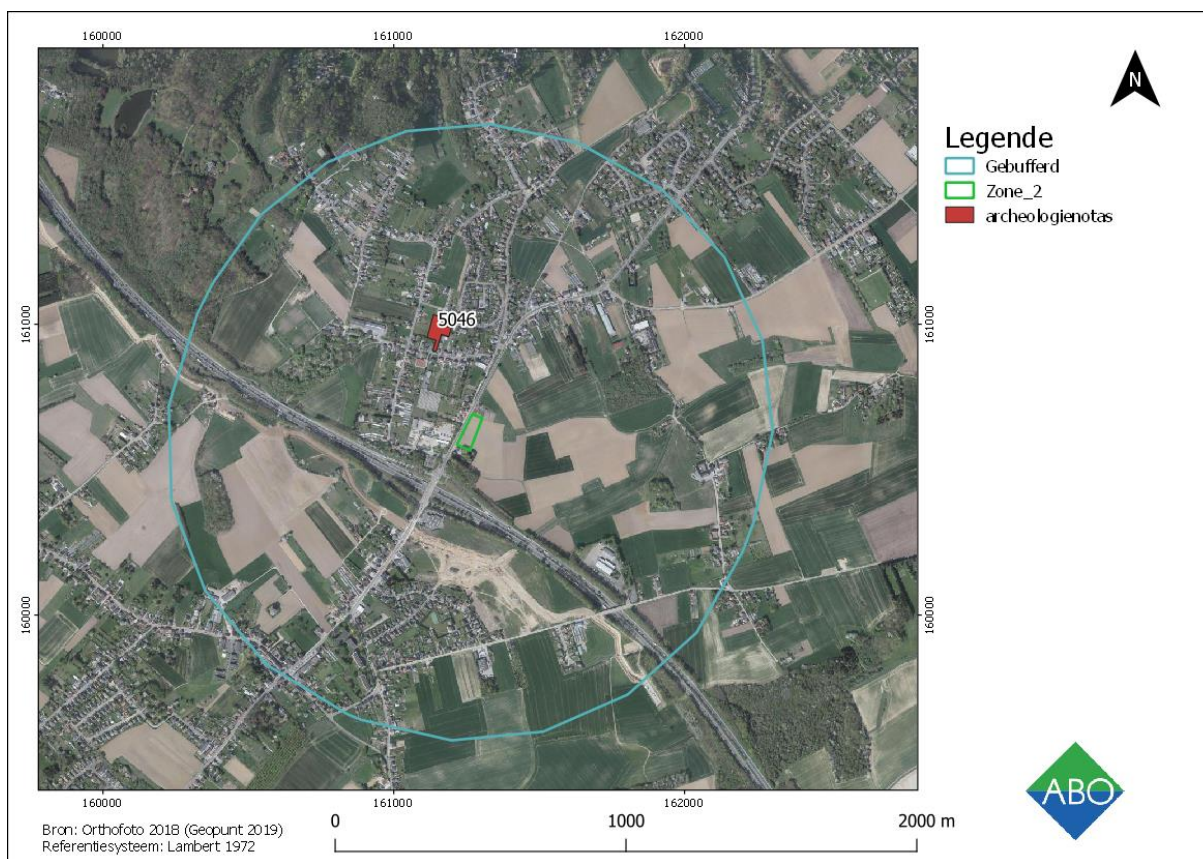
Op deze plaats werd bij een archeologisch vooronderzoek een ronde kuil aangetroffen met daarin houtskool, verbrande leem en een teil van grijsgebakken aardewerk met drie geknepen standvinnen aangetroffen (Reygel 2016).

ID 212380

Op diverse historische kaarten werd hier een kapel gesitueerd. Op basis van historische bronnen zou het gaan om de Sint-Judocus ofwel Sint-Jozefkapel (Denayer 1985).

De meldingen binnen de CAI dateren uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Voor de late middeleeuwen gaat het dan om archeologisch onderzoek waarbij een kuil met o.a. resten van aardewerk uit deze periode werd aangetroffen en een cartografische studie waarbij de locatie van de Sint-Jozefkapel werd bepaald. Uit de nieuwe tijd stammen twee cartografische studies waarbij telkens de locatie van een hoeve op de Ferrariskaart werd bepaald. Mogelijk zijn de hoeves wel ouder dan de nieuwe tijd, de Ferrariskaart geeft een datering ante quem.

4.2.2.6 REEDS BEKRACHTIGDE ARCHEOLOGIE NOTA'S EN NOTA'S

Figuur 41: Bekrachtigde archeologienota's en nota's binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)

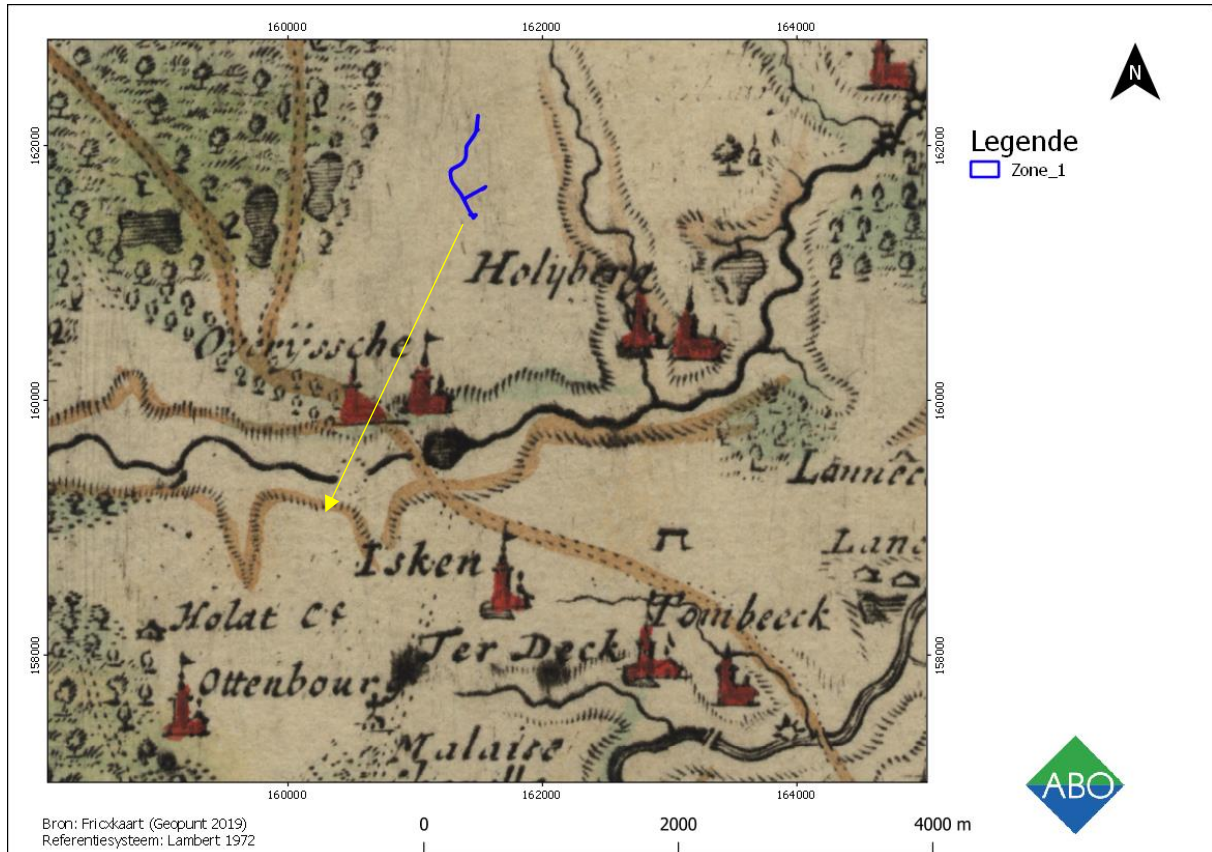
Binnen een straal van 1km rond het studiegebied bevindt zich één bekrachtigde archeologienota.

De archeologienota met ID 5046 werd opgesteld naar aanleiding van de verkaveling van een terrein. Er werd vooral een verwachting geformuleerd voor sporen vanaf de late middeleeuwen tot en met de nieuwste tijd. Hoewel de wat hogere ligging in het landschap een indicatie kan zijn voor steentijd is er geen waterloop in de omgeving wat die kans verkleint. Er werden proefsleuven geadviseerd in uitgesteld traject (De Loof 2017). Het terrein bevindt zich op ca. 250m ten noordwesten van het studiegebied.

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 ZONE 1

4.3.1.1 FRICXKAART (CA. 1712)

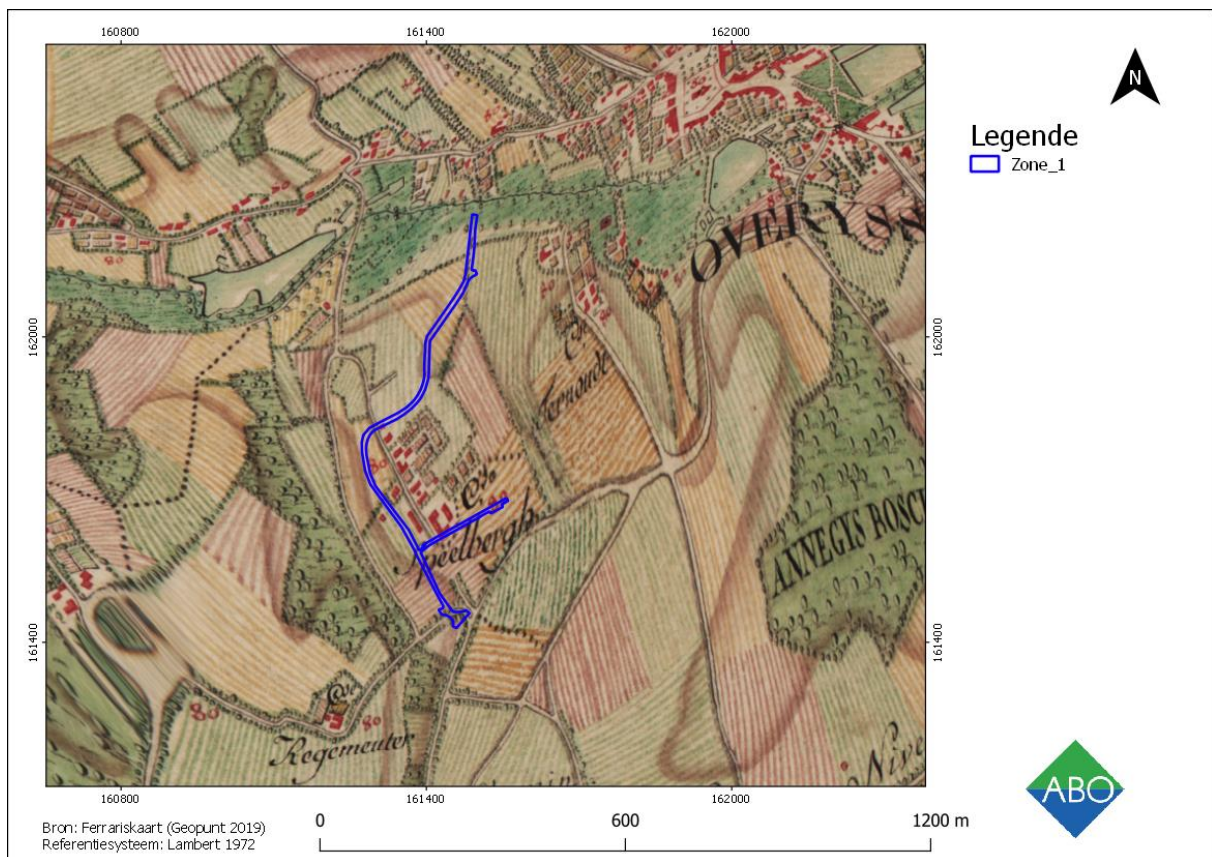

Figuur 42: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de Fricxkaart (figuur 42) zien we dat het studiegebied sterk naar het noorden verschoven is. De gele pijl geeft aan waar het studiegebied zich in realiteit bevindt.

Ten noorden van het studiegebied staat Overijse aangeduid. Ten zuiden van het studiegebied staan een aantal gehuchten aangeduid, onder andere Isken en Malaise. Tussen Overijse en het studiegebied stroomt de rivier de IJse. Gezien de beperkte graad van detail valt er verder weinig uit deze kaart af te leiden.

4.3.1.2 FERRARISKAART (CA. 1770- 1778)

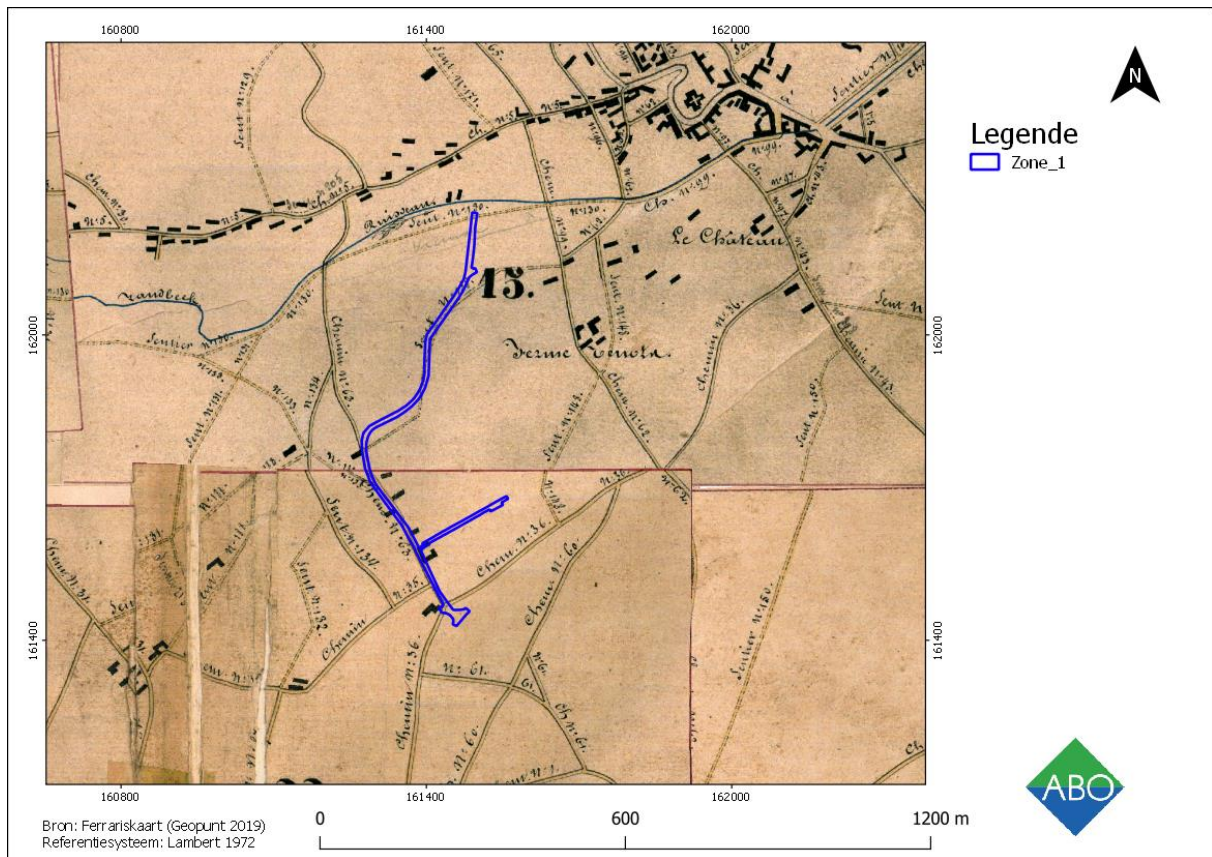

Figuur 43: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de Ferrariskaart (figuur 43) zien we dat het noorden van het studiegebied zich binnen een landbouwzone bevindt. De huidige Jean Tombeurstraat bestaat nog niet. Het tracé van de huidige A. Moerenhoutstraat is wel al te zien op deze kaart. De oostelijke uitloper is wel nog niet aanwezig. Langs de A. Moerenhoutstraat bevinden zich woningen. Deze cluster van woningen staat hier aangeduid als het gehucht 'Speelbergh'.

Het centrum van Overijse bevindt zich ten noordoosten van het studiegebied. Ten oosten van het studiegebied staat het 'Annegys Bosch' aangeduid. Ten zuiden van het studiegebied zien we de hoeve Regemeuter aangeduid staan.

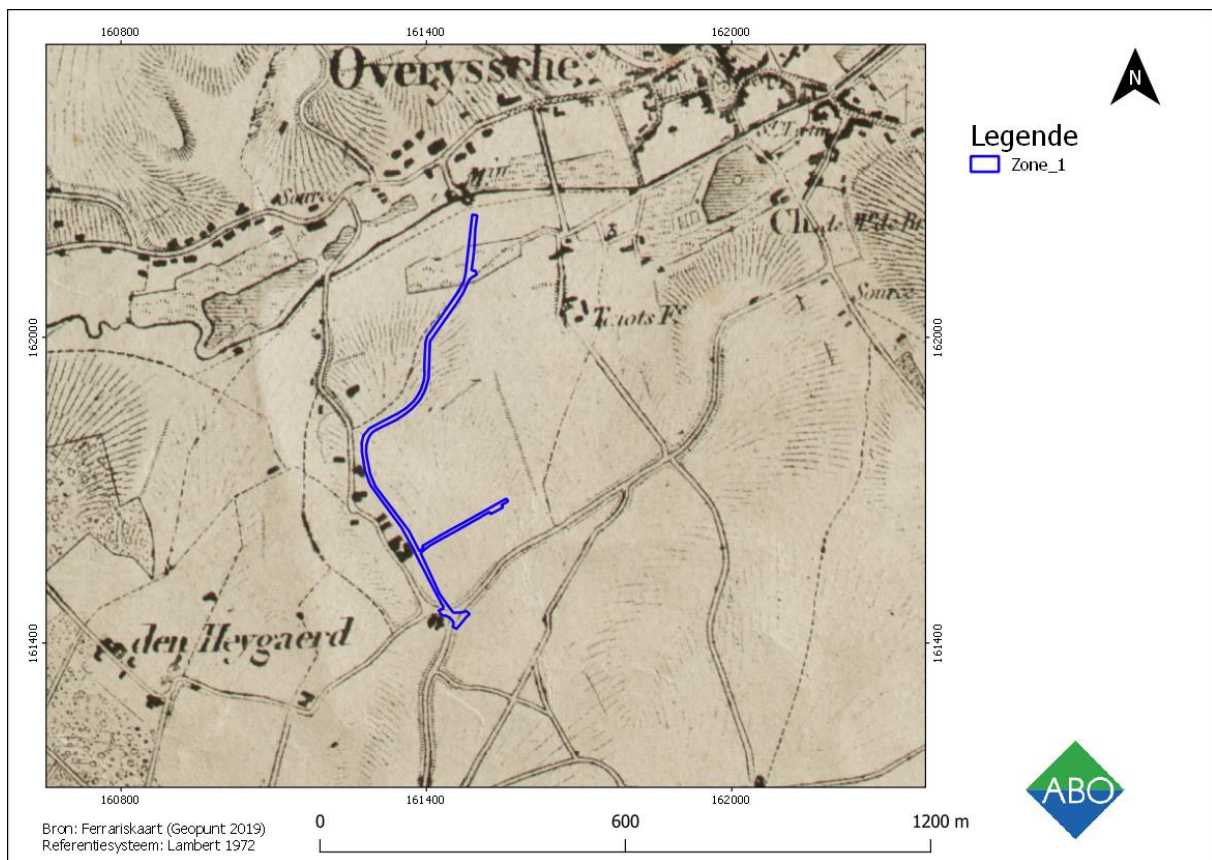
4.3.1.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

Figuur 44: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de Atlas der Buurtwegen (figuur 44) zien we dat zich nog steeds enkele woningen langsheen de huidige A. Moerenhoutstraat bevinden. De oostelijke uitloper bestaat nog niet. De aanduiding 'Speelbergh' is verdwenen op deze kaart. Ten oosten van het studiegebied staat wel de 'Ferme Tenota' aangeduid. Ten noorden van het studiegebied zien we de Zandbeek aangeduid staan. Op de huidige kaart staat deze stroom aangeduid als de rivier 'IJse'.

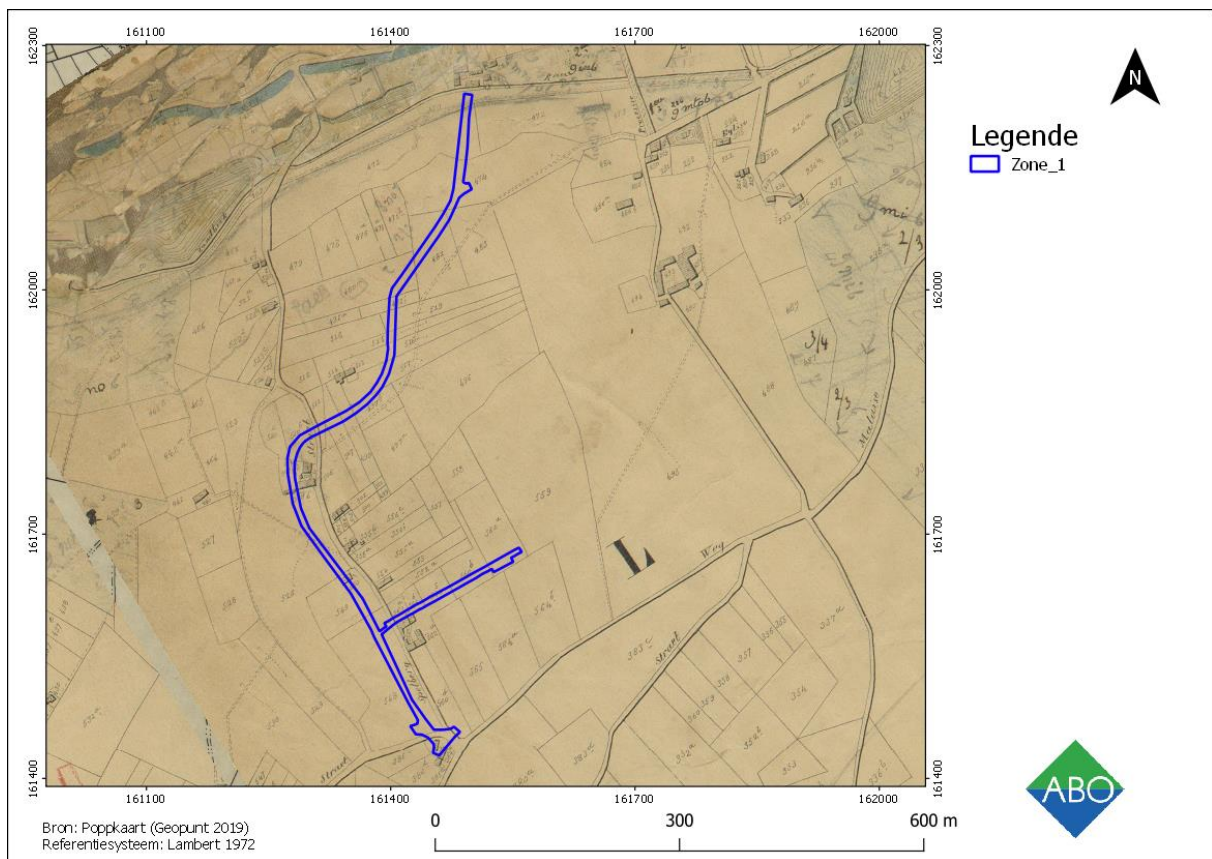
4.3.1.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 45: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de Vandermaelenkaart (figuur 45) zien we dat zich een gedeelte van de Jean Tombeurstraat bestaat als voetweg. Ten noordoosten van het studiegebied zien we de hoeve 'Tenots' aangeduid staan. De bewoning langsheen de A. Moerenhoutstraat lijkt hetzelfde gebleven.

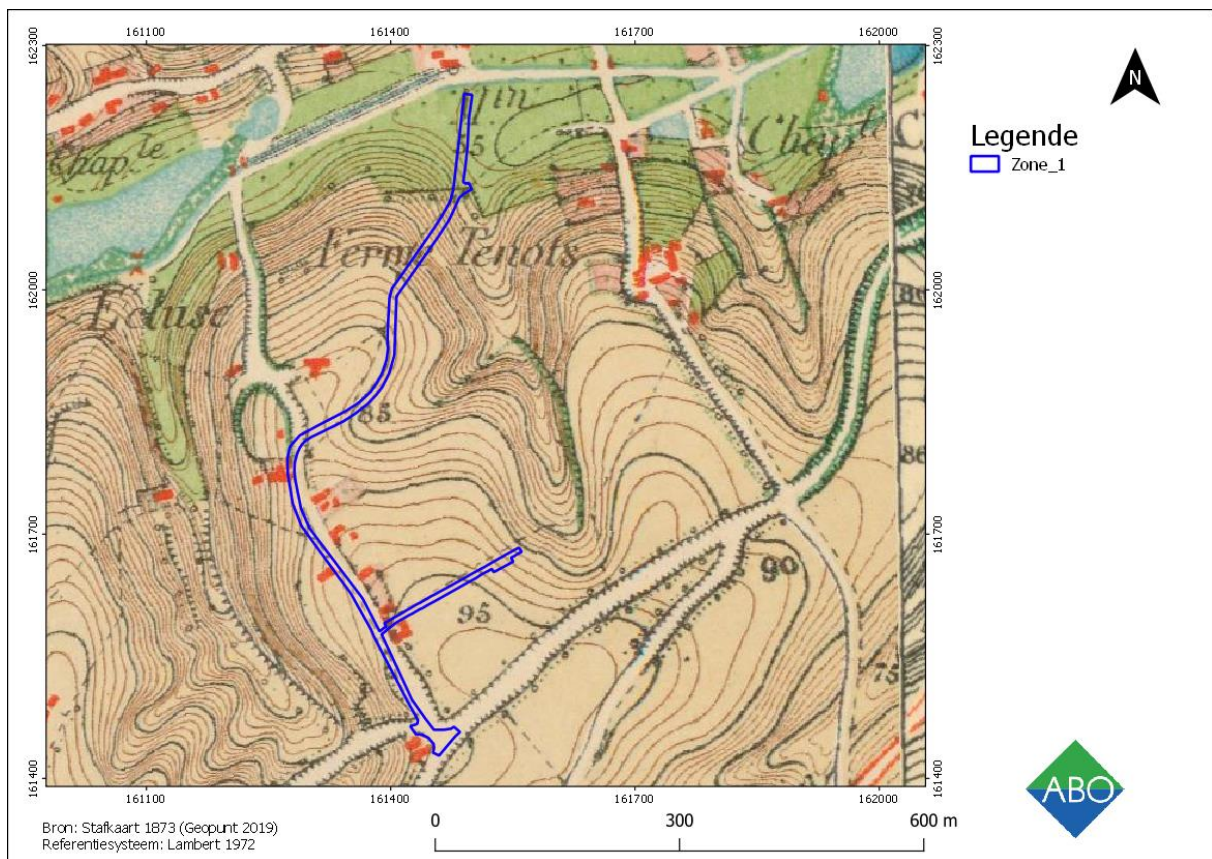
4.3.1.5 POPPKAART (CA. 1842-1879)

Figuur 46: Het studiegebied aangeduid op de Popp-kaart (Geopunt 2019)

Op de Poppkaart (figuur 46) zien we hetzelfde beeld dat op de voorgaande kaart (cf. figuur 45) ook al te zien was.

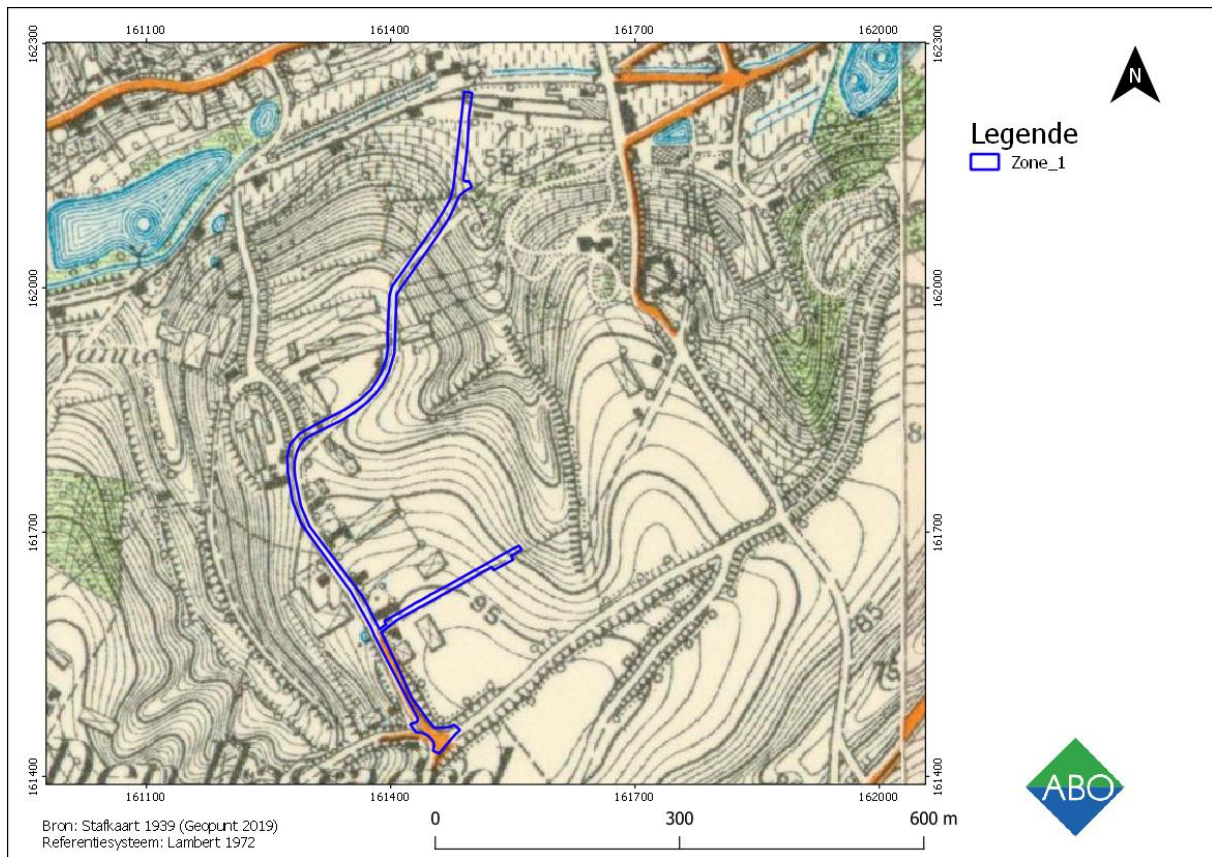
4.3.1.6 STAFKAART VAN BELGIË 1873

Figuur 47: Stafkaart van België (1873) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Cartesius 2019)

Op deze stafkaart uit 1873 (figuur 47) zien we voor het eerst een wegaanduiding voor de oostelijke uitloper van het studiegebied. Deze staat hier aangeduid als een voetweg.

4.3.1.7 STAFKAART BELGIË 1939

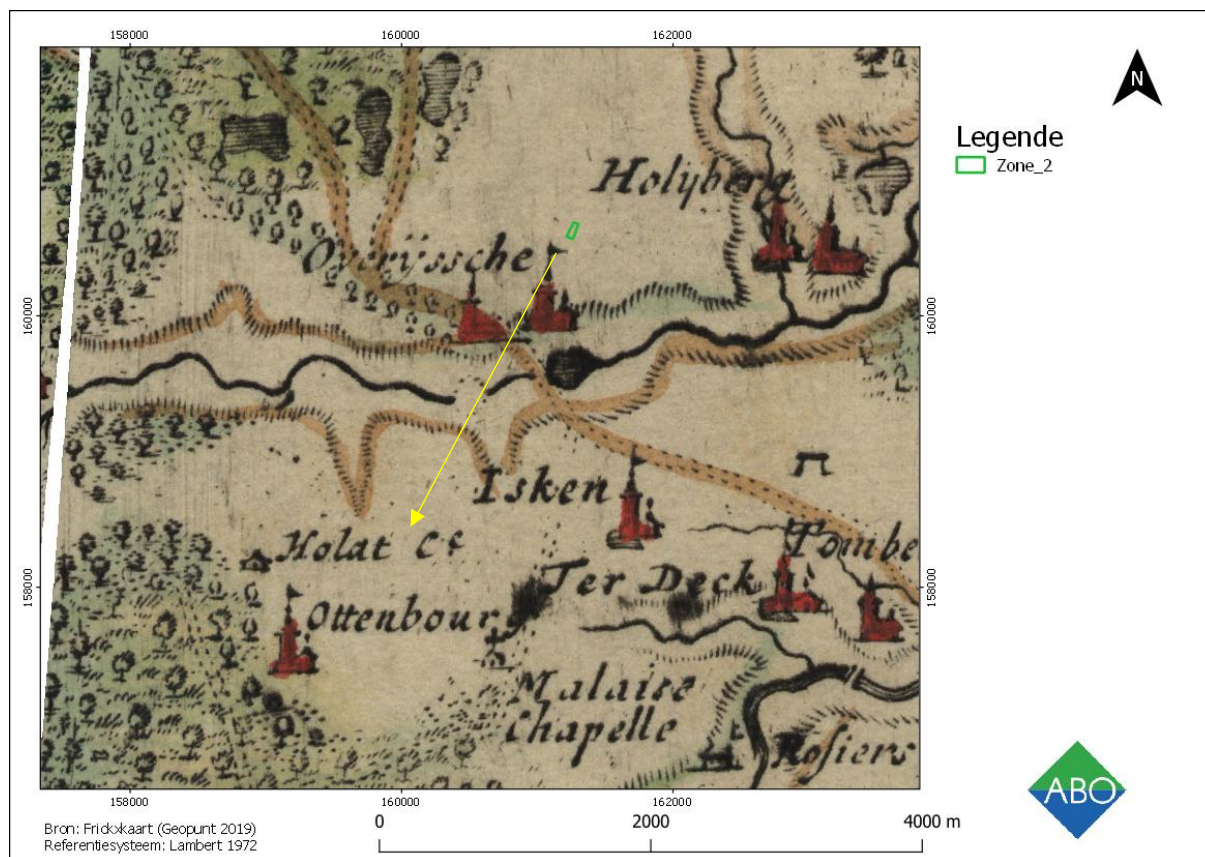

Figuur 48: Stafkaart van België (1939) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Cartesius 2019)

Op de stafkaart uit 1939 (figuur 48) zien we dat de oostelijke uitloper van het studiegebied nog steeds aangeduid staat als een voetweg. Aan weerszijden van de weg zien we nu serres verschijnen. Verspreid in het omringende landschap zijn ook tal van serres aangeduid. Ten zuidwesten van het studiegebied is het gehucht 'Den Hagaerd' aangeduid.

4.3.2 ZONE 2

4.3.2.1 FRICXKAART (CA. 1712)

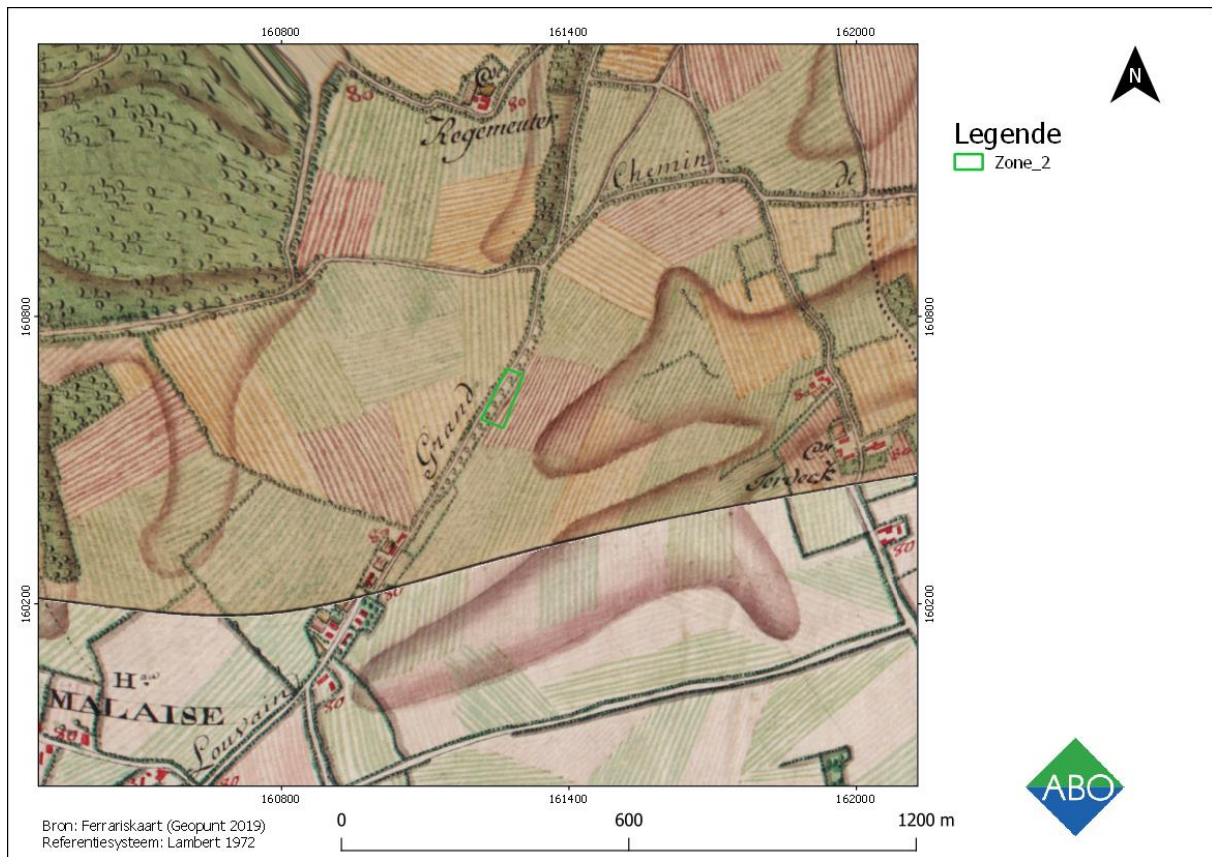

Figuur 49: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de Fricxkaart (figuur 49) zien we dat het studiegebied sterk verschoven is naar het noorden. De gele pijl geeft aan waar het studiegebied zich in werkelijkheid dient te bevinden.

Ten noorden van het studiegebied staat Overijse aangeduid. Ten zuiden van het studiegebied staan een aantal gehuchten aangeduid, onder andere Isken en Malaise. Tussen Overijse en het studiegebied stroomt de rivier de IJse. Gezien de beperkte graad van detail valt er verder weinig uit deze kaart af te leiden.

4.3.2.2 FERRARISKAART (CA. 1770-1778)

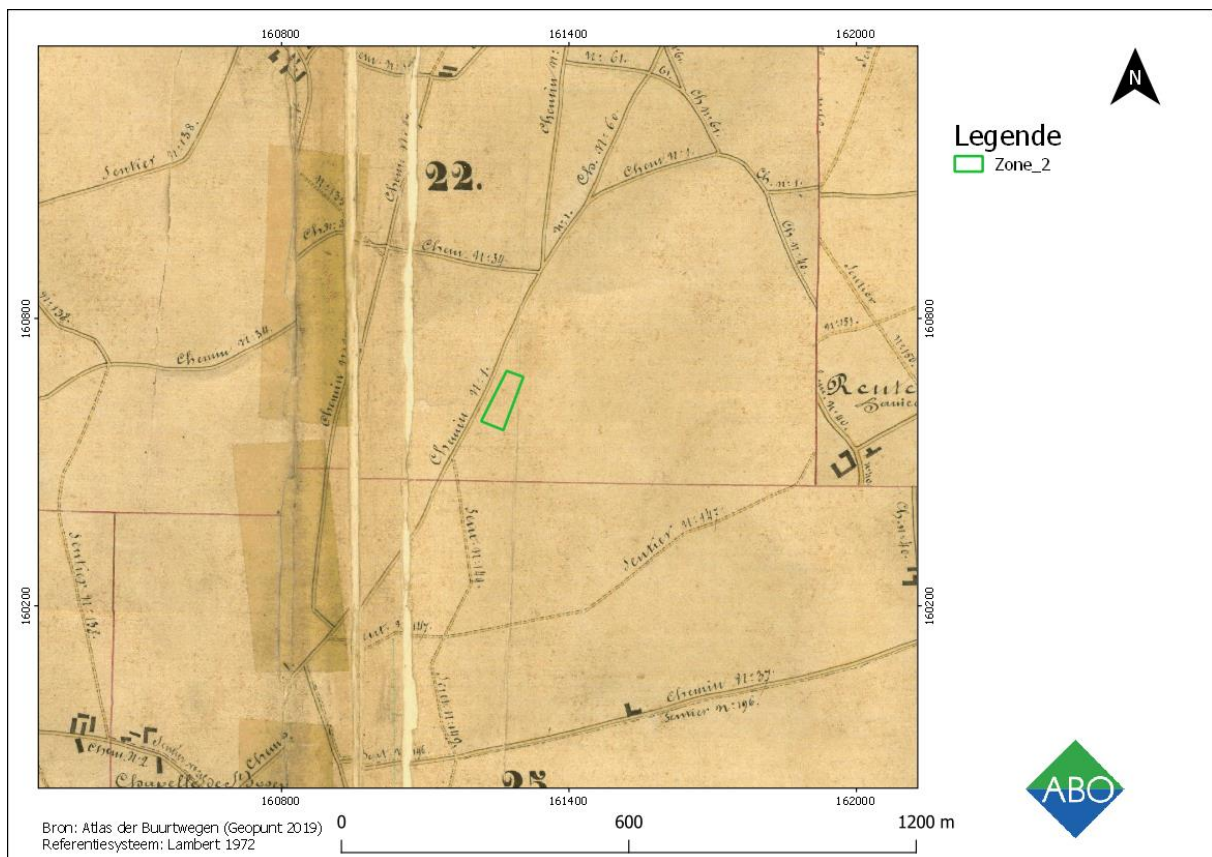

Figuur 50: Het studiegebied aangeduid op de Ferrariskaart (Geopunt 2019)

Op de Ferrariskaart (figuur 49) zien we dat het studiegebied zich net ten oosten van de 'grand chemin de Nivelles à Louvain bevindt'. Op de Ferrariskaart loopt deze weg door het studiegebied maar vermoedelijk is het studiegebied iets verschoven op deze kaart. Historische kaarten kunnen immers niet altijd even correct gegeorefereerd worden. Deze weg staat heden ten dage t.h.v. het studiegebied bekend als de 'Terhulpensesteenweg'

Ten zuidwesten van het studiegebied bevindt zich het gehucht 'Malaise'. De hoeve Regemeuter bevindt zich ten noorden van het studiegebied, de hoeve Terdeck ten oosten. Het studiegebied zelf staat aangeduid als akkerland. Ook de wijde omgeving rond het studiegebied is gekarteerd als akkerland.

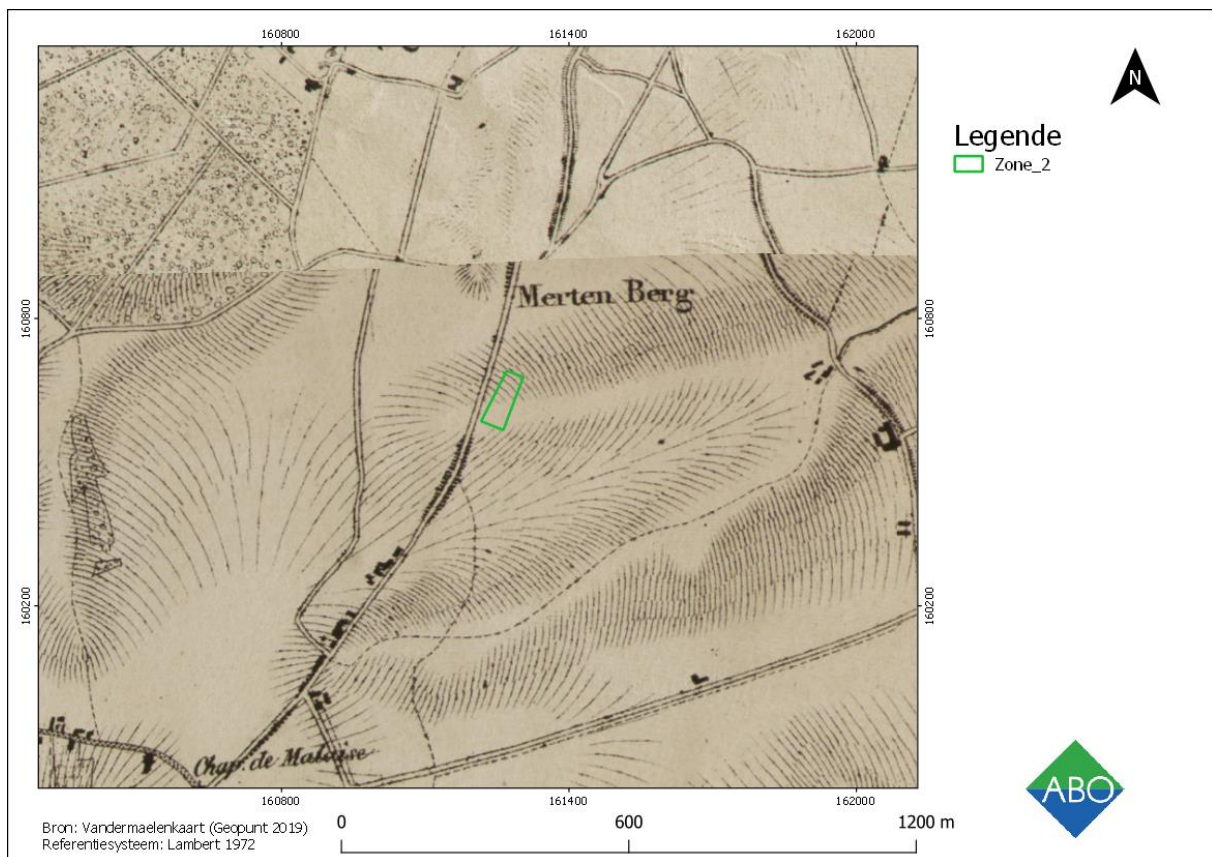
4.3.2.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

Figuur 51: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de Atlas der Buurtwegen (figuur 51) zien we dat het studiegebied zich net ten oosten van een grotere weg bevindt. Er staat in de weide omgeving rond het studiegebied geen bebouwing aangeduid. Vermoedelijk zijn het studiegebied en de percelen errond in gebruik als landbouwgrond.

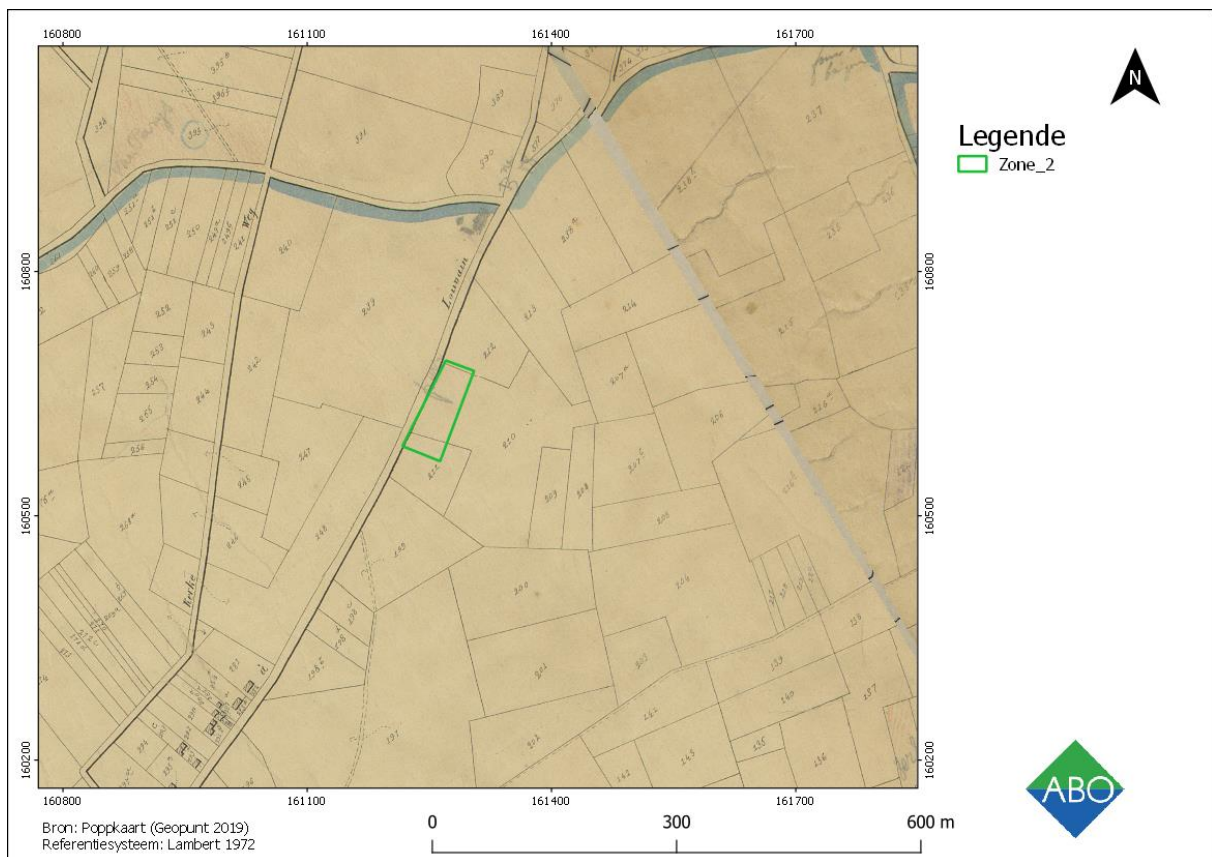
4.3.2.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 52: Het studiegebied aangeduid op de Vandermaelenkaart (Geopunt 2019)

Op de Vandermaelenkaart (figuur 52) zien we dat er in de omgeving van het studiegebied geen bebouwing staat aangeduid. Ten noorden staat de 'Merten Berg' aangeduid. Ten noordwesten valt een stuk van het 'Hagaardbos' op te merken.

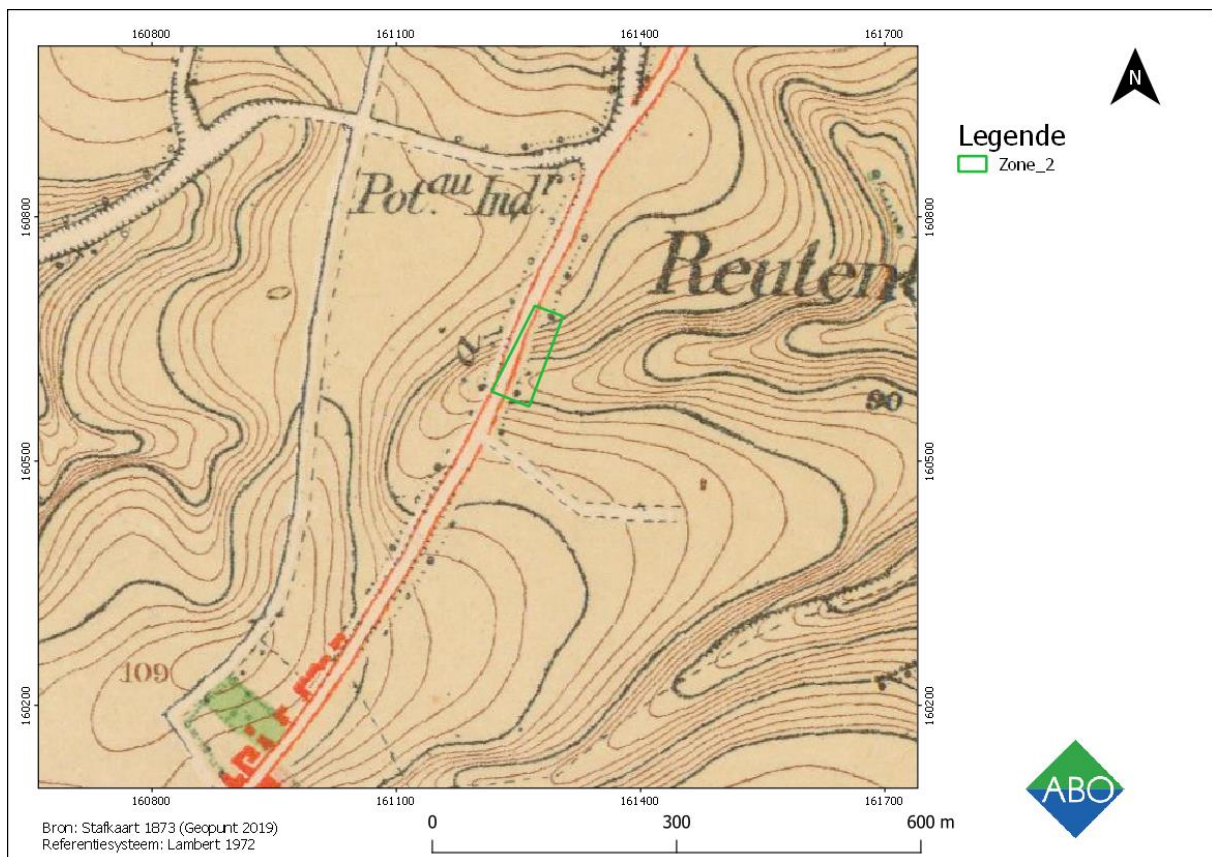
4.3.2.5 POPPKAART (1842-1879)

Figuur 53: Het studiegebied aangeduid op de Poppkaart (Geopunt 2019)

Op de Poppkaart (figuur 53) zien we dat het studiegebied zich nog steeds ten oosten van de weg 'Leuven-Nijvel' bevindt. De blauwe lijn op de kaart duidt een grens aan en geen waterloop. Op deze kaart zien we dat het studiegebied deel uitmaakt van twee percelen.

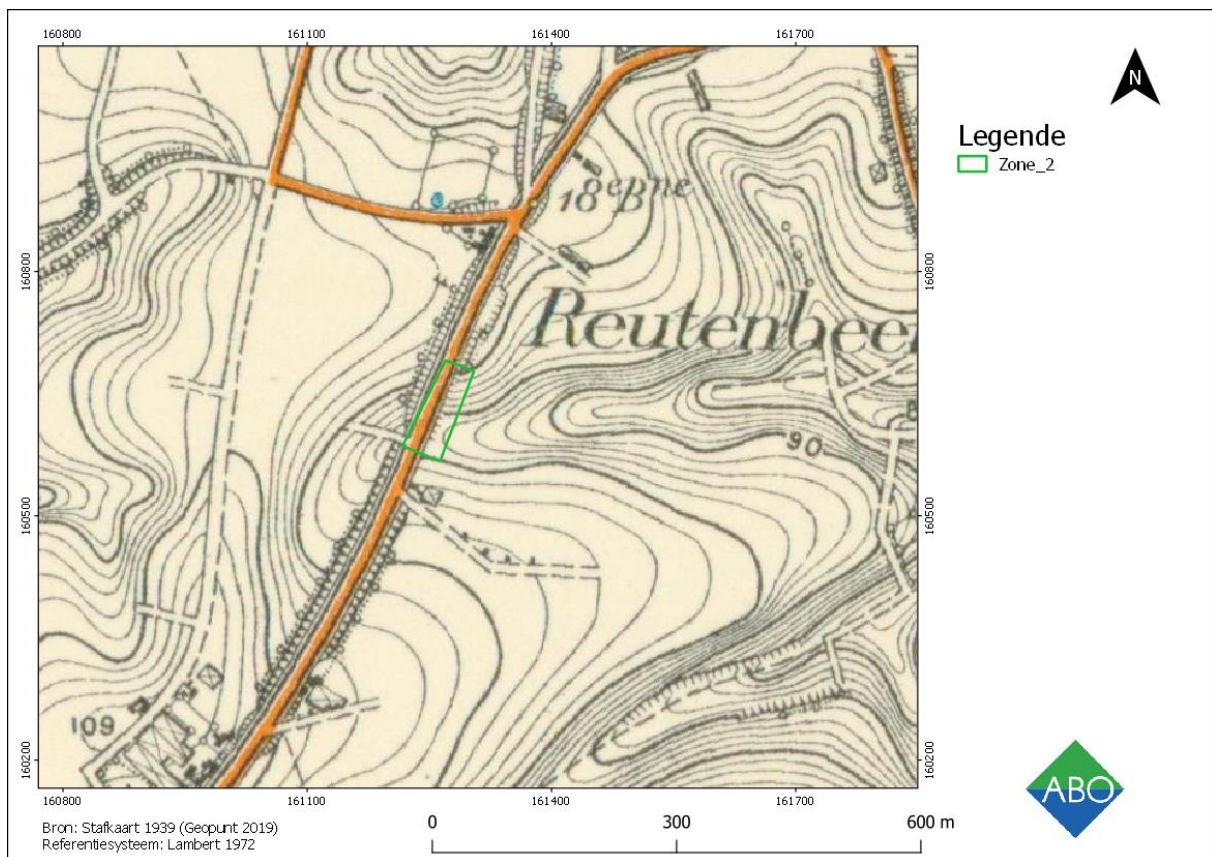
4.3.2.6 STAFKAART BELGIË (1873)

Figuur 54: Het studiegebied aangeduid op de stafkaart van België uit 1873 (Cartesius 2019)

Op de stafkaart van België uit 1873 (figuur 53) zien we dat het studiegebied zich net ten oosten van de weg 'Leuven-Nijvel' bevindt. Langs heen deze weg staan enkele bomen aangeduid. Ten noordoosten van het studiegebied staat het gehucht 'Reutenbeek' aangeduid. Iets verder ten zuiden van de weg 'Leuven-Nijvel' staat bewoning aangeduid. Het studiegebied is vermoedelijk zoals op de voorgaande kaarten in gebruik als akker. De hoogtelijnen geven hier duidelijk aan dat het terrein zich aan de rand van een hoger gelegen gebied bevindt. Dit is een extra indicatie voor het voorkomen van colluvium zoals ook al werd aangegeven op de bodemkaart.

4.3.2.7 STAFKAART BELGIË (1939)

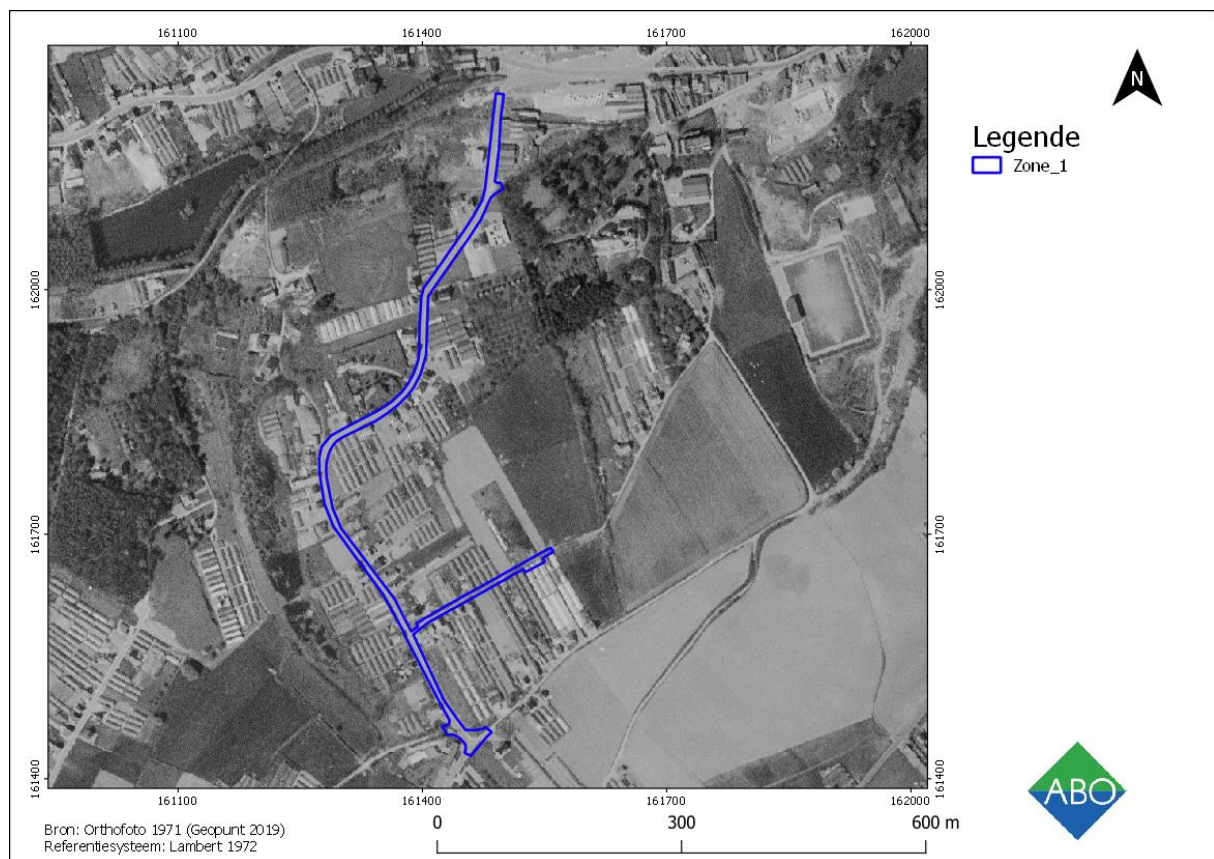

Figuur 55: Het studiegebied aangeduid op de stafkaart van België (1939)

Op de stafkaart van België uit 1939 (figuur 54) zien we dat het studiegebied zich ten oosten van de weg 'Leuven-Nijvel' bevindt. Op deze kaart is de weg aangeduid als een hoofdweg in het oranje. Ten oosten van het studiegebied staat het gehucht 'Reutenbeek' aangeduid. Ten zuiden van het studiegebied zien we een serre aangeduid staan. Wat verder ten zuiden langs de weg zien we woningen met serres in de achtertuin aangeduid staan.

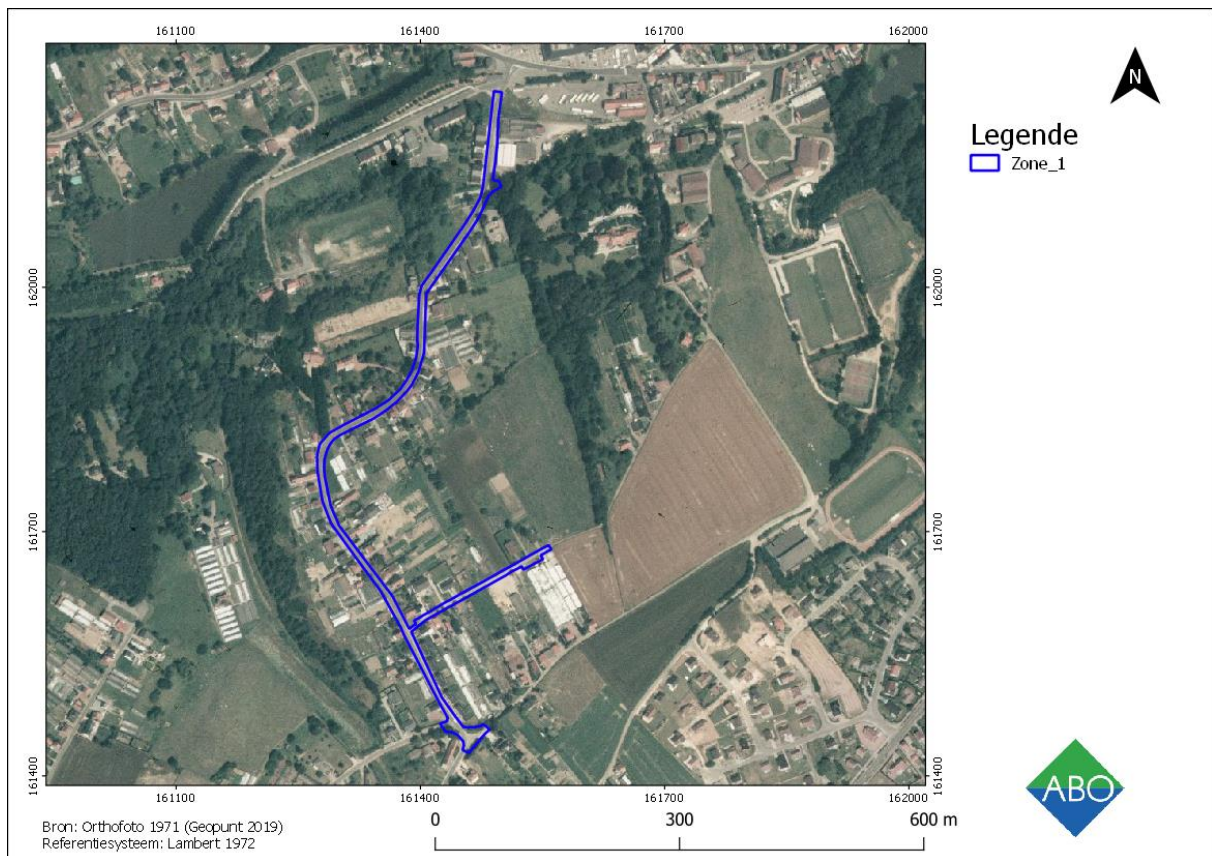
4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

4.4.1 ZONE 1

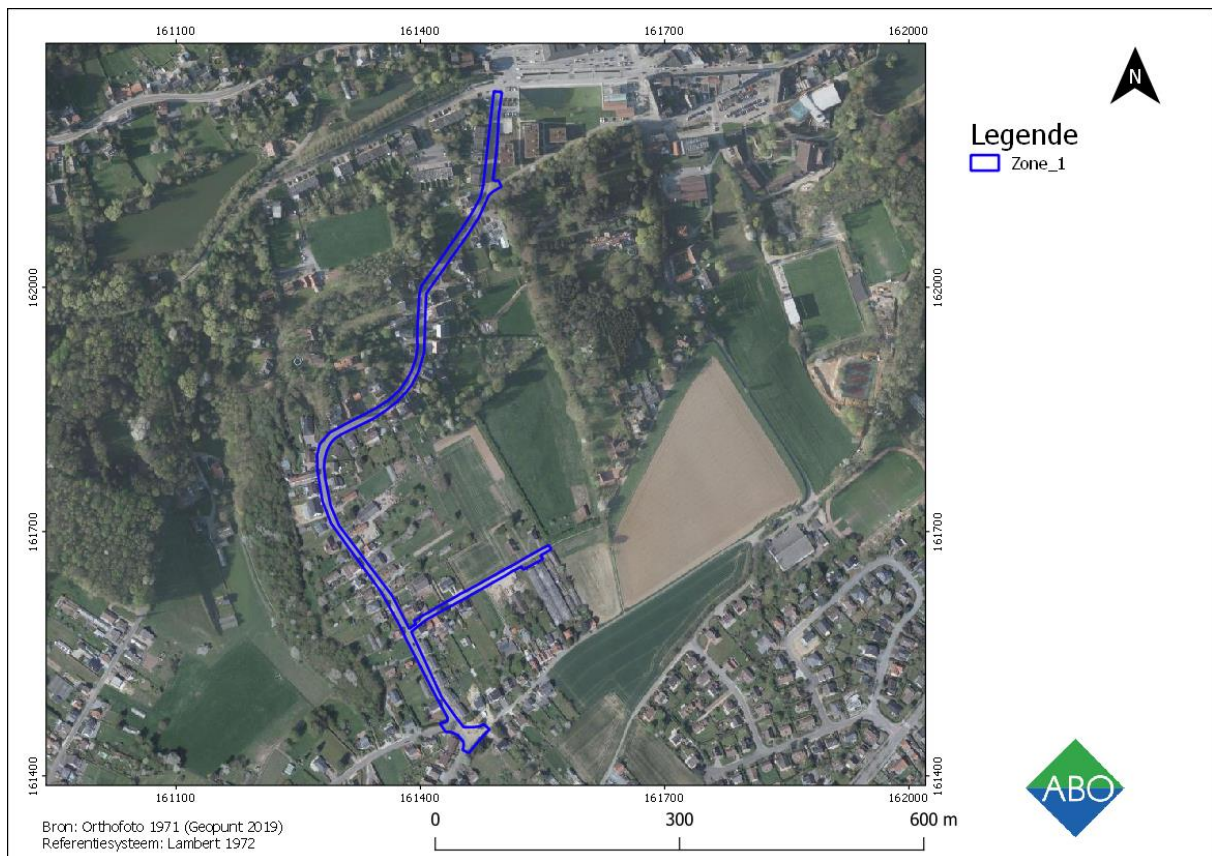
Figuur 56: Orthofoto, 1971, panchromatisch met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

Op deze orthofoto uit 1971 zien we dat er ten opzichte van de stafkaart uit 1939 (cf. figuur 47) nog meer serres bijgekomen zijn aan weerszijden van de weg. Ook de omgeving rond het studiegebied is volgebouwd met serres. Iets verder ten oosten en westen van het studiegebied is akkerland te zien.

Figuur 57: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

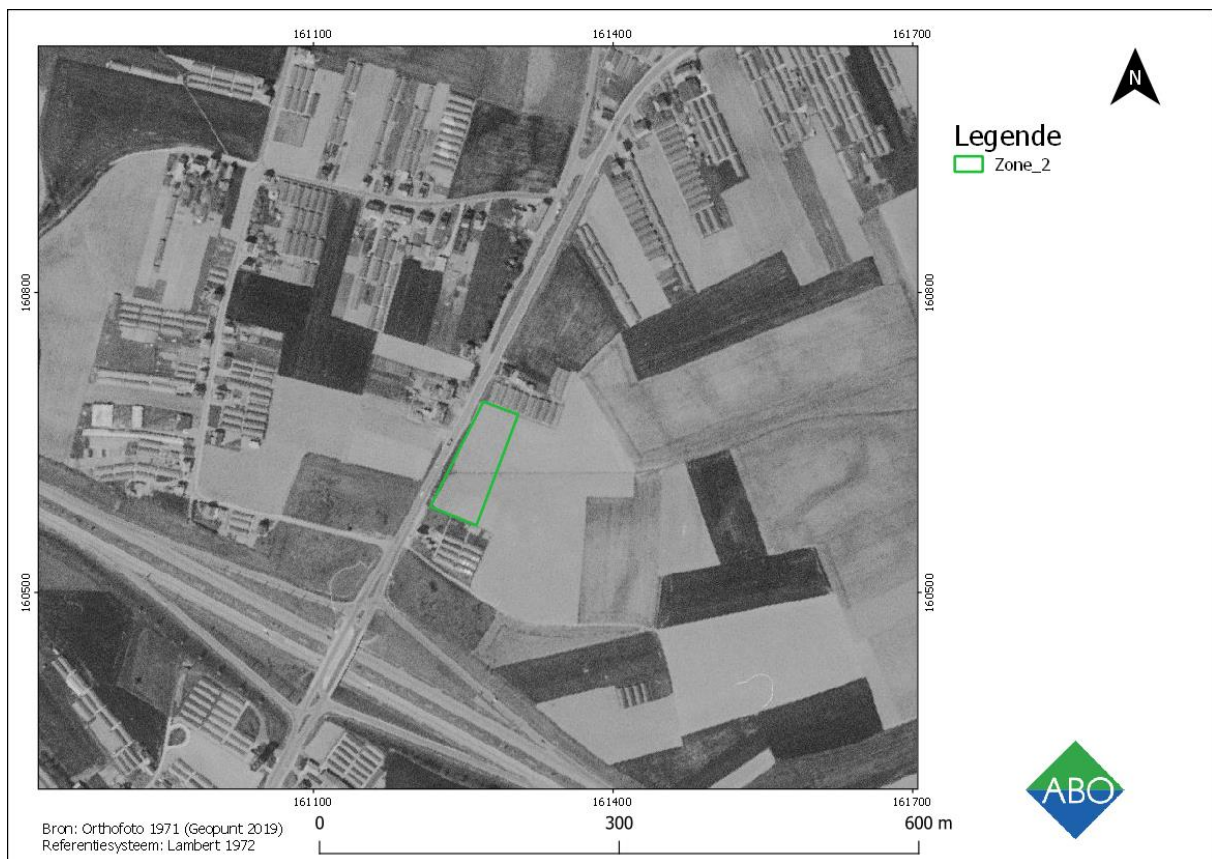
Op deze orthofoto die werd genomen in 1990 zien we dat er zich woningen met serres langsheen het studiegebied bevinden. Ten opzichte van de voorgaande orthofoto (cf. figuur 55) zien we dat het aantal serres in de omgeving iets is afgenomen. Het aantal woningen is wel toegenomen.

Figuur 58: Orthofotomozaïek (middenschalige winteropnamen, kleur, 2018) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

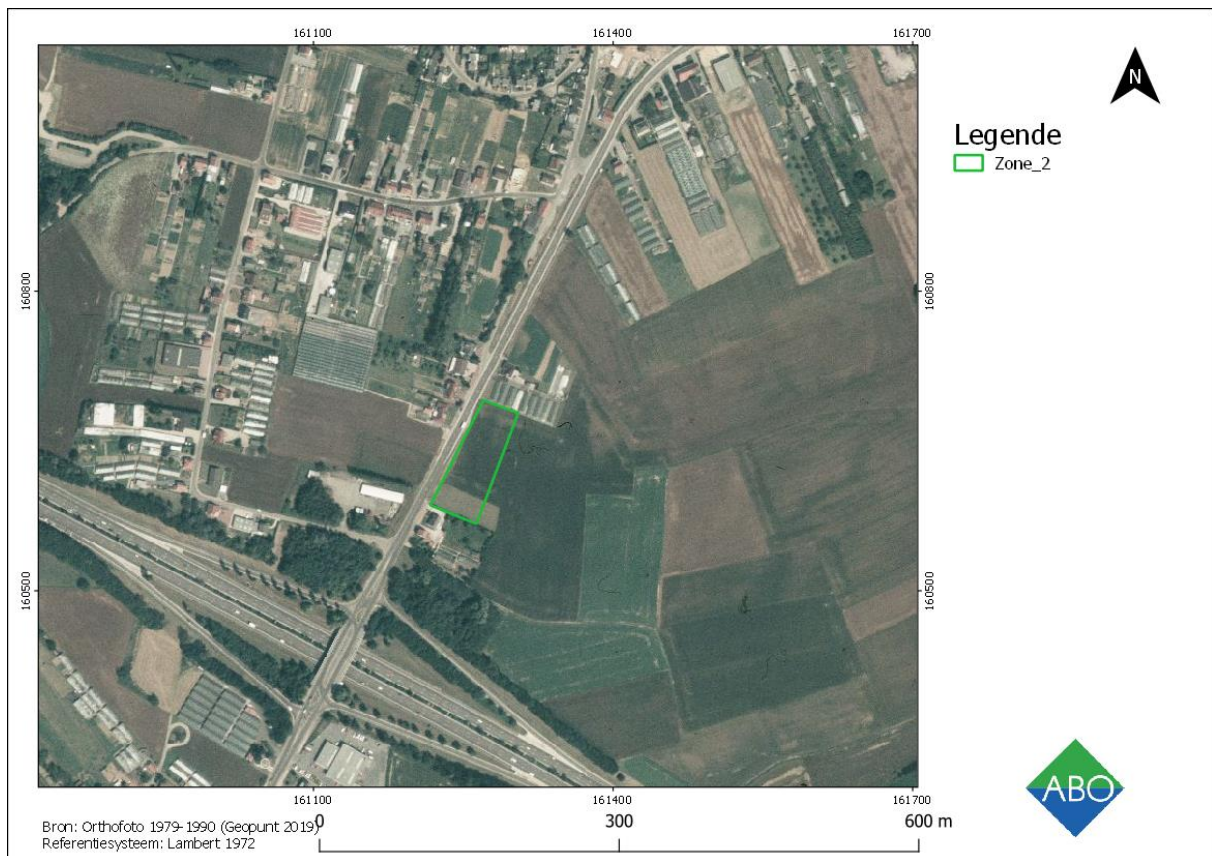
Op deze orthofoto uit 2018 zien we dat het aantal serres nog meer is afgenomen t.o.v. de voorgaande luchtfoto's (cf. figuur 55 en 56). Het aantal woningen (lintbebouwing) is eveneens toegenomen.

4.4.2 ZONE 2

Figuur 59: Orthofoto (1971) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

Op deze orthofoto uit 1971 zien we dat het studiegebied in gebruik is als akker. Net ten noorden en zuiden van het studiegebied bevindt zich bebouwing. Op basis van de uiterlijke kenmerken gaat het vermoedelijk om serres. Ten zuiden van het studiegebied kan de autostrade E411 opgemerkt worden. Ten westen en noordoosten van het studiegebied bevinden zich clusters van serres, voor het overige is de omgeving in gebruik als landbouwgrond.

Figuur 6o: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

Op deze orthofoto uit 1990 zien we dat het studiegebied nog steeds in gebruik is als akkerland. Op deze luchtfoto is (door het verschil in gewas) duidelijk dat het intussen om twee percelen gaat. Net ten zuiden van het studiegebied zijn de serres bij de woning met tuin verdwenen. Aan de noordelijke grens van het studiegebied zijn wel nog serres te zien. Het aandeel serres in de omgeving is afgenomen t.o.v. de vorige luchtfoto (cf. figuur 58). Het aandeel woningen is wel toegenomen.

Figuur 61: Orthofoto 2018 met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

Op deze luchtfoto uit 2018 zien we dat het studiegebied nog steeds een gebruik als akker kent. De serres net ten noorden van het studiegebied zijn nu ook verdwenen. Het aandeel serres is overigens nog verder gedaald t.o.v. van de voorgaande luchtfoto (cf. figuur 59). De bewoning is ongeveer hetzelfde gebleven. Vooral ten oosten van het studiegebied is het landelijke karakter van de omgeving behouden.

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

5.1.1 ZONE 1: LIJNTRACÉ

Op basis van landschappelijke, archeologische en historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Het studiegebied bevindt zich op de uitloper van een heuvelrug die deel uitmaakt van het Brabants leemplateau. Het studiegebied is gelegen op een zachte helling die in het noorden afhelt richting de vallei van de IJse. Het noorden van het studiegebied is gelegen binnen deze vallei. Bodemkundig staat het studiegebied voornamelijk gekarteerd als bodemtype **OB**, een door menselijke ingrepen gewijzigde bodem waarvan het oorspronkelijke bodemtype niet meer kan bepaald worden. Voor het overige snijdt zone 1 in het noorden nog bodemtypes **Aba**, **AbB** en **ZAF** aan. Aanpalend aan de oostelijke uitloper van zone 1 bevindt zich nog bodemtype **Abp**. Het gaat hier vnl. om droge leembodems, met

uitzondering van type **ZAF**, dit is een droge tot matig natte zandgrond. Enkel bodemtype **ZAF** en **AbB** zijn niet geschikt als landbouwgrond.

De meeste CAI-meldingen bevinden zich ten noordoosten van het studiegebied, nabij het centrum van Overijse. De meldingen dateren vanaf de volle middeleeuwen tot en met de nieuwste tijd. Nabij de nog bewaarde kapel van het begijnhof werden vlakgraven aangetroffen uit de late middeleeuwen. Bij de Sint-Maartenskerk werden eveneens vlakgraven uit dezelfde periode aangetroffen. Er werd ook een commandopost uit WOII aangetroffen. Na melding van een toevalvondst werden twee schuilkelders uit WOII aangetroffen in het centrum van Overijse. ID 5158 zou de locatie van het 'Hof ter Borcht' zijn. Dit was het hof van de Beiers van Overijse dat bestond uit een motte en neerhof. Een niet nader omschreven archeologisch onderzoek toonde echter geen vondsten uit de middeleeuwen aan waardoor de locatie twijfelachtig is. Voor het overige bestaat de CAI uit meldingen van cartografisch onderzoek waarbij vooral hoeves uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd werden gelokaliseerd.

Op historische kaarten vanaf de 18de eeuw is te zien dat de huidige A. Moerenhoutstraat (uitgezonderd de oostelijke uitloper) reeds bestond. De huidige Jean Tombeurstraat verschijnt pas gedeeltelijk als voetweg vanaf ca. 1850 op de Vandermaelenkaart. Pas op de stafkaart van België uit 1873 (cf. figuur 47) is een voetweg te zien t.h.v. de oostelijke uitloper van het studiegebied. Vermoedelijk werd dit gedeelte van de weg pas iets verbreed en verhard in de 20ste eeuw met de aanleg van serres aan weerszijden van de straat. Op de Ferrariskaart is te zien dat zich net t.h.v. het studiegebied een gehucht bevindt aangeduid als 'Speelbergh'. Het noorden van het studiegebied is op deze kaart in gebruik als akkerland. Vanaf het midden van de 19de eeuw tot en met 1939 blijft het beeld van lintbebouwing langsheen de A. Moerenhoutstraat ongeveer hetzelfde. Vanaf 1939 zien we ook de eerste serres verschijnen. Op de luchtfoto uit 1971 zijn over de gehele lengte van de straat aan beide zijden serres te zien. Dit aantal neemt geleidelijk af naarmate de jaren verstrijken. Momenteel bevindt er zich voornamelijk lintbebouwing langsheen het wegtracé.

Op basis van de landschappelijke ligging, de CAI en de cartografische bronnen worden binnen het studiegebied voornamelijk sporen verwacht vanaf de volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Zone 1 is weliswaar landschappelijk gunstiger gelegen maar er zijn geen aanwijzingen voor sporen uit de steentijd, metaaltijden of de Romeinse tijd teruggevonden in de CAI en eerdere archeologische vooronderzoeken (cf. hst. 4.2.15 en 4.2.1.6). In de ruimere omgeving zijn wel sporen uit deze periodes teruggevonden. Landschappelijk gezien is de gradiëntzone met de overgang naar de alluviale vlakte van de IJse gunstig gelegen waardoor sporen uit de steentijd niet kunnen uitgesloten worden. Sporen uit latere periodes blijven uiteraard ook mogelijk.

Het archeologisch potentieel wordt ingeschat als matig, aangezien het terrein zich in een gebied bevindt dat gevoelig is voor erosie en er reeds nivellering plaatsvond voor de aanleg van de huidige straat. De aanwezige nutsvoorzieningen onder de rijweg zorgen voor bijkomende verstoring binnen het studiegebied.

5.1.2 ZONE 2: TERREIN VOOR GRONDVERBETERING

Op basis van landschappelijke, archeologische en historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Het studiegebied bevindt zich hoger gelegen in het landschap op een heuvelrug die deel uitmaakt van het Brabants leemplateau. Op ca. 1km ten oosten van het studiegebied bevindt zich de vallei van de rivier Laan bevindt, een zijrivier van de Dijle. Net ten oosten en zuiden en deels binnen het studiegebied bevinden zich uitlopers van deze vallei. Bodemkundig bestaat het studiegebied uit twee bodemtypes: bodemtype **Aba** in het noorden en de uiterst zuidwestelijke hoek van het terrein en bodemtype **Abp** in het zuiden van het terrein. Het gaat hier in beide gevallen om droge, colluviale leemgronden die geschikt zijn voor landbouwactiviteiten.

De CAI geeft binnen een straal van 1km rond het studiegebied vier meldingen aan. Drie cartografische studies en één archeologisch onderzoek. Bij dit laatste werd een kuil met aardewerk uit de late middeleeuwen aangetroffen. De cartografische studies betreffen de lokalisatie van een kapel uit de late middeleeuwen en twee hoeves uit de nieuwe tijd.

Op historische kaarten vanaf de 18de eeuw is te zien dat het studiegebied steeds onbebouwd is gebleven en in gebruik was als akkerland. De huidige Terhulpensesteenweg, net ten westen van het studiegebied, is reeds te zien op de Ferrariskaart als de 'chaussée de Louvain à Nivelles'. Pas in de tweede helft van de 20ste eeuw verschijnt er bewoning net ten noorden en ten zuiden van het studiegebied.

Op basis van de landschappelijke ligging, de CAI en de cartografische bronnen worden binnen het studiegebied gegevens worden binnen het studiegebied voornamelijk sporen verwacht vanaf de middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Aanwijzingen voor sporen uit de steentijd, metaaltijden of de Romeinse tijd zijn niet teruggevonden in de CAI. In de ruimere omgeving zijn deze wel gekend, waardoor sporen uit deze periodes niet kunnen uitgesloten worden. Het terrein is bovendien vrij gunstig gelegen bij een uitloper van de rivier Laan.

Het archeologisch potentieel wordt ingeschat als matig. Het terrein is wel gunstig gelegen maar kent een hoge erosiekans en is gelegen aan de periferie van Overijse, op een geruime afstand van het centrum. Het hoogteprofiel west-oost toont ook nivellering aan waardoor er mogelijk al archeologische resten verdwenen zijn door afgraving van het terrein.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

5.2.1 ZONE 1: LIJNTRACÉ

Binnen zone 1 zal een gescheiden rioleringsstelsel worden aangelegd. Voor het afvalwater zal een DWA-leiding worden aangelegd in gresbuizen met een diameter van 200mm. De diepte van de werken voor deze leiding zal tot 2m-mv gaan. De DWA-leiding zal deels worden aangesloten op de collector langsheen de IJse (t.h.v. het kruispunt met het Stationsplein) en deels op de gemengde riolering ter hoogte van het kruispunt Spielberg.

Het regenwater in het openbare gedeelte van de weg zal door middel van een RWA-leiding uitgevoerd in betonbuizen met een diameter van 400mm deels aangesloten worden op de IJse via de RWA-wachtaansluiting die zich reeds t.h.v. het Stationsplein bevindt. De diepte van de werken voor deze leiding zal tot 2m-mv reiken. Het regenwater in het private gedeelte van de weg zal, zoals in de bestaande toestand, op natuurlijke wijze infiltreren in de grond.

De bedoeling is om een rijweg met een breedte 6m (incl. kantstrook) en opstaande boordsteen te voorzien (totale breedte 6,40m). De restruimte wordt opgevuld met groen (gras, bodembedekker, ...). De diepte van deze werken zal 0,65m-mv bedragen.

In het private deel van de oostelijke uitloper van de A. Moerenhoutstraat wordt de bestaande verharding, over dezelfde breedte als in de bestaande toestand, opgebroken en vervangen door een bitumineuze verharding. De diepte van deze werken zal 0,12m-mv bedragen.

Zie onderstaande tabel voor een overzicht van de geplande werken:

Geplande riolering (DWA)	Diepte, diameter en lengte v/d riolering
Zone 1	2m-mv; 200mm, 950m
Geplande riolering (RWA)	Diepte, diameter en lengte v/d riolering
Zone 1 (min oostelijke helft uitloper A. Moerenhoutstraat)	2,5m-mv; 400mm, 950m
Oostelijke helft uitloper A. Moerenhoutstraat	geen RWA-leiding, natuurlijke infiltratie in de bodem.
Pompstations	Diepte en oppervlakte
Pompstation 1 (perceel 564A4 in oostelijke uitloper)	3,67m-mv; 124m ²
Herstel rijweg	Diepte en breedte
Zone 1 (min oostelijke helft uitloper A. Moerenhoutstraat)	0,65m-mv; 6,4m
Oostelijk deel uitloper	0,12m-mv; ca. 3,5m

Tabel 6: Een overzicht van de geplande werken binnen het studiegebied (Initiatiefnemer 2019)

Na de aanleg van dit stelsel zal de weg heraangelegd worden. Er is reeds een rioleringsstelsel aanwezig binnen de A. Moerenhoutstraat en Jean Tombeurstraat, evenals nutsvoorzieningen langs beide zijden van de weg. Hoe diep de bestaande riolering is aangelegd is niet bekend. Vermoedelijk bevindt deze zich op een diepte van minimaal 0,5m-mv.

Binnen de oostelijke uitloper is nog geen rioleringsstelsel aanwezig, wel zijn er aan de randen van het wegtracé reeds andere nutsvoorzieningen aangelegd. De aanleg van het huidige wegdek en de aanwezige nutsvoorzieningen zal ook een zekere mate van nivellering en afgraving met zich hebben meegebracht. Hoe diep de verschillende nutsvoorzieningen werden ingegraven is niet bekend. Afhankelijk van het type nutsvoorziening varieert dit tussen 0,30m-mv en 1m-mv. Het studiegebied is dus reeds deels verstoord. Bovendien bestaat het studiegebied uit een lijntracé (950m lang, 6m breed) zonder de mogelijkheid om te verbreden. Indien er archeologische sporen zouden worden aangetroffen kunnen deze dus niet in een ruimtelijk perspectief geplaatst worden. Dit beperkt de kenniswinst die een verder onderzoek zou kunnen opleveren.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt het potentieel tot kenniswinst dan ook ingeschat als laag.

5.2.2 ZONE 2: TERREIN VOOR GRONDVERBETERING

Deze zone zal worden aangewend voor het mengen, stabiliseren, zeven en tussentijds opslaan van gronden in het kader van de rioleringswerken binnen zone 1. De grond zal worden afgegraven en genivelleerd tot op een diepte van 1m-mv. De vrijgekomen grond zal op het terrein zelf worden opgestapeld als buffer. Bijkomend aan de afgraving tot 1m-mv wordt het terrein ook bedreigd door compactie veroorzaakt door de zware machines die gedurig op het terrein af en aan zullen rijden en de stockage van opeengehoopte (grote hoeveelheden) grond. Het archeologisch potentieel wordt dus bedreigd door de geplande werken.

De archeologische verwachting is matig. Het terrein is wel gunstig gelegen, maar kent een hoge erosiekans en is gelegen aan de periferie van Overijse, op een geruime afstand van het centrum. Het hoogtepfiel west-oost toont ook nivellering aan waardoor er mogelijk al archeologische resten verdwenen zijn door afgraving van het terrein.

Er worden vooral sporen verwacht vanaf de (late) middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. In de ruime omgeving zijn ook sporen uit de steentijd, metaaltijden en Romeinse tijd gekend. Gezien de gunstige landschappelijke ligging bestaat de kans dat sporen uit deze periodes ook binnen het studiegebied opduiken. De archeologische verwachting voor zone 2 is weliswaar matig, maar op basis van de bureaustudie kan de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het studiegebied niet ingeschat worden. Het terrein is bovendien voldoende groot om een potentieel tot kenniswinst te genereren.

5.3 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van rioleringswerken t.h.v. de A. Moerenhoutstraat (zone 1) en de inrichting van een terrein voor grondverbetering (zone 2) langsheen de Terhulpensesteenweg (zonder nr.) te Overijse. In de samenvatting hieronder zullen beide zones samen besproken worden.

Het doel van dit onderzoek was drieledig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Op basis van historische, archeologische en landschappelijke informatie (hst. 3 en 4) worden voornamelijk sporen uit de volle middeleeuwen en later verwacht. De CAI geeft meldingen weer van archeologisch en cartografisch onderzoek met een datering ten vroegste in de volle middeleeuwen. De kans op sporen uit oudere periodes kan evenwel niet worden uitgesloten. Sporen uit periodes voor de middeleeuwen zijn in de ruimere omgeving wel gekend maar bevinden zich binnen landschappelijk gunstiger gelegen gradiëntzones.

Zone 1 is landschappelijk vrij gunstig gelegen op een zachte helling. In het noorden daalt het terrein richting de vallei van de IJse. Bodemkundig staat deze zone voornamelijk gekarteerd als **OB**, een door menselijke ingrepen verstoorde bodem. Voor het overige komen vnl. droge leembodems voor die geschikt zijn voor landbouw.

Zone 2 is gunstig gelegen in het landschap met deels binnen het studiegebied een uitloper van de vallei van de rivier Laan. Zone 2 is op historische kaarten vanaf de 18de eeuw tot op heden steeds onbebouwd gebleven en kende een continu gebruik als akkerland. Bodemkundig bestaat zone 2 uit droge, colluviale leembodems die geschikt zijn voor landbouw en bewoning.

- 2) De geplande werken bestaan uit de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel en de heraanleg van de wegenis binnen zone 1. Binnen het gehele tracé bevindt zich reeds een riolering met uitzondering van de oostelijke uitloper. Binnen de gehele zone bevinden zich nutsvoorzieningen langsheen beide kanten van de weg. Bijkomend zal de nivellering voor de weg en de aanleg van de huidige wegwakker binnen dit tracé ook verstoring veroorzaakt hebben.

Zone 2 zal tot 1m-mv worden afgegraven en gebruikt worden als terrein voor grondverbetering. Bijkomend is hier een bedreiging d.m.v. compactie: het constante af en aan

rijden van zware machines en de opeenstapeling van (zware) grondhopen kunnen de grond doen inklinken.

- 3) Het potentieel tot kennisvermeerdering is laag voor zone 1. Het gaat hier om een zone die vermoedelijk reeds verstoord is door de huidige riolering en nutsvoorzieningen. Bovendien zal er reeds verstoring hebben plaatsgevonden door nivellering voor de aanleg van de huidige weg en het inplanten van de wegwijzer. Bovendien gaat het om een lijntracé waardoor eventuele sporen niet in een ruimtelijke context kunnen geplaatst worden.

Voor zone 2 ligt de situatie anders. De archeologische verwachting voor zone 2 is weliswaar matig maar op basis van de bureaustudie kan de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het studiegebied niet ingeschat worden. Het terrein heeft bovendien voldoende oppervlakte om een potentieel tot kenniswinst te genereren.

Zone 1 betreft een straattraacé met een breedte van maximaal 6m en een lengte van 950m in een zone met een matig archeologisch potentieel die vermoedelijk ook reeds verstoord is. Gelet op de kosten-baten van verder onderzoek en het lage potentieel tot kenniswinst wordt dan ook een **vrijgave** geadviseerd.

Zone 2 betreft het terrein voor grondverbetering met een oppervlakte van ca. 5.137m². Op basis van de bureaustudie kon geen aan- of afwezigheid van archeologische sporen worden aangetoond. Binnen deze zone worden dan ook **landschappelijke boringen** geadviseerd om vast te stellen of de oorspronkelijke bodemopbouw bewaard gebleven is. De kans op steentijdvondsten is weliswaar laag maar kan toch niet volledig worden uitgesloten. Indien uit de landschappelijke boringen een onverstoord bodem blijkt met een bewaarde B-horizont (steentijdpotentieel) zullen dan ook **verkennende boringen**, eventueel gevolgd door **waarderende boringen** uitgevoerd worden. Indien dit nodig blijkt om een antwoord op de onderzoeksvragen voor het steentijdtraject te bieden kunnen een of meerdere proefputten geplaatst worden.

Na het boortraject worden **proefsleuven** geadviseerd om eventuele grondsporen uit periodes jonger dan de steentijd te detecteren. Deze zullen worden uitgevoerd indien uit de landschappelijke boringen een bewaarde bodemopbouw blijkt. Alle onderzoeken zullen plaatsvinden in **uitgesteld traject**. Dit laatste gezien het terrein nog niet in eigendom is van de opdrachtgever.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		4 oktober 2019
Toon Moeskops	Business Unit Manager		4 oktober 2019
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		4 oktober 2019
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/Kwaliteitsverantwoordelijke		4 oktober 2019

7 BIBLIOGRAFIE

ABO nv, 2017. Archeologische evaluatie van het bodemarchief in Overijse (Vlaams-Brabant): verkaveling Grotstraat-Waversesteenweg. Gent: ABO nv.

Bogemans F., 1997. Toelichtingen bij de Quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

CadGIS 2018: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 20 februari 2019).

Carnier M. & Tallier P.-A., 2013. Het Zoniënwoud in kaart gebracht. La forêt de Soignes à la carte. De wandkaart van Ignace Vander Stock uit 1661. La carte monumentale d'Ignace Vander Stock (1661) B. Boon e.a., Cartografische en iconografische bronnen voor de geschiedenis van het landschap in België XI Brussel: Algemeen Rijksarchief.

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2019.

Cléda B., 2019. Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de Hagaardbosweg te Overijse (Vlaams-Brabant). Aartselaar: ABO nv.

Denayer R., 1985. Werd Ruusbroec ooit voorgedragen als pastoor van Maleizen?. Zoniën: geschied- en oudheidkundig tijdschrift voor IJse- en Laneland, 9(3), pp.102-107.

De Loof A., 2017. Vooronderzoek Overijse-Bredestraat. Sint-Truiden: Haast bvba.

De Maegd C. en Van Aerschot S. 1975: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Vlaams-Brabant, Halle-Vilvoorde, Bouwen door de eeuwen heen, 2n, 461-462

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2019: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 20 september 2017)

Geopunt Vlaanderen 2019: Basiskaarten (Luchtfoto 2018, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 20 februari 2019).

Geopunt Vlaanderen 2019: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 20 februari 2019).

Geopunt Vlaanderen 2019: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 22 februari 2018).

Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2019

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 20 februari 2019).

Van Baelen A., Noens G., Laloo P., 2019. Vooronderzoek Overijse LIP IJsevallei, Gent: GATE bvba.

Van de Staey I., 2017. Vooronderzoek Overijse-Schavei. Tongeren: Aron.

Van den haute T., 2019. Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de A. Moerenhoutstraat en Terhulpensesteenweg te Overijse. Gent: ABO nv.

Van Ranst E & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Verbesselt J. 1984. Tussen Zenne en Dijle – VII, Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13e eeuw, deel XVII, 70-77.

Vynckier, G. 2012: Resten uit een nabij verleden: archeologische toevalsvondsten in Vlaams-Brabant 2012, Archeologie 2012. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant 2012, 16-18.